

Pirkkalan taajamarakentamisen alku

Loukonlahden 1970-luvun kerros- ja rivitalokortteleita

Rakennetun ympäristön selvitys

Pirkkala 2021

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto.....	4
1.1	Loukonlahden asemakaava-alueen rakennetut ympäristöt	4
1.2	Lähtökohdat, kaava- ja tarkastelualueen rajaus	6
1.3	Aikaisemmat inventoinnit ja kulttuurihistorialliset arvot.....	8
1.4	Työn tavoitteet ja rakenne.....	10
1.5	Maisemarakenne	12
1.6	Aluerakenne	21
2	Alueen historia ja rakentuminen	24
2.1	Haikan kylä ja ratsutila	24
2.2	Tarkastelualueen maisemanmuutos 1946-2020.....	29
2.3	Pirkkala, kylä- ja huvilamaisemasta taajamaksi	33
2.4	Pirkkalan kuntasuunnitelma 1958	35
2.5	Loukonlahden asuinalue 1967-1989	38
2.6	Nuolialan rakennuskaava 1970.....	40
2.6.1	Rakennuskaavan toteutuminen ja rakennusvaiheet.....	42
3	Loukonlahden tarkastelualueen rakennetut ympäristöt	47
	Asuinkorttelit	47
3.1	Kerros- ja rivitalokorttelit 1968-1972	48
3.1.1	Kerrostalokortteli 211	51
3.1.2	Kerrostalokortteli 215	66
3.1.3	Rivitalokortteli 212	77
3.2	Rivitalokorttelit 1972-1978	86
3.2.1	Korttelit 200-202	86
3.2.2	Kortteli 214	97

3.3	Rivitalokorttelit 1983-1987	99
3.3.1	Korttelit 216-218	99
3.4	Pientalokortteli 1987-1989	101
3.4.1	Korttelit 1303,1304,1307,1308	101
3.5	Puistoalueet, Haikan kartanon ja Loukonlahden lähiön	103
3.5.1	Haikan tilakeskuksen ja puutarhan rauniot.....	104
3.5.2	Loukonlahden asuinalueen puistot	113
3.6	Arkkitehdit.....	115
3.7	Typologia, 1960- ja 1970-luvun ominaispiirteet	117
4	Kulttuurihistorialliset ominaispiirteet ja arvot kaava-alueella	126
4.1	Haikan kartano, puisto ja pellot.....	127
4.2	Loukonlahden lähiöt, 1970-luvun kerros- ja rivitalokorttelit sekä viheralueet.....	128
4.3	Kulttuurihistorialliset arvot, arvokartta	133
4.3.1	Kartta, arvot ja muutoskestävyys	140
4.3.2	Yleiset suositukset	144
5	Lähteet.....	145

Kansikuva: Ilmakuva v. 1985, Pirkkalan kunta.

Kuva- ja karttalähteissä käytetyt lyhenteet:

PKA	Pirkkalan kunnan arkisto
KA	Kansallisarkisto
KTJ	Kiinteistöpalvelu
MML	Maanmittauslaitos

Rakennusten nykykuvat: Jari Heiskanen ja Laura Uimonen, Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen&Luoto Oy

Ilmakuvat ja historialliset kuvat, Pirkkalan kunta, Tampereen kaupungin dataportaali ja Pirkka-Seura. <https://www.pirkkala-seura.fi/wanhat-valokuvat/asuinalueet/loukonlahti-nuoliala/>

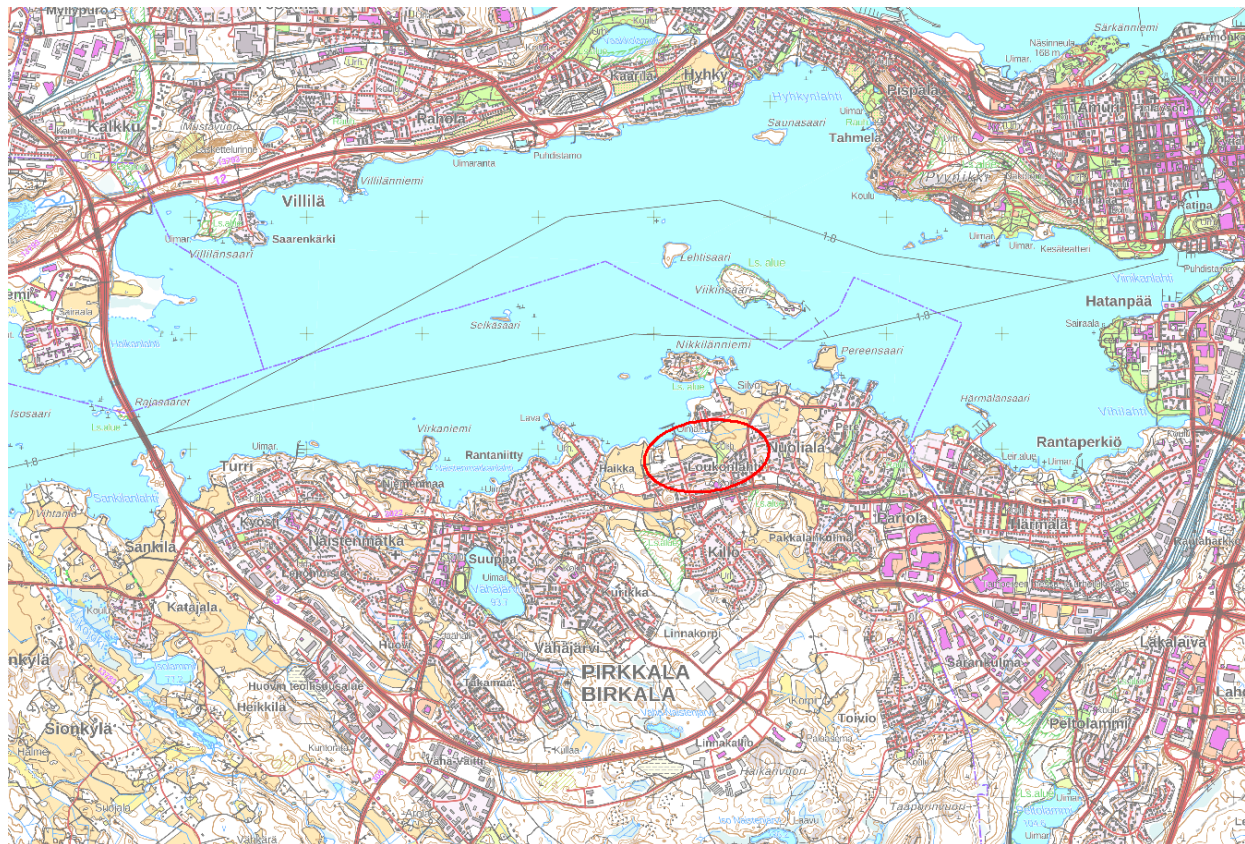
1 Johdanto

1.1 Loukonlahden asemakaava-alueen rakennetut ympäristöt

Loukonlahden rakennetun ympäristön inventointi tehdään tekeillä olevan Loukonlahden asemakaavan (ak 260) muutoksen ja laajennuksen taustaksi. Kaavamutoksessa asuinalueen vanhoille, rakentamattomille ja osin metsittyneille rantapelloille, osoitettaisiin uutta rakentamista, mm. asumista ja liikuntatiloja. Nykyinen rakentaminen pohjautuu Loukonlahden (Nuolialan) rakennuskaavaan, joka vahvistettiin 1970. Kaavassa ranta-alueet, pellot on osoitettu puistoalueiksi sekä kahdeksi julkisen rakentamisen kortteliksi. Tältä osin kaava on edelleen voimassa. Rakennettujen kortteleiden kaavoihin on tehty muutoksia, ne ovat vuosilta 1971, 1973, 1983, 1986. Aluetta koskeva yleiskaava valmistui 2020, jossa pellot, rakentamattomat viheralueet ovat osoitettu asuinpientalojen alueeksi, itäpään jäädessä virkistysalueeksi. Kaava-alueen asuinkorttelit ovat yksityisessä maanomistuksessa, muut alueet, Haikan ja rannan laajat pelto- ja puistoalueet ovat kaupungin omistuksessa.

Pyhäjärven etelärannalla oleva Loukonlahden asuinalue on entistä Haikan suurtilan ja kartanon lähimaisemaa, sen rantapelloja ja metsäharjannetta seuraavaa vanhaa maantietä. Kartanon rakennukset ovat purettu, sen pihapiirin ja puiston näyttävät jäänteet sijoittuvat kaava-alueen itäkulmalle. Nykyisen Loukonlahden asuinalueen, kolmen mäki-alueiden rinteisiin sijoittuvan asuinalueiden, lähiöiden, rakentaminen alkoi 1968 ja alueen ensimmäiset kerros- ja rivitalokorttelit toteutuivat jo 1970-luvun vaihteessa. Puistoksi jätetyn pellon ympärille, kolmeen asuinlohkoon jakautunutta aluetta rakennettiin kortteli kerrallaan 1970- ja 1980-luvulla. Muutoksia alkuperäisen rakennuskaavan kortteleihin tehtiin jo 1970-luvulla sekä laajemmin 1980-luvulla. Keskeisenä rakentajana oli Rakennusliike Noppa Oy ja suunnittelijana arkkitehti Pekka Ilveskoski. Loukonlahti oli Pirkkalan ensimmäinen kerrostaloalue, maankäyttösopimus ja aluerakennuskohde.

Tämä inventointi kattaa asuinalueen keskeiset ja vanhimmat alueet lähiympäristöineen. Työssä rajattu tarkastelualue on asemakaavan muutosaluetta hieman laajempi. Selvityksen ulkopuolelle jäävät mm. Loukonlahden kolmas asuinlähiö eli Loukonlahden itäosat, jonka kerros- ja rivitalot rakennettiin osana kokonaisuutta 1970- ja 1980-luvulla. Tarkastelualueen lisäksi on huomioitu sen eteläpuolella oleva pientaloalue alkuperäisen rakennuskaavan muutosalueena. Selvityksen tilaajana on Pirkkalan kunta, arkkitehti, asemakaavoittaja Santeri Kortelahti ja sen tekivät Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n tutkijat rakennustutkija Jari Heiskanen sekä arkkitehti ja luontokartoittaja Laura Uimonen.

Loukonlahti Pirkkalan taajamarakenteessa

Kartta: Loukonlahti Pirkkalan taajamarakenteessa, Pyhäjärven, Nokian ja Tampereen kaupungin maisemia, MML2020.

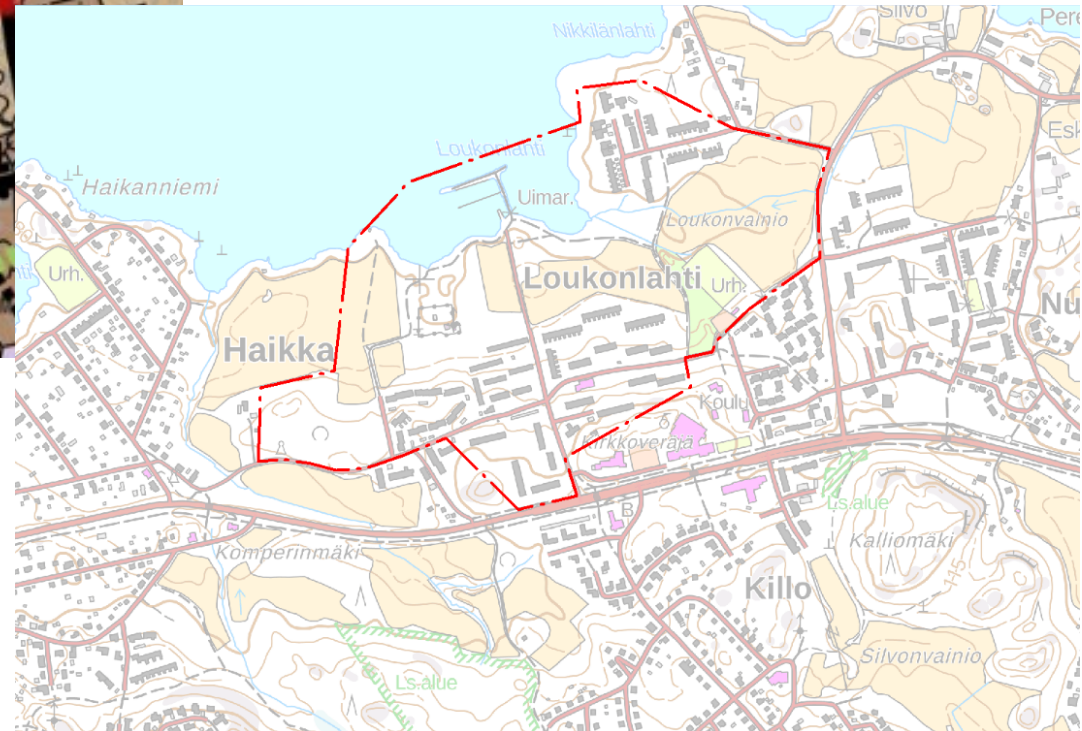
osana

1.2 Lähtökohdat, kaava- ja tarkastelualueen rajaus

Kaava-alue, ak 260, yleiskaavakartalla

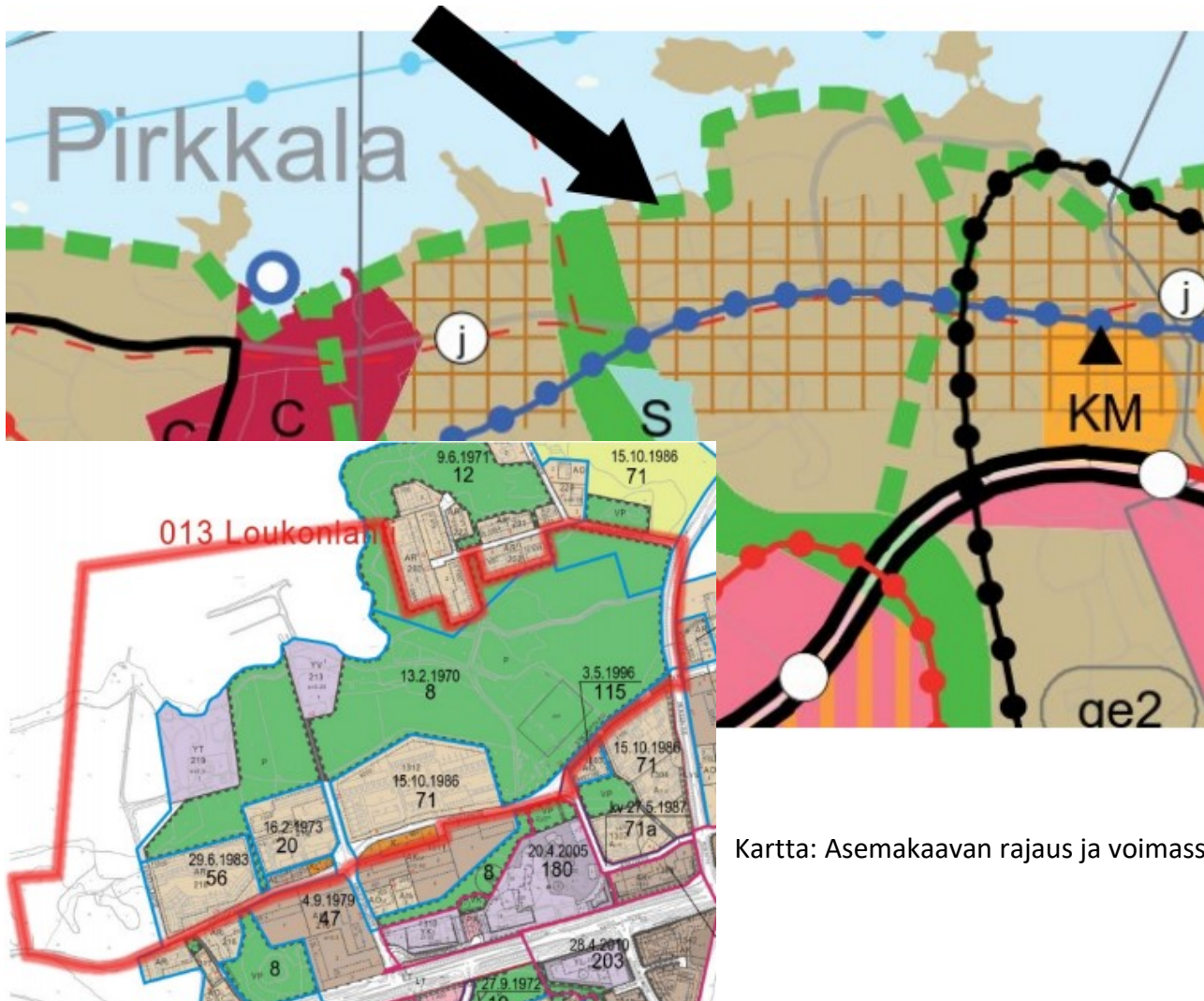

Tarkastelualueen rajaus

Yllä: Punainen viiva, asemakaava-alue voimassa olevassa yleiskaavakartassa. Oikealla kartassa tämän työn tarkastelualue, siinä on huomioitu kaavarajaan rajautuvat rakennetut ympäristöt, erityisesti yleiskaavassa /s -merkinnällä varustetut asuinalueet kaavarajan etelä- ja pohjoispuolella. Työssä on huomioitu myös eteläpuolelle sijoittuva pientaloalue, joka kuuluu alkuperäisen asemakaavan muutos-alueisiin.

Loukonlahti 2040 maakuntakaavassa

Loukonlahti, tarkastelualue on osoitettu Pirkanmaan nykyisessä maakuntakaavassa ruskealla värillä eli kokonaisuudessaan taajamatoimintojen sekä suurelta osin vielä viivarasterilla tiiviin joukkoliikennevyöhykkeen alueeksi. Aluetta sivuaa rantaa seuraava sekä Haikan kartanon kautta kulkeva viheryhteys ja virkistysalue, vihreä katkoviiva ja aluemerkinä, V virkistysalueen merkinä. Maakuntakaava tuli voimaan 2017.

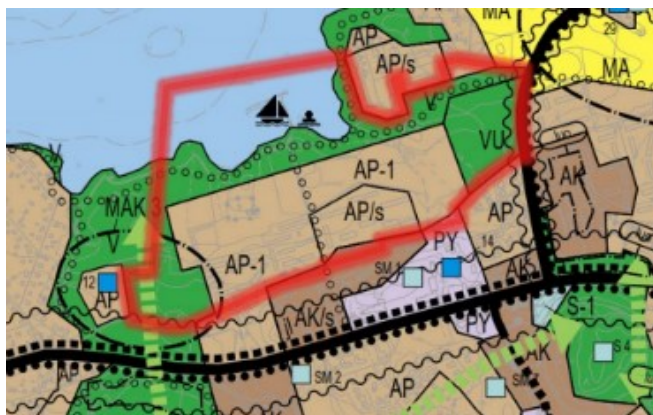
Karttaote: Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Kartta: Asemakaavan rajaus ja voimassa olevat asemakaavat, vuosilta 1970-1996.

1.3 Aikaisemmat inventoinnit ja kulttuurihistorialliset arvot

Moderni rakennusperintö: Pirkanmaan maakuntamuseo 2008

Pirkanmaan maakuntamuseo inventoi Pirkkalan taajaman modernia rakennusperintöä 2008. Inventoinnissa huomioitiin yksittäisten rakennusten ohella 1960- ja 1970-luvulla suunniteltuja moderneja asuinalueita, kerros-, rivi- ja omakotitalojen muodostamia aluekokonaisuuksia. Niitä olivat kerrostalovaltaiset Loukonlahti, Turri, Kyösti sekä omakotialueita edustavat Turri ja Huovi. Näistä Loukonlahti ja Turri arvioitiin parhaiten säilyneeksi. Loukonlahden vanhinta osaa esitettiin työssä arvoalueeksi.

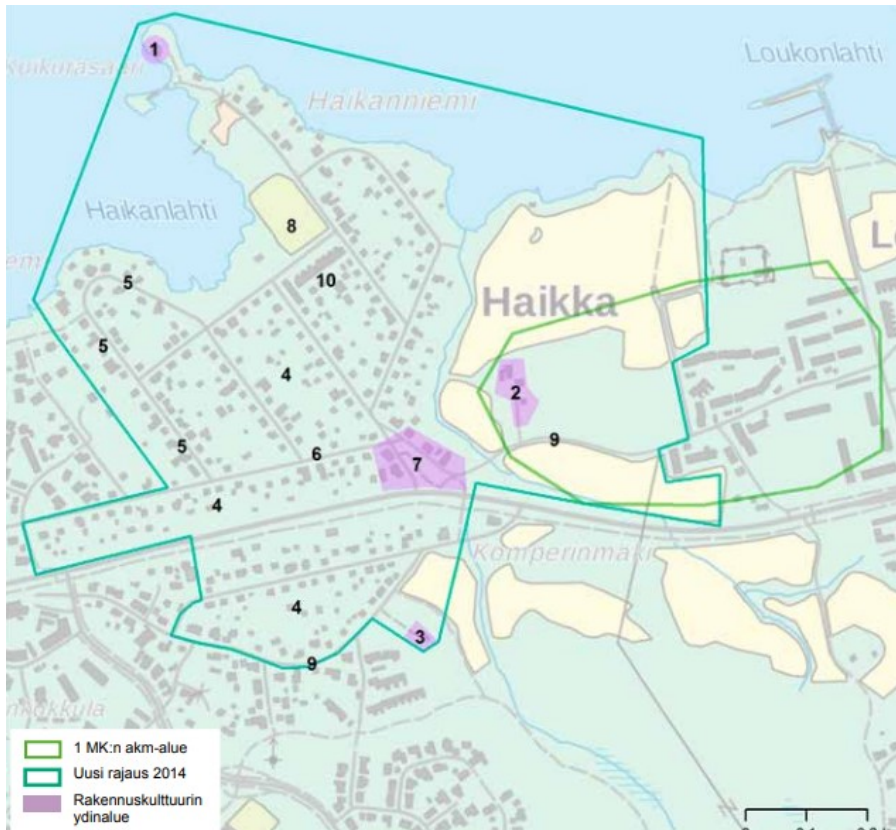
Vuonna 2020 vahvistetussa yleiskaavassa arvoalueen rakennetut korttelit saivat alumerkinnän /s, joissa ympäristö säilytetään ja alueen suunnittelussa on otettava huomioon, että rakentaminen soveltuu sekä rakennustavaltaan että sijainniltaan olemassa olevaan rakennuskantaan ja ympäristöön ja että olemassa olevat rakennukset ja rakenteet säilyvät.

Kartta: Yleiskaava 2020

Vanhempaa rakennusperintöä tai sen arvoja ei asuinalueen yhteydessä ole kaavassa todettu. Yleiskaavainventointi tehtiin 2002, siinä alueella todettiin olevan yksittäinen, Haikan kartanoon liittynyt työväen asuinrakennus, joka purettiin 2000-luvun alkupuolella.

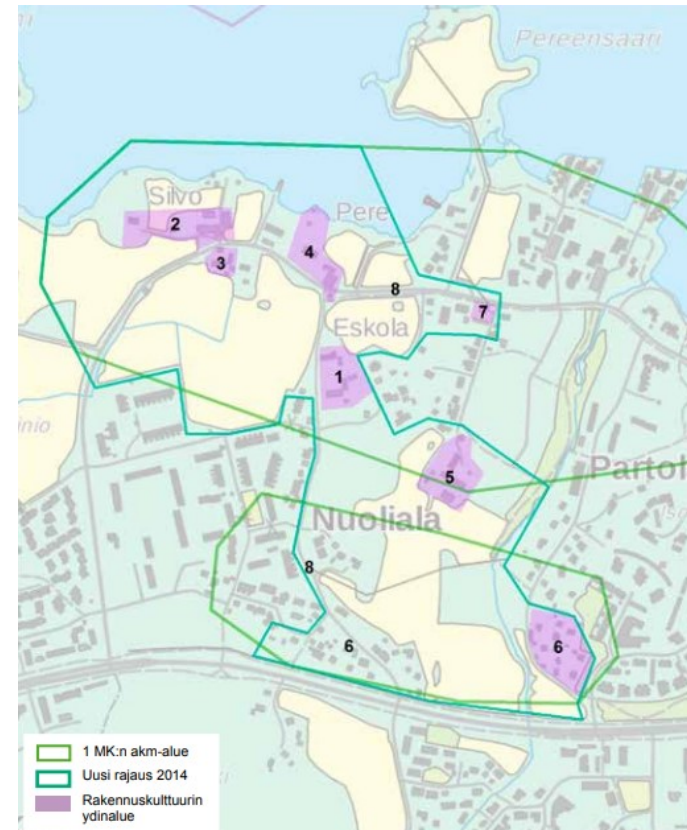
Tarkastelualue rajautuu itä- ja länsipuolelta maakunnallisiin arvoalueisiin, jotka edustavat Haikan omakotialueen ohella kylä- ja agraritalouden kulttuuriperintöä ja maisemia. Tarkastelualueen länsiosassa on Haikan kartanon jäänteet ja peltoja. Tarkastelualueen pellot ovat entisiä Haikan kartanon pelloja.

**Loukonlahden länsipuolinen maakunnallinen inventointi ja arvoalue:
Haikan asuinalue, tanssilava ja kartanon alue**

Kaava-alueen länsireunaan rajautuvat kartan kohteet:
2. Haikan kartanon entinen pihapiiri ja 9. Vanhatie.
Tie kartanon kohdalla noudattaa vanhaa linjausta.

**Loukonlahden itäpuolinen maakunnallinen inventointi ja arvoalue:
Pereen-Nuolialan kulttuurimaisema**

Kaava-alueen itäreunan maisemaan rajautuvat kartan kohteet:
1. Eskolan pihapiiri, 2. Silvo, 3. Ala-Perttula ja 4. Pereen pihapiiri

Karttaotteet:
Pirkanmaan maa-
kunnallisesti arvok-
kaat rakennetut kult-
tuuriympäristöt
2016, kohteet 115 ja
117.

1.4 Työn tavoitteet ja rakenne

Selvitystyö kartoittaa asemakaava-alueen ja siihen rajautuvien keskeisten asuinalueiden, kortteleiden kulttuurihistorialliset, arkkitehtoniset ja kaupunkikuvalliset ominaispiirteet ja arvot. Tarkastelualueelta on huomioitu alueen maisemarakenne, korttelit, rakennukset, materiaalit, pihat, puistot ja ympäristöt. Työ tuo esiin nykytilan lisäksi alueen pitkän historian sekä sen näkymisen maisemassa. Selvitys tarkastelee nykyisen rakennetun maiseman, asuinlähiöiden alkuperäisiä suunnitelmia, toteutumista, kerrostumia, säilyneisyyttä ja suhdetta ympäristöön sekä Loukonlahtea osana rakennusajan ilmiötä.

Työ perustuu maastokäynteihin, Pirkkalan kunnan kartta-, rakennuslupa- ja kaava-aineistoon sekä kirjallisuustietoihin. Keskeisenä lähteenä ja lähtökohtana oli alueen ensimmäinen, 1970 hyväksytty rakennuskaava. Vanhat valokuvat ovat Pirkkala-seuralta, joille kiitos niiden käyttöluvasta. Ilmakuva on Pirkkalan kunnalta ja Tampereen kaupungin dataportaalista. Koska nyt laadittava asemakaava tähtää voimassa olevan yleiskaavan mukaisesti alueen mittavaan täydennysrakentamiseen, on rakennusten ja ympäristöjen inventoinnin sekä kaavallisten ominaispiirteiden lisäksi työssä arvioitu alustavasti alueiden muutoskestävyyttä. Työn korttelinumerointi viittaa alkuperäiseen korttelinumerointiin, se ei vastaa enää nykyistä numerointia. Raportin neljässä pääluvussa on kuvattu:

1. Työn lähtökohdat
2. Alueen historiallinen kehitys ja rakentuminen
3. Alueen, korttelien ja rakennusten ominaispiirteet
4. Kulttuurihistorialliset ominaispiirteet, arvot ja suositukset

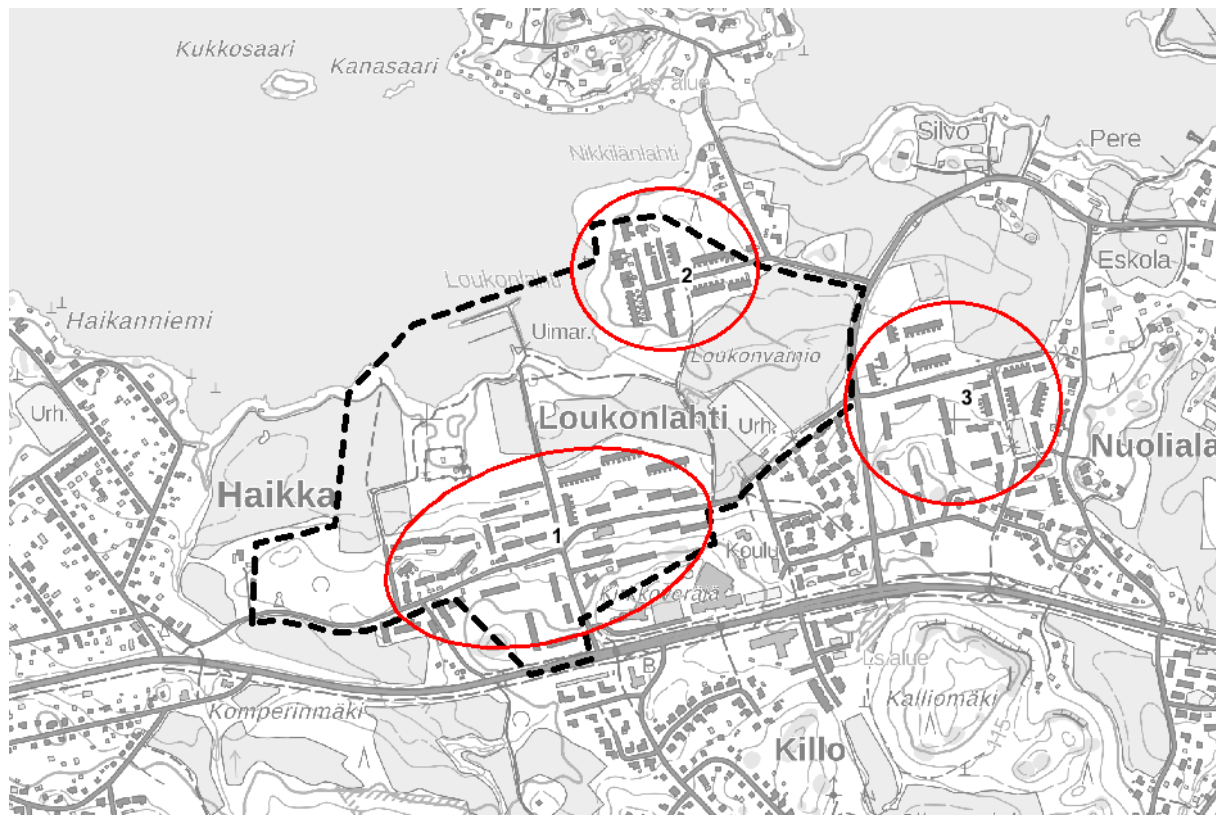

Loukonlahden kolme 1970-luvun asunalähiötä

Loukonlahden (Nuolialan) rakennuskaava laadittiin 1967, ja se hyväksyttiin pienin muutoksi 1970. Yhdessä vanhemman kuntasuunnitelman kanssa rakennuskaava loi pohjan, päälinjat nykyiselle rakennetulle maisemalle. 1970- ja 1980-luvulla toteutettu rakentaminen käsitti kolme erillistä asuinalueita, lähiötä, jotka sijoitettiin mäkialueiden rinteisiin. Alueita yhdisti puistoksi jätetty peltoalue. Alueiden suunnittelusta vastasi pääosin arkkitehti Pekka Ilveskoski ja rakentamisesta rakennusliike Noppa Oy.

Rakennuskaavan (1970) asuinlähiöt:

1. Kirkkoveräjätien kerros- ja rivitalokorttelit
2. Loukonlahdentien rivitalokorttelit
3. Kreetankujan kerros- ja rivitalokorttelit

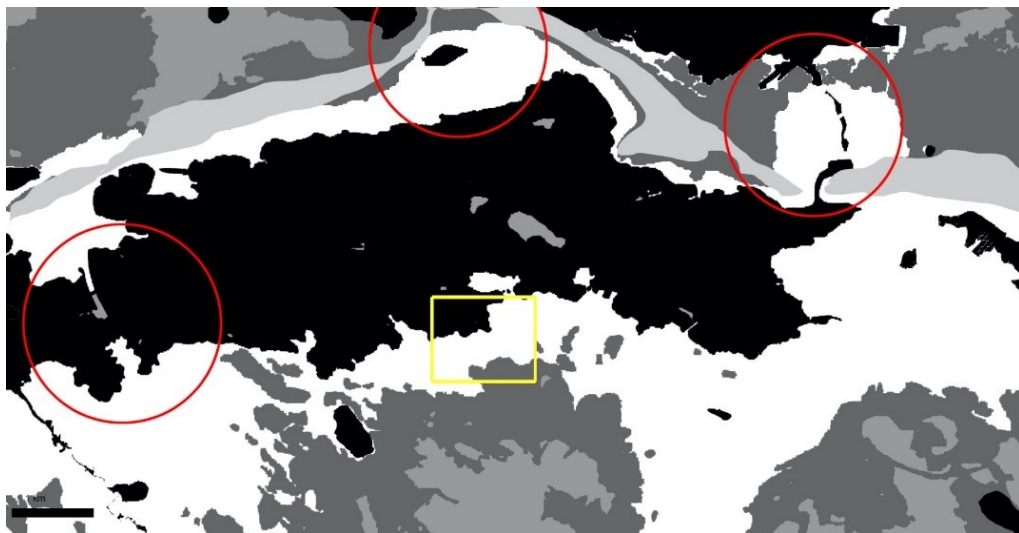

Inventointi kohdistuu tarkastelualueelle, alueiden 1 ja 3 väliin jäävä asuinalue on huomioitu sen ensimmäiseen rakennuskaavaan ja sen muutoksiin liittymisen vuoksi. Kaava-alueen ulkopuolista aluetta 3 ei inventoitu. Musta katkoviiva, tarkastelualueen raja. Kartta: MML2020

1.5 **Maisemarakenne**

Alueen maisemarakenteessa on kolme pääelementtiä: vesistömaisema, alavat rantapellot ja asutettu rinnevyöhyke.

Tarkastelualue sijaitsee Pyhäjärven etelärannan ja Naistenmatkantien välisellä ensin jyrkästi ja sitten loivasti pohjoiseen viettävällä rinteellä. Alue kuuluu suurmaisemassa Pyhäjärveen, johon kuuluvat näkymät Tampereelle Epilänharjulle ja Pyykinharjulle. Matkaa koillisessa näkyvälle Pyykinharjulle on vesistön yli 3 km. Harjun takaa kohoaa maamerkinä Loukonlahden pääsuunnittelijan Pekka Ilveskosken päätyö, Näsinneula 5 km päässä. Alueen maisemalle on tyypillistä näkymä järvelle saarineen, jossa koillisessa maisemaa rajaavat Nikkilänniemi ja lännessä Haikanniemi. Lännessä maisema-alueen rajaa laskuoja sekä Haikan pientaloalue. Idässä urheilukentän laidalta ja peltojen keskellä rannan tuntumassa yhdistyvät laskuojat Loukonlahteen läpi Loukonvainion muodostaen rantareitille puustoisena maisemaa sulkevan kosteikon.

Kartta: Pyhäjärven suurmaisema-alue: punaisella maiseman solmukohtat, mustalla vesistöt, valkoisella alavimmat rinteet, harmailla selännealueet ja vaalean harmaalla Tampereen puoleiset harjujaksot. Loukonlahden sijainti keltaisella. Loukonlahti sijoittuu selänteen reunaan, ollen pääosin alavaa, rantaan viettävää rinnettä. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy, sisältää MML aineistoa.

Avoimet maisematilat ovat alarinteen vanhoja Haikan kartanon peltoja. Viheralueiksi merkityt pellot eivät enää muodosta maisemallisesti yhtä laajaa kokonaisuutta, sillä pitkiä aukeita rajaavat istutettu metsävyöhyke, laskuojien pensoittuneet varret ja paikoin umpeenkasvanut rantavyöhyke. Myös urheilukentän tuntumassa sijaitseva täyttömäkumpu mäntyineen katkaisee pitkiä näkymiä.

Asutus on sijoittunut maisemassa pohjoiseen laskeville moreenirinteille ja läntiselle kalliovyöhykkeelle, uusimmat kerrokset rinteiden alaville osille ja osin savikoille. Alueen eteläiset korkeimmat kalliot ovat säilyneet rakentamattomina metsäisinä maiseman rajaajina. Alueen rakennuskorttelit muodostavat maisemassa erillisiä kokonaisuuksia. Kunkin rakennusvaiheen sijoittaminen maisemaan on kortteleittain yhtenäinen ja pääosa rakennuksista on porrastettu topografiaa seuraten.

Erityisen kohdan maisemallisesti muodostavat vanhat tielinjat, Haikan kartanon rauniot ja vanha kartanopuiston iäkäs puusto sekä Haikan kartanon laiturirakenteet sekä reitti kartanon ja rannan välillä. Kulttuurihistoriallisia maisemaan liittyviä ominaispiirteitä ovat pitkään jatkunut rantojen veneily ja virkistyskäyttö, rantapeltojen viljely sekä asutus peltojen äärellä ylärinteen moreenimailla.

Luonnonmaiseman osalta alue kuuluu Pirkkalan lehtokeskukseen, mikä näkyy alueen kasvillisuudessa mm. Haikan metsäsaarekkeessa sekä metsäsaarekkeiden lajistossa ja mm. rantojen kynäjalavan esiintyminä. Myös Pyhäjärven saaret kuuluvat lehtokeskukseen. Idässä Loukonlahteen laskee kaksi laskuojaa peltojen keskellä ja urheilukentän laidalla. Rannan tuntumassa ojat yhdistyvät ja niiden varrella on luonnon monimuotoisuuden kannalta rikas pensaikkoinen ja puustoinen kosteikko.

Alueen luonnonmaisemasta viitteitä on alueen suhteellisen vähän muokattu topografia, osin muokkaamaton kivikkoinen ja puustoinen rantavyöhyke. Ylärinteessä ja korkeakallion lakialueella on säilynyt lähes luonnontilaisia pieniä metsäsaarekkeita, joissa puusto on erirakenteista lehti- ja havupuuta. Luonnonmaisema on kuitenkin pääsoin ihmisen voimakkaasti muokkaamaa: peltoalueet, rantaan johtavat laskuojat, vedenpuhdistamon alue sekä pellolle istutettu mäntymetsä.

Panoraama: Näkymä Haikan kartanon rantalaiturilta kulkevan rantatieuraa kohti metsäsaarekettä, jossa sijaitsevat edelleen Haikan kartanon rakennusten rauniot sekä puistoalueen jäänteet.

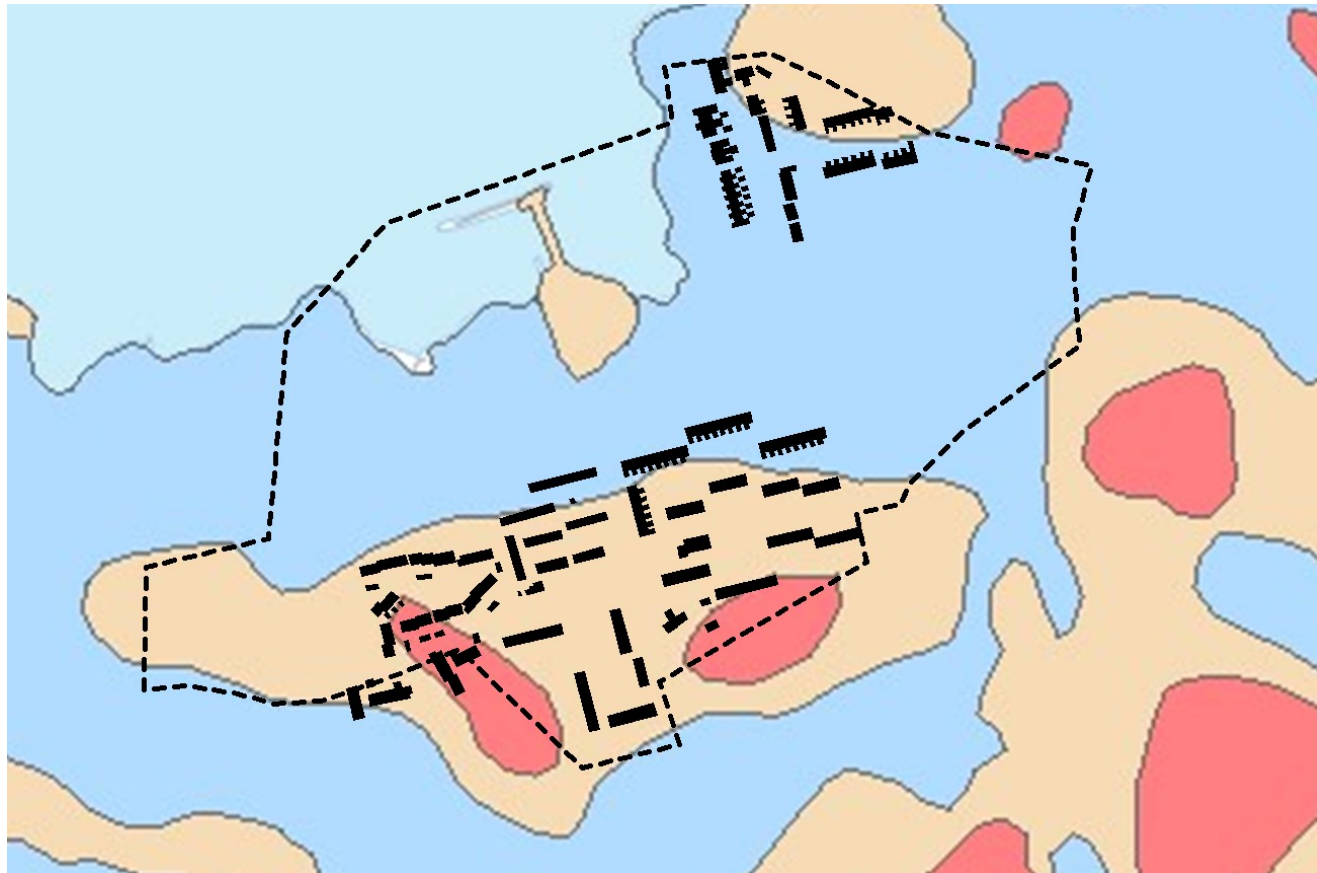
Tarkastelualueen kerros- ja rivitalokorttelit maaperäkartalla

Tarkastelualueen 1950- ja 1960-luvulla suunnitellut sekä pääosin 1970- luvulla rakennetut Loukonlahden lähiöt ja korttelit seuraavat ja vahvistavat maisemarakennetta. Kerros- ja rivitalot, porrastettiin vesistöön laskeviin rinteisiin, jyrkemmät metsärin- teet varattiin korkeammille kerrostaloille, avoimet ja loivemmat alarinteet matalille rivitaloille. Puusto sää- teli rakentamisen korkeutta, lakialueet jätettiin va- paiksi. Nuoremmat, 1980-luvulla rakennetut korttelit seurasivat suunnitelmaa enää osittain. Loukonlahden lähiö noudatti samaa periaatetta kuin sitä edeltänyt Haikan kartano, jonka rakennukset siirrettiin ran- nasta harjanteen länsipäähän 1800-luvulla. Kartano- aikana rakennukset olivat moreenisaarekkeessa ja savipohjaiset alueet raivattiin pelloksi.

Kartan värit:

Punainen ja ruskea korkeammalle kohoavat kui- vemmat kallio- ja moreenialueet.

Sinisellä savipohjaiset ja alavat alueet.

Musta = tarkastelualueen asuinkorttelit, rakennukset ja aluerajaus lisättyinä maaperäkartalle. Kartta: paikkatietoaineisto, maaperäkartat. Pirkkala.

Ympäristöarvot:

Rakennuskaavan (1970) suhde luontoon ja topografiaan:

- Rakennukset korostavat alkuperäistä maaston muotoa matalien rivitalojen sijoituessa loivalle rinteelle ja korkeiden talojen puustoisille jyrkille rinteille.
- Rantavyöhyke on pääosin rakentamaton. Kulkureitti seuraa rantaviivaa ja vyöhyke on jätetty veneilylle ja virkistyksille osana Pyhäjärven maisemaa. Rantavyöhykkeellä on säilytetty luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä monilajinen puusto sekä maisemallisesti huomioitavaa puustoa.
- Rinteen jyrkimmillä osilla, Haikan alueella ja rantavyöhykkeellä on säilynyt alkuperäisiä luonnon metsiköitä sekä kulttuurivaikutteista puustoa, jotka kytkevät asuinalueet viherverkostoon.
- Luonnon metsikköjen lajisto on monimuotoista ja lehtomaisena rikasta mm. saniaisten määrä, sammalpeite ja lahoppuun määrä lisäävät arvoa.
- Asuinalueet rajautuvat avoimeen maisematilaan, joka koostuu vanhoista pelloista, kevyenliikenteen väylistä sekä urheilukentistä. Avoimen, puustoisten alueiden ja rannat muodostavat rajavyöhykkeitä, ekotoneja, jotka ovat luonnon monimuotoisuudeltaan rikkaita.

Viheralueet:

Loukonlahden viheralueet muodostuvat luonnon metsiköistä, avoimista nurmi- ja peltokentistä sekä pihoista, joissa erottuvat selkeät yksityisemmät rivitalojen asuntopihat sekä luonteeltaan puolijulkiset korttelipihat. Alueella on tunnelmaltaan erilaisia reittejä: rantareitti on enemmän julkinen läpikulku reitti, rakennetun ympäristön reittiverkostossa puolestaan katujen rinnalla on kevyen liikenteen sisäiset reitit. Asuinalueilta reitit yhdistyvät ja muodostavat alueen tunnelmaan voimakkaasti vaikuttavan kokonaisuuden. Kirkkoveräjätien varressa on koivukujanne rantaan, Kirkkokadun varrelta puukujanne on kaadettu hiljan. Rivitalojen tonttien kasvillisuus on aikakaudelle tyypillistä sekä lajistoltaan että käyttötavaltaan. Myös uudemmissa rivitaloissa alueen länsipuolella pihojen kasvillisuus on arvokasta ja sovittaa erillisiä kokonaisuuksia yhteen.

Pirkkalan lehtokeskuksen piirteet näkyvät kasvillisuudessa mm. Haikan ja muiden metsäsaarekkeiden lajis-
tossa sekä mm. rantojen kynäjalavan esiintyminä. Rajaa-
vat niemet, kuten Haikan ja Nikkilän niemi, sekä saaret
kuuluvat lehtokeskukseen.

Tarkasteltu alue jakautuu maisemallisesti useampaan
osaan, koska avointa maisematilaa erottavat puustoiset ja
pensaikkoiset näkymiä sulkevat alueet. Satama-alueella
on myös iäkkäämpää puustoa, mänty, haapa- ja koivua,
jotka eivät enää sulje näkymiä. Satamaan johtaa koivu-
kuja.

Korttelit eri rakennusvaiheista muodostavat erillisiä osakokonaisuuksia, missä arkkitehtoninen ulkoasu on kortteleittain yhtenäinen massoittelemalla, sommittelulla ja materiaalien osalta. Erilliset korttelit eivät kytkeydy toisiinsa kuitenkaan täysin alkuperäisen suunnitelman mukaisesti ja katuosuudet ovat jääneet arvoltaan tavanomaisiksi. Rakennukset ovat sijoitettu tonttien keskiosiin, jolloin väljiä katutiloja hallitsevat enemmän puusto ja liikennemaisema mm. pysäköinti, kuin rakennukset.

Kuvat: Kerros- ja rivitaloalueelle johtava, vanhaan tiestöön nojaava lähiön pääväylä on jäänyt kehittymättä katumaiseksi etenkin risteyksialueella. Rantaan johtavalla Kirkkoveräjätietä rajaa asuinalueelle tyypillinen ruskea lauta-aita.

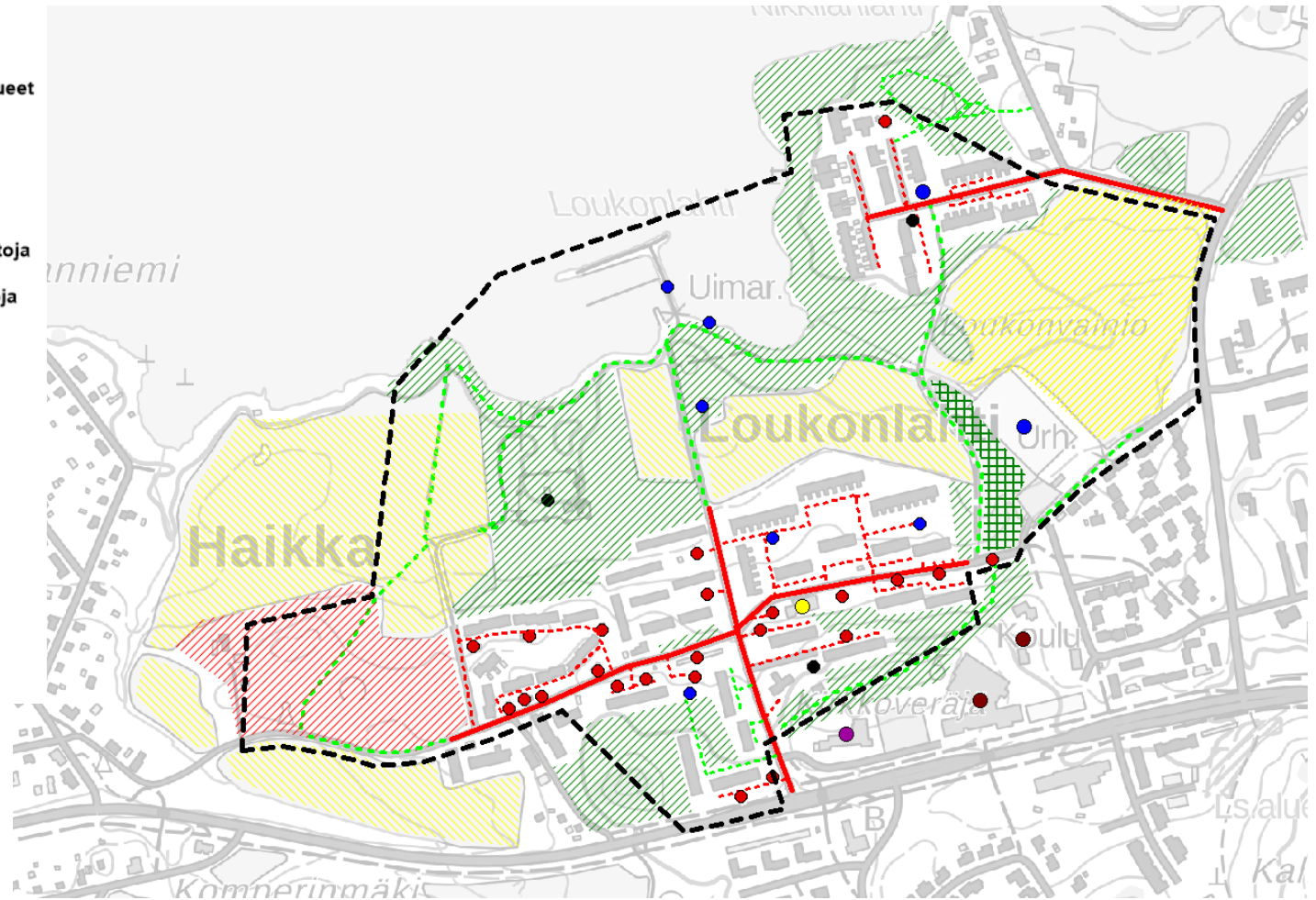
Maisemallisesti erityisiä ovat vanhat tielinjat sekä Haikan kartanon rauniot, vanhan kartanopuiston suurikokoinen puusto ja kartanoalueen läpikulkeva vanha reitti sekä reitti kartanota rantaan ja Haikan kartanon laiturerakenteet.

Koillisessa Loukonlahdentien varrelle rakennettu rivitalokokonaisuus erottuu arkkitehtonisesti edukseen, jossa sijainti niemessä ja katujärjestelyt aitoineen rajaavat alueen tiiviiksi omaleimaiseksi kokonaisuudeksi.

Kuvassa reitti vanhassa kartanopuistossa.

1.6 Aluerakenne

- Aluerakenteen rungon muodostava katu
- Kiinteistöjen autoliittymät, pihatiet, pysäköintialueet ja -rakennukset
- Kevyen liikenteen reittejä, polkuja
- Haikan kartanon raunioalue
- Puistoiksi osoitettua metsää ja metsittyneitä peltoja
- Puistoiksi osoitettuja avoimia tiloja, entisiä peltoja
- Puistoksi rakennettu alue
- Pallokenttä, tenniskenttä, leikkipuistoja, uimaranta, venesatama
- Koulut
- Kaupparakennus
- Seurakuntarakennus
- Infra: entiset lämpökeskukset ja jätevedenpuhdistamo (nyk. linkkimasto) 1967-1972

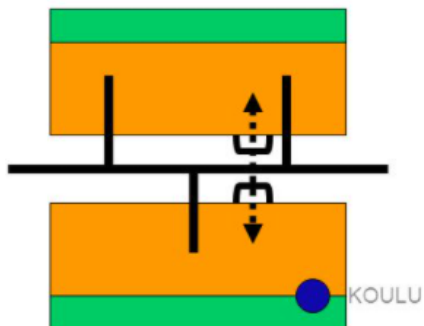
Aluerakenne: Loukonlahden lähiö jakautuu kolmeen kerros- ja rivitaloja käsittävään asunalähiöön, joita yhdistää ja erottaa Haikan vanhat rantapellot, jotka merkittiin metsäisten lakialueiden ohella 1970 hyväksytyssä rakennuskaavassa puistoksi. Varsinaisia puistoja ei kuitenkaan rakennettu, vaan puistot ovat pääosin metsäalueita, metsittyviä peltoja tai edelleen maatalouskäytössä olevia peltoja. Vain puistoalueille sijoittuvat pallokenttä ja venesatama rakennettiin. Asumalähiöt sijoittuvat metsämäkien rinteisiin sekä pellon reunoille, Kirkkoveräjätien, Loukonlahdentien ja Kreetankujan varrelle. Tämän työn ulkopuolelle jää niistä itäisin, Kreetankujan varrelle sijoittuva asunalähiö. Kaavassa varatut liikerakentamisen tontit ja korttelit, kuten pääosa julkisen rakentamisen tonteista eivät toteutuneet, vaan ne muutettiin 1980-luvulla asuinkortteleiksi. Suunnitelman liikerakennuksista toteutui vain pieni ja matala liikerakennus Kreetan-

tien ja Kirkkoveräjätien risteyksessä, se muodostaa liikenteen maisemassa pienen keskustan asuinkortteleiden väliin. Loukonlahden palveluita edustavat vain tarkastelualueen eteläpuolelle sijoittuvat koulu ja seurakuntatalo, niistä kartanoaikaan liittyvä koulu on perustettu ja rakennettu ennen lähiön suunnittelua.

Viistokuva: Loukonlahden asuinlähiöt luoteesta kuvattuna, keskelle jää Haikan vanhaa, osin metsitettyä peltoa ja pallokenttä. Kuva: Pirkkalan kaupunki.

Katu-asuinkortteli-puistoalue: Loukonlahden kolmella asuinalueella on sisäsyötteinen katuverkko. Asuinalueet rakentuvat lähiötä edeltäneen Kirkkoveräjän-

tien lisäksi tällöin rakennettujen Loukonlahdentien ja Kreetankujan varrelle. Lähiöiden runkotiet ovat päätyviä. Kirkkoveräjätien lähiön rakentamisen lähtökohtana hyödynnetty Pirkkalan vanha maantie on muutettu kevyen liikenteen väyläksi asuinkortteleiden ulkopuolella, jolloin läpikulkuliikennettä ei ole. Väljiä katutiloja leimaavat kerrostalokortteleissa parkkialueet. Asuinkortteleita rajaavat selkeät viheralueet. Kortteleiden viheryhteys ja laaja puistoalue onkin kortteleiden, rakennustyyppien, liikenteen ohella yksi ajan ja Loukonlahden ominaispiirteistä.

Kuva: Sisäsyötteinen verkko, Kirkkoveräjätien varren korttelit noudattavat kaaviota, vanhempi koulualue sijoittuu asuinkorttelin ja vihervyöhykkeen rajapintaan.

SISÄSYÖTTEINEN VERKKO

1960-luvun ajankuva: Kerros- ja rivitalokortteleiden sekä vihermaiseman lisäksi Loukonlahden lähiön yksi ominaispiirre on katutilan liikennealueet, joilla rauhoitettiin kortteleiden sisäosat.

Kuvassa vanhaa Pirkkalan maantietä, nykyistä Kirkkokatu-Kreetantietä, jota risteää kuvassa näkyvä Kirkkoveräjätie. Se rakennettiin jo ennen lähiötä yhdistämään vanha maantie ja Killon asuinalue. Oikealla kerrostalokortteli 211, vasemmalla rivitalokortteli 215, väliin jää lähiön palvelut, pieni liikerakennus.

2 Alueen historia ja rakentuminen

2.1 Haikan kylä ja ratsutila

Loukonlahti sijoittuu vanhojen rantakylien Haikan ja Nuolialan kylien väliin. Vielä 1700-luvulla tällä raja-alueella oli useiden kylien pieniä niittyomistuksia ja Pyhäjärven rantaa seurannut tielinja. Vasta 1800-luvulla Loukonlahti nykyistä Pereentietä myöten tuli Haikan kylistä muodostetun ratsutilan omistukseen ja rantaan raivattiin yhtenäinen peltoalue. Ratsutilaa edeltäneessä Haikan maakirjakylässä oli 1560-luvulla kolme taloa, Ippinen ja Liuha sekä autoitunut kolmas talo. Taloista muodostettiin Haikan rustholli, ratsutila 1600-luvulla. Yksinäistalo kuului 1700-luvulta ensin Pfaler myöhemmin Spåre- suvulle. Jälkimmäisen suvun omistuksessa tila säilyi äidin suvun kautta aina 1930-luvulle, jolloin Haikan omisti eversti Alexander Procope.

Haikan vanha kylä sekä vanhimmat pellot olivat 1700-luvulla vielä Haikanniemessä, nykyisen Haikan omakotialueen paikalla. Nykyiselle paikalle Haikan ratsutila siirtyi 1700-luvun lopun jälkeen, ehkä vasta vuoden 1841 vaiheilla, jolloin paikalle valmistui kaksikerroksinen päärakennus. Sen ympärille rakennettiin hehtaarin puisto. Tilan laaja talouspiha sijoittui niiden itäpuolelle.

Kartta: Haikan isojakokartta 1750. Tarkastelualueen rantapellot olivat tällöin vielä pieniä niittyjä, jotka merkintöjen mukaan kuuluivat mm. Raholan, Preen ja Pohtolan ja Waitinaron taloille. Vaikka maat jaettiin selkeisiin lohkoihin isojaossa, taloilla saattoi olla niittyomistuksia toisten kylien alueilla. Kartan ainoa pelto on Loukonlahden pohjukassa, sekin on merkitty Riitamoioksi ts. Riitapeloksi. Kiintopisteitä kartalla on vanha tielinja, johon nykyinen Kirkkokatu-Kreetantie-Pereentie pohjautuu, sekä Korkeamäki, joka on ainoa paikannimi tarkastelualueella. Vasemmassa yläkulmassa näkyy peltojen ympäröimä metsäsaareke, johon Haikan kartano siirtyy myöhemmin. Asutusta edustaa ranta-alueella näkyvä yksinäinen torppa, ehkä kalastustorppa koska peltoja ei näy. Torppa autoituu ilmeisesti pian isojaon jälkeen. Arkeologisessa selvityksessä siitä ei löytynyt merkkejä maastossa. Kartta: KA.

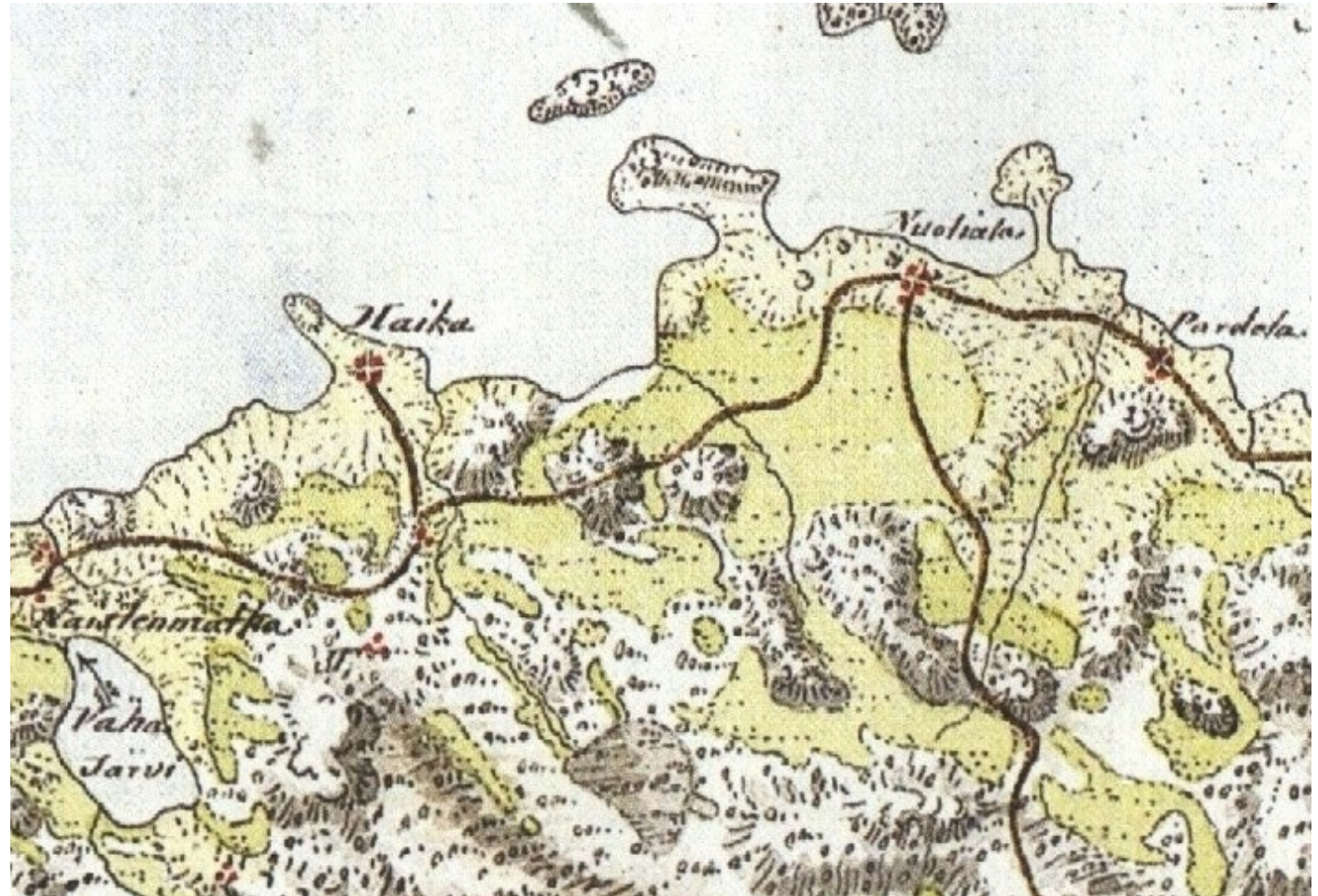
Kartta: Kuninkaan kartaston karttasivu on vuodelta 1780. Isojakokartan jälkeen seuraava maastohavaintoihin perustuva kartta oli sotilastarkoituksiin laadittu Kuninkaan kartasto. Siinä Haikka on edelleen Pyhäjärveen pistävän niemen tyvessä, laajan peltoalueen keskellä.

Nykyinen Haikan kartanon paikka oli vielä rakentamaton, joten Haikka siirtyi nykyiselle paikalle vasta tämän jälkeen, mahdollisesti 1800-luvun alkupuoliskolla.

Isojakokartassa näkynyt rannan torppa on myös nyt kadonnut kartalta. Kylien väliin jäävällä tarkastelualueella olivat tällöin lähinnä vanha maantie sekä vihertävällä värillä merkityjä laajoja rantaniittyjä.

Nykyisen Kirkkokadun-Kreetantien-Pereentien linjaus pohjautuu kartan maantiehen.

Kartta: Ote Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805.

Kartat: Haikan maiseman muutos ennen Loukonlahden asuinalueita, 1750-, 1920- ja 1950-lukuja kuvaavat pitäjänkartta, tiluskartta ja peruskartta. Ennen Loukonlahden lähiötä Haikan vanhoille maille rakennettiin Haikan ja Killon pientaloalueet. Kartat KA, KTJ, MML.

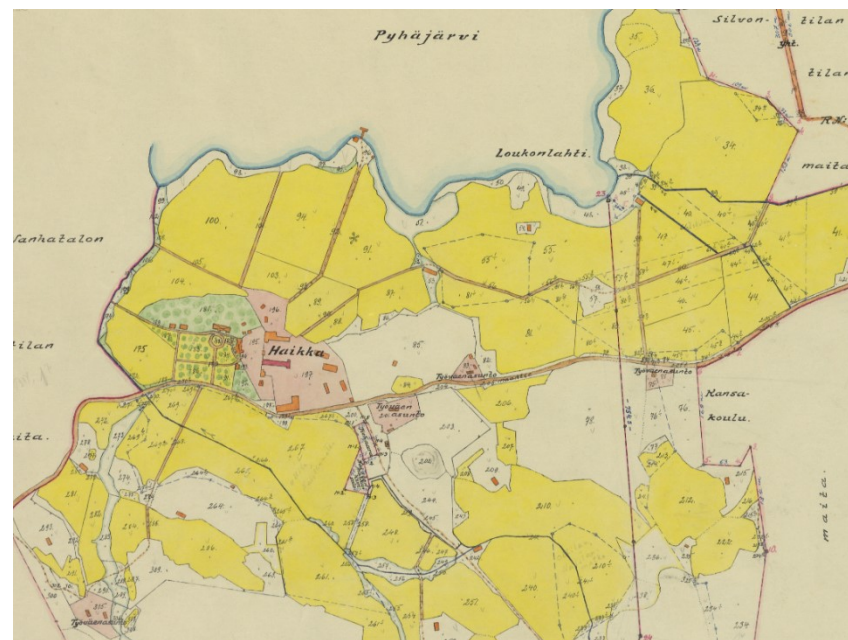

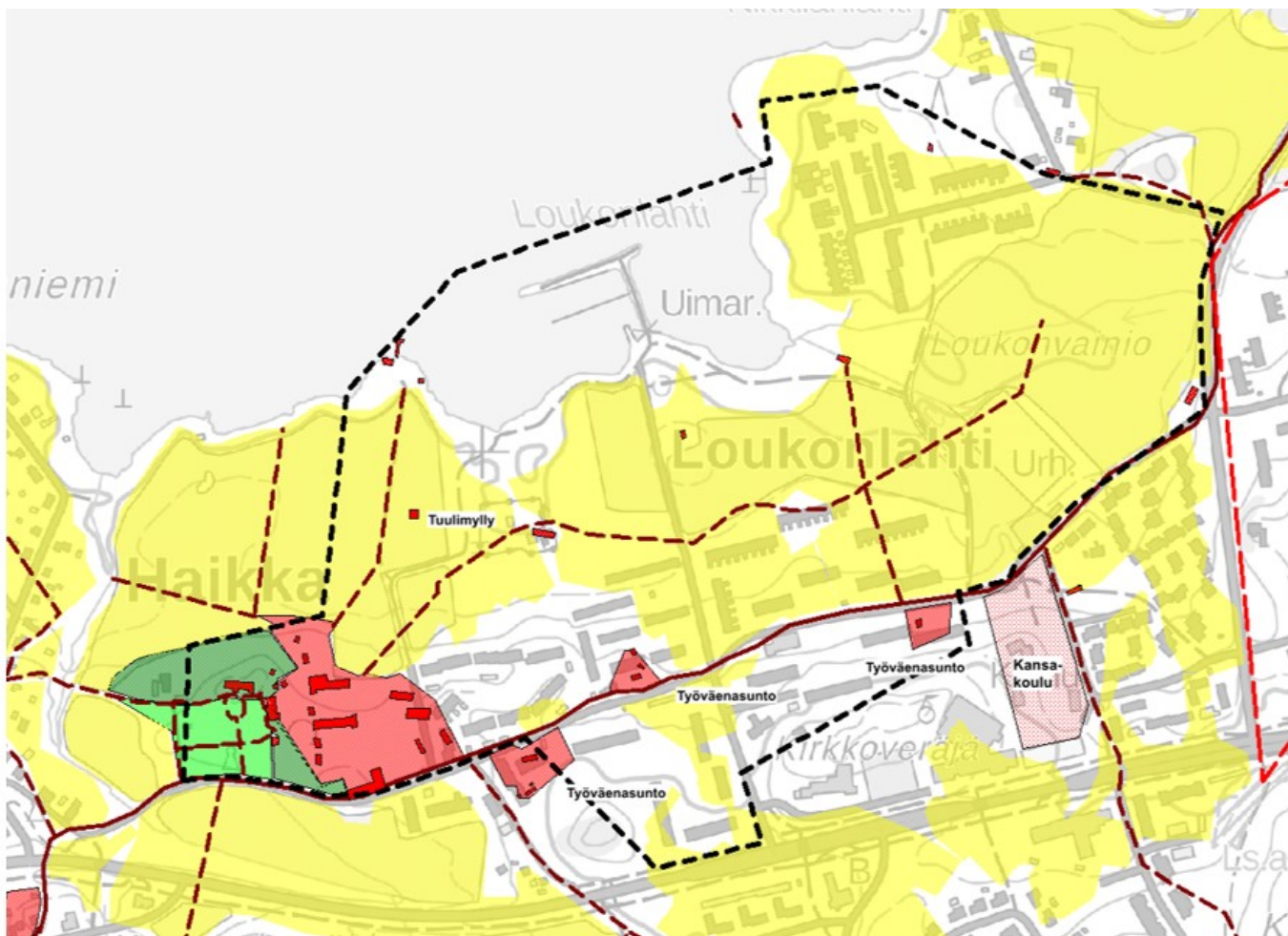
Haikan ratsutila säilyi jakamattomana suurtilana aina 1910-luvulle saakka. Ensimmäinen lohkominen oli vanhan maantien varrelta erotettu Nuolialan kansakoulun tontti, jonka kartano lahjoitti koulutontiksi. Sen ensimmäisen koulurakennuksen suunnitteli arkkitehti Vivi Lönn. Vuonna 1929 Haikasta lohkottiin perinnönjaossa kaksi uutta tilaa, länsiosasta tuli Rolf Spären omistama Vanhatalo ja itäosasta Verner Spären Silvontila. Vanhatalon omistajaksi tuli jo 1930-luvulla valtio, jolloin Haikan vanhimmat pellot ja vanha asuinpaikka muutettiin Pirkkalan ja Tampereen rajalle rakennetun Lentokonetehdään Haikan omakotialueeksi.

Haikan jakaminen jatkui 1948 kun siitä erotettiin Loukko -niminen tila, jonka maille rakennettiin ensin 1940-luvun lopulta alkaen Killon asuinalue ja 1960-luvulta alkaen Loukonlahden asuinalueet. Haikan kartanon maiden supistuessa sen maatalous päättyi pian sotien jälkeen. Tilakeskuksen rakennusten purkaminen alkaa pian sotien jälkeen. Maataloustoiminta jatkui vain Silvon tilan mailla.

Kartat: Yllä 1750-luvun isojakokartan pohjalta v. 1903 laadittu pitäjänkarta. Mustalla katkoviivalla merkitty tarkastelualue oli tällöin metsää ja niittyä, kylien raja kulki nykyistä lännempänä, osa tarkastelualueesta kuului tällöin vielä Nuolialaan. Haikan omistukseen ne siirtyvät 1800-luvulla. Oikealla Haikan maat 1925, jolloin siitä oli erotettu Vanhatalo ja Silvon tila. Kartat: KA.

Haikan v. 1925 maisema nykykartalla

Pirkkalan suuriin maatiloihin kuulunut ja Haikan kartanoksi kutsuttu ratsutila siirtyi Haikkaniemestä nykyiselle paikalle vanhan maantien varteen 1800-luvulla, ehkä vuoden 1841 vaiheilla kun 1950-luvulla purettu päärakennus valmistui. Kartanoon kuului laaja puutarha ja talouspiha sekä rannassa laituri ja rantarakennus.

Haikan kartanon v. 1925 maisemat väreinä nykykartan päällä:

punainen rasteri, rakennukset, asuin- ja talouspihat
vihreät rasterit, Haikan puisto- ja puutarhaosat
ruskea viiva ja katkoviiva, tielinjat ja kärrytiet
keltainen rasteri, peltoalueet
punainen katkoviiva, Haikan ja Nuolialan kylien raja
musta katkoviiva, tarkastelualueen rajaus

Kaavio: Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy, pohjakartta: MML 2020

2.2 Tarkastelualueen maisemanmuutos 1946-2020

Loukonlahti 1940-ja 1950-luvulla

Tarkastelualue vuosien
1946 ja 1956 ilmakuvissa
sekä vuoden 1953 perus-
kartalla.

Haikan kartano toimi
vielä sotavuosina Naisten
kurssikeskuksena, mutta

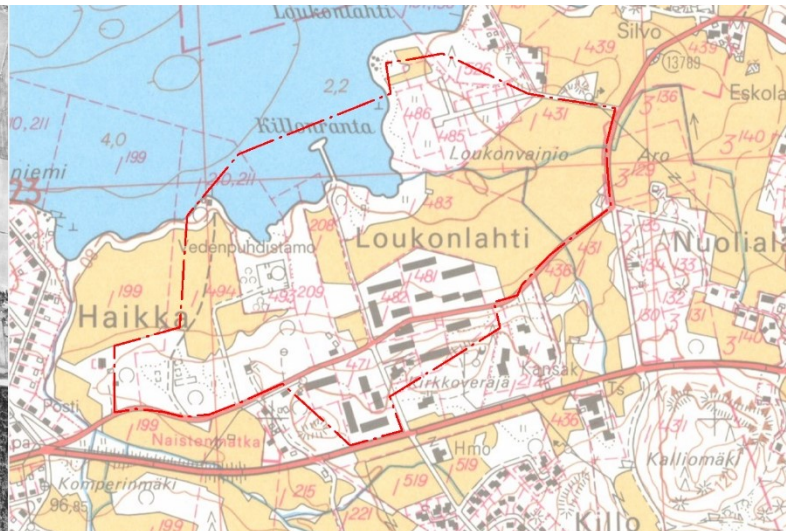
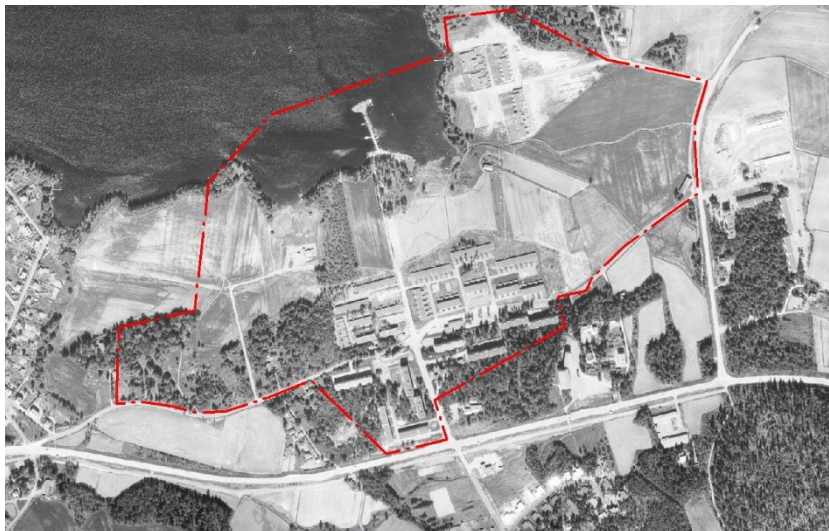
jo sodan jälkeen kartanon maita jaetaan sekä päärakennus ja useita talousrakennuksia pu-
retaan pois. Maatalousmaisema, avoimet ja rantaan asti ulottuvat pellot näkyvät viimeisen
kerran vanhassa laajuudessaan.

Lähde: Tampereen ilmakekuva 1946 ja 1956. Tampereen kaupungin dataportaali.
Peruskartta 1953 MML2020

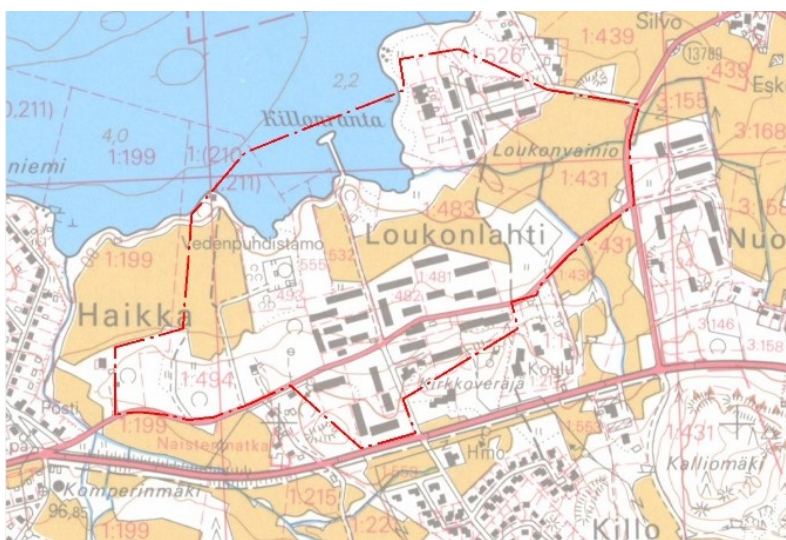

Loukonlahden 1970-luku

Ilmakuva 1974 ja peruskartat 1972 ja 1978. Loukonlahden rakennuskaava valmistui 1967 ja rakentaminen alkoi seuraavana vuonna. Arkkitehti Ilveskosken suunnittelemat ja Noppa Oy:n rakentamat Kirkkoveräjätien

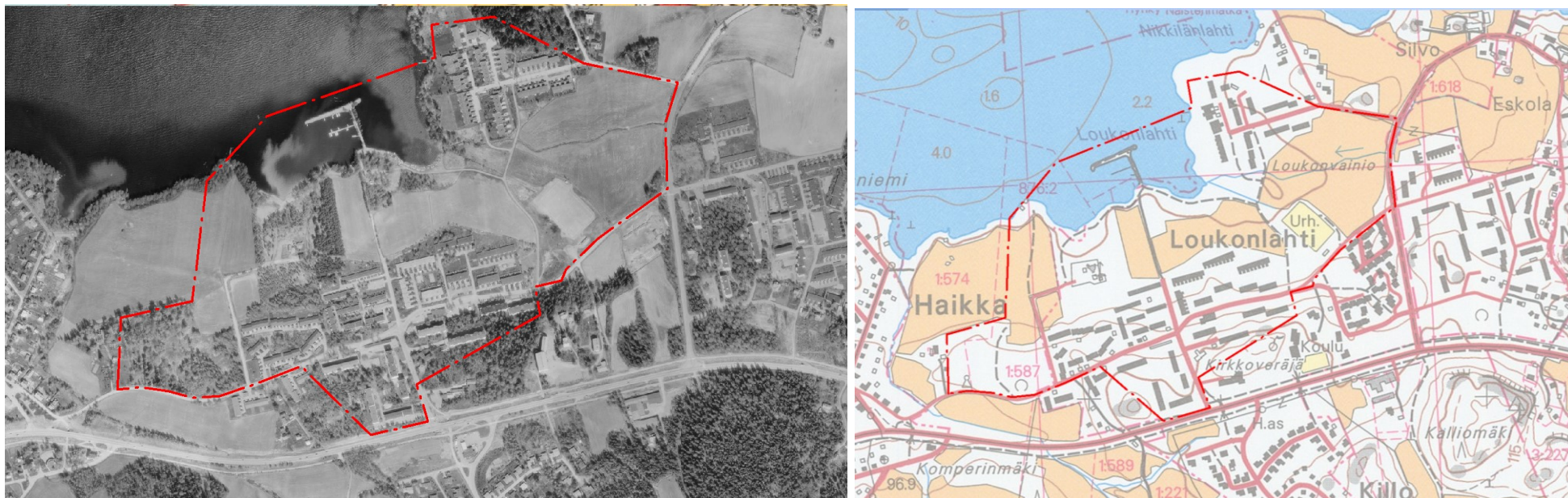

kerrostalokorttelit 211 ja 215 sekä rivitalokortteli 212 valmistuvat jo 1970-luvun alkuvuosina. Samaan aikaan aloitetaan myös pohjoispuolelle jäävän Loukonlahdentien rivitaloalueen rakentaminen. Kreetantien ja Kirkkoveräjätien luoteispuolen kortteli 214 ei kuulunut Nopan hankintaan maa-alueisiin, sen osalta vuoden 1967 rakennuskaavaa muutettiin jo 1970-luvun alussa, ja suunniteltu kerros- ja rivitalokortteli muutettiin rivitalokortteliksi.

Alkuvaiheessa rantapellolle rakennetaan myös Loukonlahden vedenpuhdistamo ja osa pellosta metsitetään. Kreetantien ja Kirkkoveräjätien risteykseen rakennetaan rakennuskaavan mukaisesti pieni liikerakennus. Muita julkisia tai liikerakennuksia ei rakenneta. Lähde: Tampereen ilmakuva 1974. Tampereen kaupungin dataportaali. Peruskartta 1972 ja 1978 MML2020

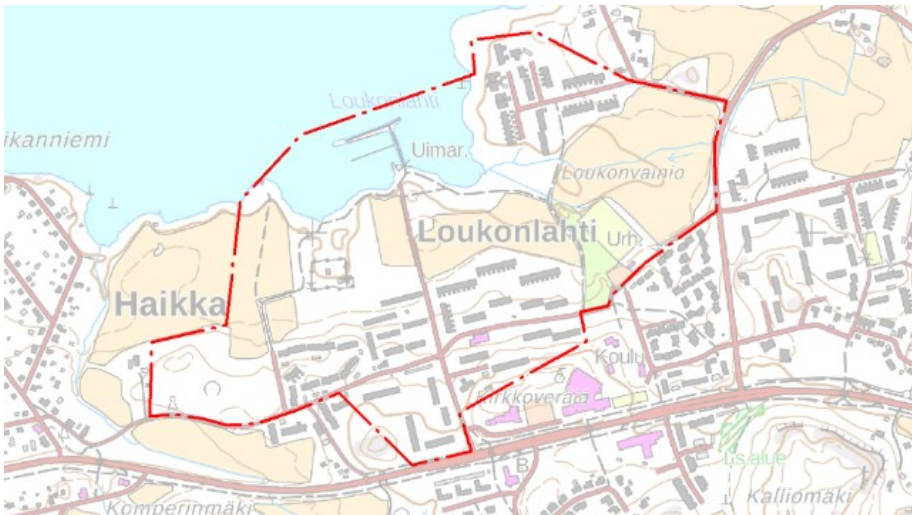
Loukonlahden 1980-luku

Ilmakuva 1987 ja peruskartta 1989. Loukonlahdentien rivitaloalueen viimeiset talot valmistuvat 1980-luvun alussa Ilveskosken uusien suunnitelmien mukaan. Rakentaminen suuntautuu enemmän alueen reunoille, Loukonlahden itä- ja länsikulmalle. Vuoden 1967 rakennuskaavaa muutetaan 1982, jolloin tarkastelualueen länsikulman kerrostalo- ja rivitalokorttelit muutetaan rivitalokortteleiksi, jotka tontin hankkinut Noppa rakentaa 1980-luvun alkupuolella.

Vuoden 1986 kaavamuutoksella julkisen ja liikerakennusten kortteli, tarkastelualueen kaakkoiskulmalla muutetaan myös pientalojen kortteliksi, jotka toteutuvat vuosien 1987 ja 1989 välillä. Rivitalokortteliin 214 rakennetaan omakotitalo. Asuinalueita yhdistävä ja rantaa seuraava kevyen liikenteen väylä sekä uimaranta rakennetaan 1980-luvulla. Lähde: Tampereen ilmakuva 1987. Tampereen kaupungin dataportaali. Peruskartta 1989 MML2020

Loukonlahden 1990- ja 2000-luku

Ilmakuvat 1995, 2011 ja peruskartta 2020

Tarkastelualueella ei juuri rakenneta 1990- ja 2000-luvulla. Rakentaminen keskittyy alueen eteläpuolelle, Naistenmatkantien varteen, johon valmistuu Nuolialan uusi koulurakennus sekä pienkerrostaloja ja tornitalo.

Lähde: Tampereen ilmakuva 1995 ja 2011. Tampereen kaupungin dataportaali. Peruskartta 2020, MML2020

2.3 Pirkkala, kylä- ja huvilamaisemasta taajamaksi

Pirkkala sijoittuu Tampereen kupeeseen, Pyhäjärven etelärannalle. Vielä toisen maailmansodan aikaan sitä luonnehtivat maatalousmaisemat, niiden kylät, suurtilat ja pienasutus. Kyläasutus levittäytyi rantapeltoja seuraten hyvin pitkäksi nauhaksi Pyhäjärven etelä- ja itärannalle. Maatalousmaisemaa yhdisti vanha, jo 1750-luvun kartoissa näkyvä maantie. Tampereen läheisyyden seurauksena Pirkkalan pienipiirteisen maatalousmaiseman mäkiiset rannat olivat 1900-luvun vaihteesta alkaen suurelta osin tamperelaisten omistamien huviloiden käytössä.

Kartta: Peruskartta v. 1953. Tarkastelualue punaisella katkoviivalla. Haikan omakotialue näkyy länsipuolella, Killon eteläpuolella.

Teollisuutta edustivat lähinnä Pirkkalan ja Tampereen rajalle 1887 sijoittunut Pyhäjärven saha sekä 1928 aloittanut Partolan kenkätehdas. Tampereen puolelle rajaa rakennettiin Härmälään 1930-luvulla Valtion lentokonetehdas ja lentokenttä.

Tuhansia työllistävän lentokonetehtaan asutus levisi nopeasti myös Pirkkalan puolelle, kun 1930-luvulla valtio hankki ja kaavoitti Haikan kartanon Vanhatalon maille laajan työväen omakotialueen puutarhakaupunki-ideologian mukaisesti. Haikkaa seurasi sodan jälkeen Valmetiksi muuttuneen lentokonetehtaan omakotialueet Toivio ja Killo, joista jälkimmäinen oli Haikan kartanon entisille maille syntynyt omakotialue. Sotien jälkeen vanha maatalousmaisema, Haikan kartanon purkamisesta huolimatta, rantapeltoineen ja tielinjoineen oli kuitenkin edelleen vahvasti läsnä. Pirkkalan asutus oli maatalouden rakentamisen ohella pientalovaltaista.

Pirkkalan kunta aktivoituu kunnan kehittämisessä sotien jälkeen, kun Tampereen kasvu suuntautuu lentokonetehtaan lisäksi yhä enemmän keskustan ulkopuolelle, laajenevan kaupunkialueen reunoille. Noin 5000 asukkaan, nopeasti kasvavaan Pirkkalaan laaditaan, maatalouspitäjään poikkeuksellisesti, jo 1950-luvun lopulla rakentamista ohjaava kuntasuunnitelma.

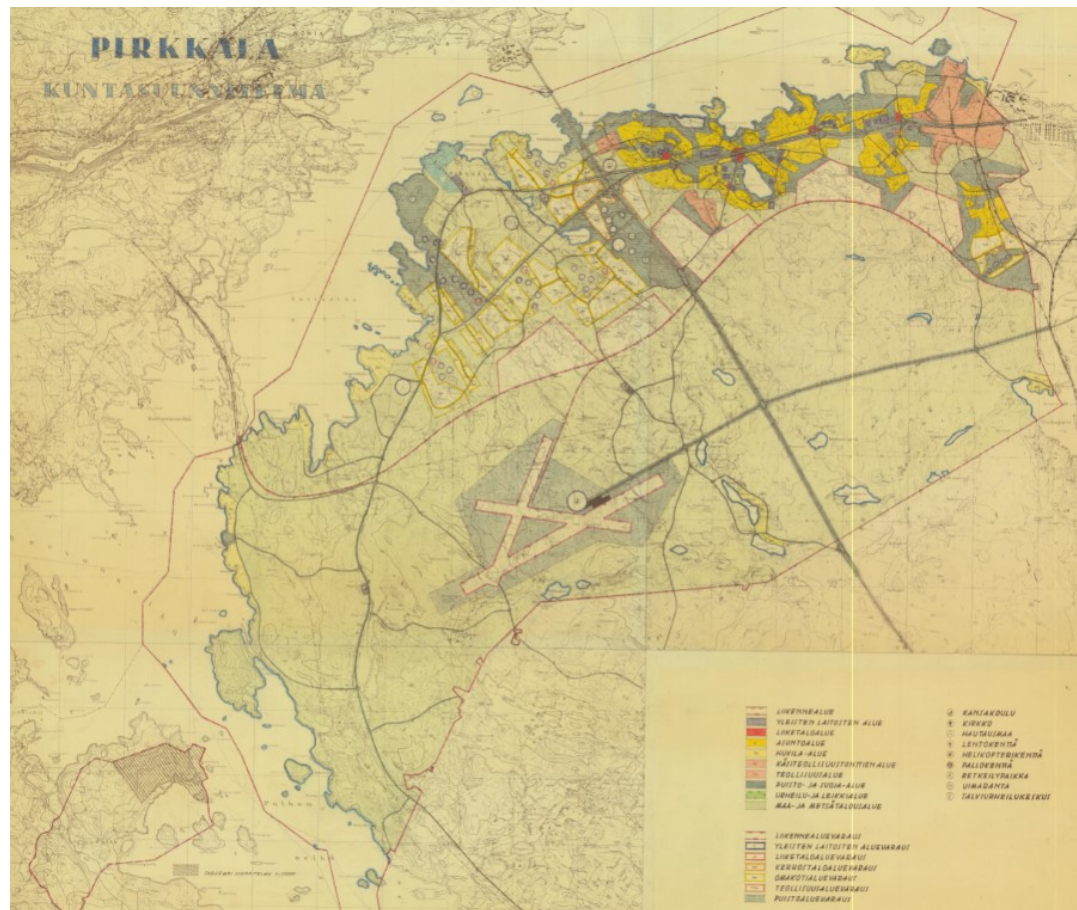
Pirkkalan rajan pinnassa oleva lentokonetehdas muuttuu sotien jälkeen Valtion metallitehtaaksi, ollen edelleen huomattavan suuri työnantaja. Sen viereen rakentuvat Tampereen puolella omakotiasutusta edustava Härmälä ja kerrostaloja edustava Rantaperkiö. Tampereella keskustan ulkopuolisten asuinalueiden suunnittelu ja rakentaminen alkaa laajemmin 1950-luvulla ja kiihtyy seuraavan vuosikymmenen yleisen kaupungistumiskehityksen seurauksena. Liikenteen nopea kehitys, autoistumisen ja tieverkon kehitys mahdollistivat ja tukevat edelleen kaupunkirakenteen hajaantumista. Aluerakentamisen mahdollistava laki saadaan 1958 ja teollisen rakentamisen mahdollistavat elementtikokeilut alkavat. Lähelle Pirkkalan rajaa rakentuvat 1950-luvulla ensin Rantaperkiön asuinalue sekä Loukonlahden kanssa samaan aikaan 1960-luvulla Multisillan ja Peltolammin lähiöt.

2.4 Pirkkalan kuntasuunnitelma 1958

Pirkkalaan 1958 laadittu kuntasuunnitelma piirsi jo selkeästi kunnan tulevan kehityksen suuntaviivat aina 2000-luvulle saakka. Kartalla näkyvät mm. asutuksen tuleva päätie, Naistenmatkantie sekä myöhemmin toteutuvat, läntiseksi ohitustieksi muuttunut tielinjaus, Pyhäjärventie/E12 ja lentokenttä.

Myös 2000-luvulla kaavailtu rautatie, ohitusraide, on jo suunnitelmassa, joskin se ylitti tällöin Pyhäjärven Luodon saaren kautta. Suunnitelmassa teollisuus (vaaleanpunainen rasteri) ja asutus (keltainen) ovat keskitetty Tampereen puoleiseen Pirkkalaan pitkäksi nauhaksi tällöin vielä rakentamatta olleen Naistenmatkantien varteen. Pitäjän vanhan keskustan muodostavassa länsiosassa on lähinnä aluevarauksia. Varsinaista keskustaa ei ole vaan liike- (punainen väri) ja julkinen (violetti) rakentaminen on, kuten asutuskin sijoitettu Naistenmatkantien varteen pitkäksi nauhaksi, pienemmiksi aluekeskuksiksi.

Suunnitelmassa tuleva Loukonlahden asuinalue on jo merkitty karttaan asutusalueeksi, johon sijoittuisi myös julkista ja liikerakentamista. Kartta: Pirkkalan kuntasuunnitelma, laadittu Tampereen liikennealueen seutusuunnitteluliitossa vuonna 1958, Pirkkalan kunnanarkisto.

Sotien jälkeen aluesuunnittelun ohella etenee aluerakentamisen kehitys. Vaikka ensimmäiset kokeilut betonielementeillä tehdään 1950-luvun alkupuolella, oli rakentaminen vielä pitkään kaupungeissa tontti kerrallaan etenevää, ja käsityön määrä oli työmailla merkittävä. Valetut rakenteet, muuratut seinät ja rapatut julkisivut vaativat työmaille kymmeniä ammattimiehiä. Teollista tuotantoa oli lähinnä ikkunoiden ja ovien standardisointi ja niiden tehdasmaisen valmistaminen.

Samaan aikaan Pirkkalan kuntasuunnitelman laatimisen kanssa rakentamisen ja rakennusmateriaalien teollistuminen alkoi päästä vauhtiin. Myös aluerakentamisen mahdollistava laki hyväksytään Suomessa 1958 ja ensimmäisten betonielementtien ohella Suomeen hankitaan myös ensimmäinen torninosturi. Seuraavalla vuosikymmenellä kiihtyvä maaltamuutto ja kaupungistuminen tuovat rakentamisen uudistuksille nopeasti käyttöä.

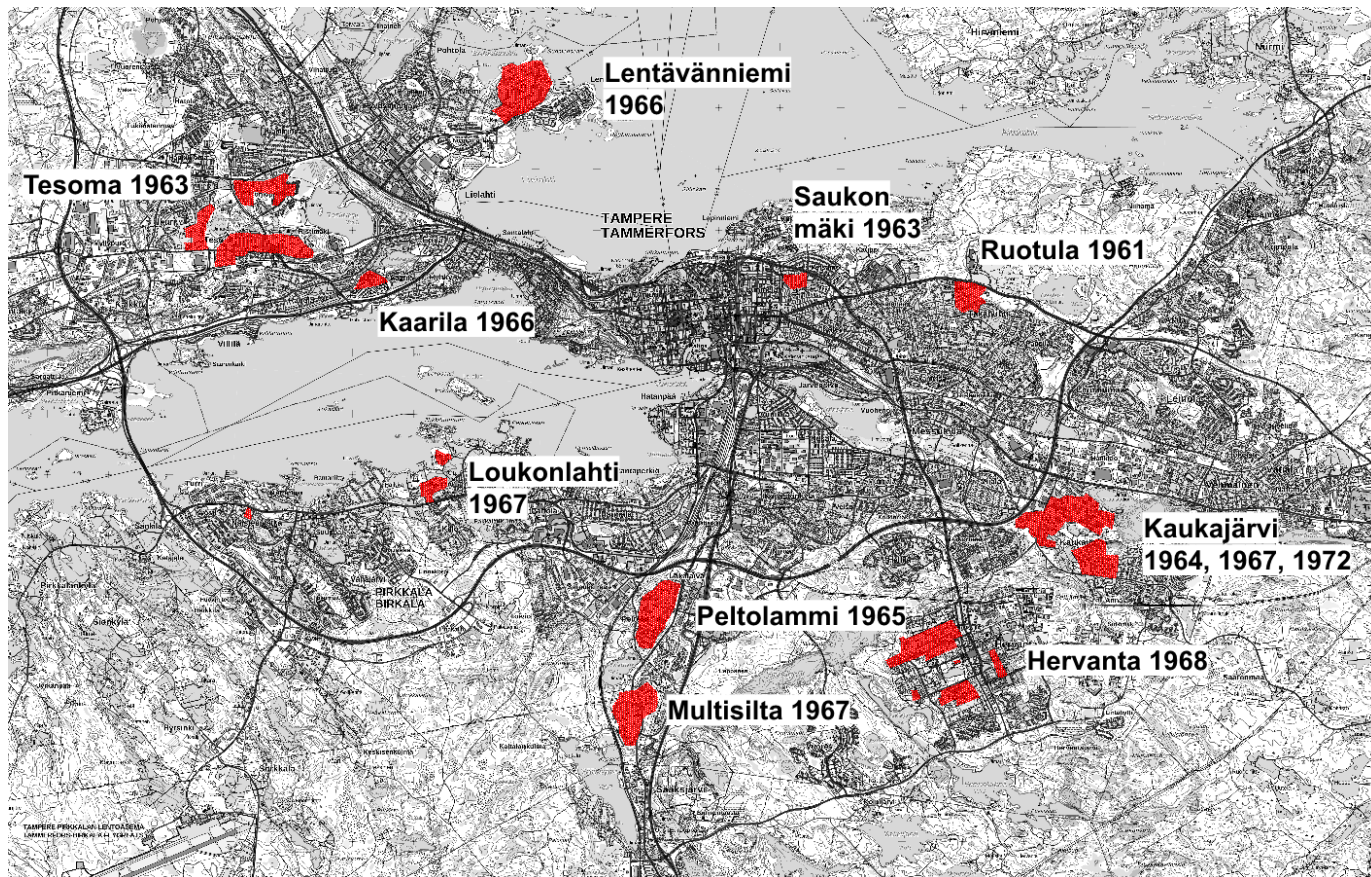

Loukonlahti 1970

Pirkkalan kuntasuunnitelma saa hyväksynnän 1960, ja muutamaa vuotta myöhemmin solmitaan ensimmäinen maankäyttö- ja aluerakennussopimus tamperelaisen rakennusliike Noppa Oy:n kanssa, joka hankkii omistukseen maita Haikan kartanon itäpuolelta. Alueen, tällöin vielä Nuolialan rakennuskaavan nimellä, laatii kuntasuunnitelman pohjalta jyvaskyläläinen arkkitehtitoimisto Niilo Hartikainen ja Erkki Kantonen. Loukonlahden asuinalueen rakentaminen alkaa 1968. Kuva: Rivitalokortteli 212:ta rakennetaan kesällä 1970, torninosturia tarvittiin myös rivitalojen kokoamisessa. Kuva: Pirkkala-Seura

Laajeneva ja uudistuva kaupunkirakenne, 1960-luvun lähiöitä ja aluerakentamiskohteita

Pirkkalan itäpuoleisten ja Loukonlahden alueiden suunnittelu ja rakentaminen olivat osa teollistuvan ja kasvavan Tampereen kasvua, joka suuntautui 1960-luvulla kaupunkialueen reunoille pääteiden suunnassa. Kasvu näkyi myös kaupungin rajojen ulkopuolella. Entisen suurpitäjän, Pirkkalan vanha keskusta sijaitsi

vuosisatoja Pirkkalankylän vaiheilla, johon vielä 1920 rakennettiin pitäjän kirkko. Pitäjän painopiste alkoi kuitenkin siirtyä lähemmäksi Tamperetta pian sen jälkeen. Sotien jälkeen 1950-luvun kuntasuunnitelma keskitti asutuksen Tampereen rajan tuntumaan.

Lähiöiden rakentamisen ohella ensimmäiset auto-marketit aloittavat toimintansa, Kaihari-Center 1970 Kalevassa ja Eka-market 1976 Koivistonkylässä. Kartalla vuoteen 1975 mennessä toteutuneita muita aluerakennuskohteita, lähiöitä ja niiden aloitusvuosia. Pirkkalassa kerrostaloja rakennettiin myös Kyöstille ja nykyiseen kuntakeskukseen. Loukonlahti oli näistä alueista selkeästi suurin.

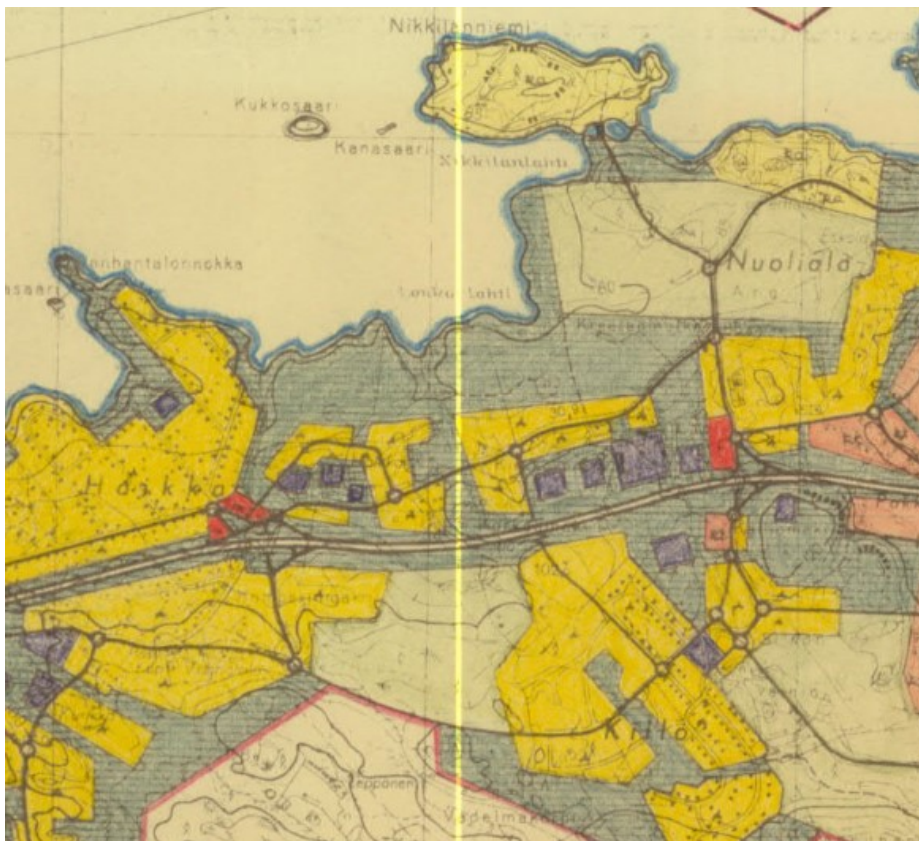
Lähiöt kartalla: Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy, Pohjakartta MML2020.

2.5 **Loukonlahden asuinalue 1967–1989**

Pirkkalan kuntasuunnitelma 1958, Nuolialan rakennuskaava 1970, kunnan ja Noppa Oy:n maankäyttösopimus ja aluerakennuskohde

Loukonlahden rakennuskaavan toteutuminen oli pitkä prosessi. 1960-luvulla Loukonlahti oli Pirkkalan ensimmäinen aluerakennuskohde ja maankäyttösopimus, joka tehtiin tamperelaisen Rakennusliike Noppa Oy:n kanssa. Sen jälkeen prosessi eteni rivakasti. Noppa hankki jo 1960-luvun puolivälin jälkeen Loukonlahdesta huomattavan osan maita omistukseensa. Vuoden 1958 kuntasuunnitelmaan pohjaava Nuolialan rakennuskaava valmistui 1967 ja rakentaminen alkoi seuraavana vuonna kortteli kerrallaan. Viimeiset 1967 suunnitelmaan perustuvat korttelit valmistuivat 1980-luvun alkuvuosina. Muutoksia rakennuskaavan rakentamattomiin kortteleihin tehtiin vuosina 1971, 1972, 1982 ja 1986. Nämä korttelit toteutettiin eri tyyppisinä kuin alkuperäissuunnitelmassa.

Loukonlahti kuntasuunnitelmassa 1958

Nuolialan 1967 rakennuskaavan lähtökohtana oli Pirkkalan vuoden 1958 kuntasuunnitelma. Tulevan Loukonlahden naapureina olevat Haikan ja Kilon pientaloalueet olivat jo tällöin toteutuneet. Loukonlahden tummankeltaisella merkityt asuinalueet sijoittuvat vanhan maantien varrelle, maiseman metsäharjanteiden rinteisiin sekä pellon reunaan. Suunnitelmassa näkyy myös tuleva Naistenmatkantie. Julkiselle rakentamiselle varattiin omat, sinisellä merkityt alueet harjulta, jossa olivat jo 1910-luvulla rakennettu sekä 1920- ja 1950-luvulla lisärakennettu Nuolialan koulualue. Kuntasuunnitelmassa punaisella merkitty kauppa sijoittuu tulevan Naistenmatkantien ja Peereentien risteykseen. Tummanvihreällä on merkitty puisto- ja suoja-alueet, jälkimmäinen viittaa sota-ajan kokemuksiin, jossa rakennusten ja alueiden väliin jätettiin suojapuustoa pommitusten varalta. Vaaleanvihreä on maatalousalueita, joita kartalla edustaa Silvon tilan ympäristö. Rantaan on merkitty vaaleankeltaisella huvila-alueet. Oikealla näkyvä vaaleanpunainen on teollisuutta, joka sijoitettiin Valmetin yhteyteen.

Kymmenen vuotta myöhemmin suunniteltu Nuolialan rakennuskaava perustuu hyvin pitkälti tähän suunnitelmaan. Suurempi muutos oli lähinnä rivitaloalueen lisääminen Loukonlahden itärannalle, Silvon maatalousalueen kulmaan. Kartta: Ote Pirkkalan v. 1958 kuntasuunnitelmasta.

2.6 Nuolialan rakennuskaava 1970

Kerros- ja rivitaloja, julkisen rakentamisen tontteja ja puistoalueita

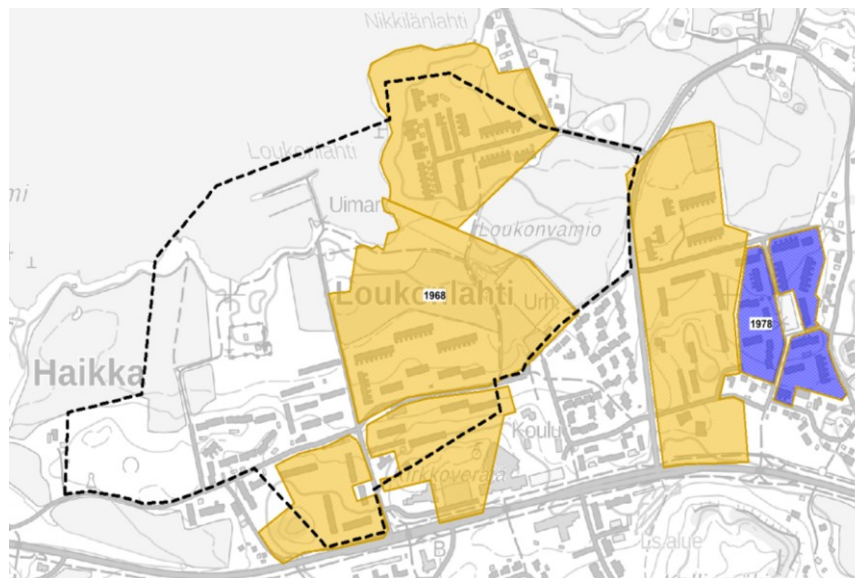
Nuolialan rakennuskaavan laati arkkitehtitoimisto Niilo Hartikainen ja Erkki Kantonen Jyväskylässä 11.5.1967. Pirkkalan kunnanvaltuusto hyväksyi sen 1968 ja KHO syyskuussa 1970.

Kaava vahvistettiin pienin muutoksin 1970, jolloin ensimmäiset korttelit olivat jo valmistuneet. Rakentaminen aloitettiin vanhojen tielinjojen, Kreetantien ja Kirkkoveräjätien risteykseen sijoitetuista kerros- ja rivitalokortteleista. Tällöin hyväksytty kaava-alue näkyy värillisinä. Kartalla näkyy myös pohjois- ja itäpuolella valkoisella jo Loukonlahdentien rivitaloalue sekä Pereentien itäpuolen kerros- ja rivitaloalueet, niiden varsinaiset rakennuskaavat laadittiin 1970-luvun alkupuolella. Loukonlahden rakentaminen alkoi vanhojen tielinjojen Kreetantien ja Kirkkoveräjätien risteyksestä 1968.

Kartta: Nuolialan 1970 hyväksytty rakennuskaava, Pirkkalan kunnanarkisto

Rakennuskaavassa ruskealla merkitty kerros- ja rivitalorakentaminen sijoitettiin vuoden 1958 kuntasuunnitelman mukaisesti mäki- ja pellon reunoille. Lähtökohdaksi oli maiseman päälinjojen säilyttäminen, lakialueet säilyisivät metsäisinä ja alavat peltoalueet puistona. Puistoalueiden käyttöä ei rakennuskaavassa määritelty, se olisi oman erikoissuunnittelun tehtävä. Ylärinteiden 2-5 kerroksisten asuinkerrostalojen ohella alarinteen alueille osoitettiin 1-2 kerroksisia rivitalokortteleita. Muutamia yksityisessä omistuksessa olleita, jo toteutuneita tontteja osoitettiin omakotitontteiksi. Niiden lisäksi kaavassa varattiin yleisille rakennuksille koulutontti, lastentalon tontti, seurakunnan tontti ja kaksi huvi- ja viihdetarkoituksia palvelevia tontteja. Lisäksi olivat korttelit/tontit liikerakennuksia ja kunnallistekniikkaa varten. Jälkimmäinen, vedenpuhdistuslaitos sijoitettiin rantaan, jo valmiiksi kosteaan notkelmaan, jota sodan jälkeen jo metsitetty pelto maisemoi. Molemmat alueet, Kirkkoveräjätien ja Loukonlahdentien asuinalueet saivat omat lämpökeskukset.

Kerrostalot sijoitettiin metsärinteen alaosiin ja rivitalot peltorinteen reunaan. Tällä taattiin lähes kaikille taloille järvinäköalat. Rakennusten korkeudet määritettiin siten että ne sulautuvat puuston joukkoon ja vain määrättyissä kohdissa maastoa korostaen nousevat esiin. Läpikulkuliikennettä rajoitettiin osoittamalla taloille keskitetyt pysäköintialueet sekä pysäköintirakennus risteykseen. Loukonlahdesta tehtiin maankäyttösopimus tamperelaisen Rakennusliike Noppa Oy:n kanssa. Loukonlahti oli Pirkkalan ensimmäinen aluerakennuskohde.

Kartta: Rakennusliike Noppa Oy:n maanomistus 1968 ja 1978. Rakennusten suunnittelijaksi tuli arkkitehti Pekka Ilveskoski. Puistoiksi jääneet välialueet siirtyivät myöhemmin kunnan omistukseen. Lähde: Tilus- ja lohkomiskartta 1968 ja 1978, KTJ.

2.6.1 Rakennuskaavan toteutuminen ja rakennusvaiheet

Loukonlahden kolmen asuinlähiön väestömääräksi oli arvioitu n. 3000 asukasta, joka vastasi hyvin samaan aikaan rakennettavien Tampereen lähiöiden keskimääräistä kokoa. Kaavaselostuksen mukaan se ei edellyttänyt itsenäisen alakokonaisuuden muodostumista, vaan Loukonlahti olisi osa kuntakeskuksen ympärille ryhmittyvää yhdyskuntaa. Näkemystä tuki uuden kunnallisen päätien, nykyisen Naistenmatkantien rakentaminen samaan aikaan kuin Loukonlahden ensimmäiset kerrostalot valmistuivat. Rakennuskaavassa varauduttiin kyllä myös aluekeskukseen, osoittamalla useita tontteja julkiselle ja liikerakentamiselle. Vanhan Nuolialan koulun ympäristöön varattiin tontteja mm. sairaalalle ja liikerakennuksille. Ne eivät toteutuneet ja 1980-luvulla tontit muutettiin asumiseen, pientalojen ja pienkerrostalojen tonteiksi. Kaava eli tarpeiden mukaan, kerrostalojen kysynnän vähentyessä 1980-luvulla, myös kerrostalotontteja muutettiin rivitalotonteiksi.

1968-1972 kerrostaloja, rivitaloja ja liikerakennus korttelit 211,215,212

Rakennuskaavasta toteutui vuosina 1969-1972 Kirkkoveräjäsentien ja ympäristössä olevat arkkitehti Pekka Ilveskosken suunnittelemat ja Nopan rakentamat kerrostalokorttelit sekä Kreetantien rivitalokortteli sekä risteyksen pieni liikerakennus. Lisäksi rakennettiin lämpökeskus sekä rantaan jätevedenpuhdistamo.

1973-1982 rivitaloja, korttelit 200-204 ja kaavamuutos kortteliin 214

Toisessa rakennusvaiheessa, vuosina 1972-1976 rakennettiin Nopan toimesta Ilveskosken suunnittelemat Loukonlahdentie asuinlähiön rivitalokorttelit. Osa sinne suunnitelluista rivitaloista toteutui vasta 1980-luvun alkupuolella, Ilveskosken laatimin uusien suunnitelmin. Kreetantien ja Kirkkoveräjäsentien risteyksessä oleva kerros- ja rivitalokortteli 214 muutettiin jo 1971 myös rivitalokortteliksi. Kortteli ei kuulunut Nopan omistukseen ja sitä ei suunnitellut Ilveskoski. Pieni kortteli rakentuikin jo 1970-luvulla muita kortteleita tiiviimmäksi, myös Ilveskosken suosima julkisivujen monimuotoisuus

yksinkertaistui korttelissa, huoneistokohtaisista autotalleista luovuttiin ja pysäköinti sijoitettiin parkkialueille. Myöhemmin rivitalojen ulkoasua muutettiin muuttamalla tasakatot harjakatoiksi.

1982-1989 kaavamuutoksia, rivitaloja ja asuinpientaloja

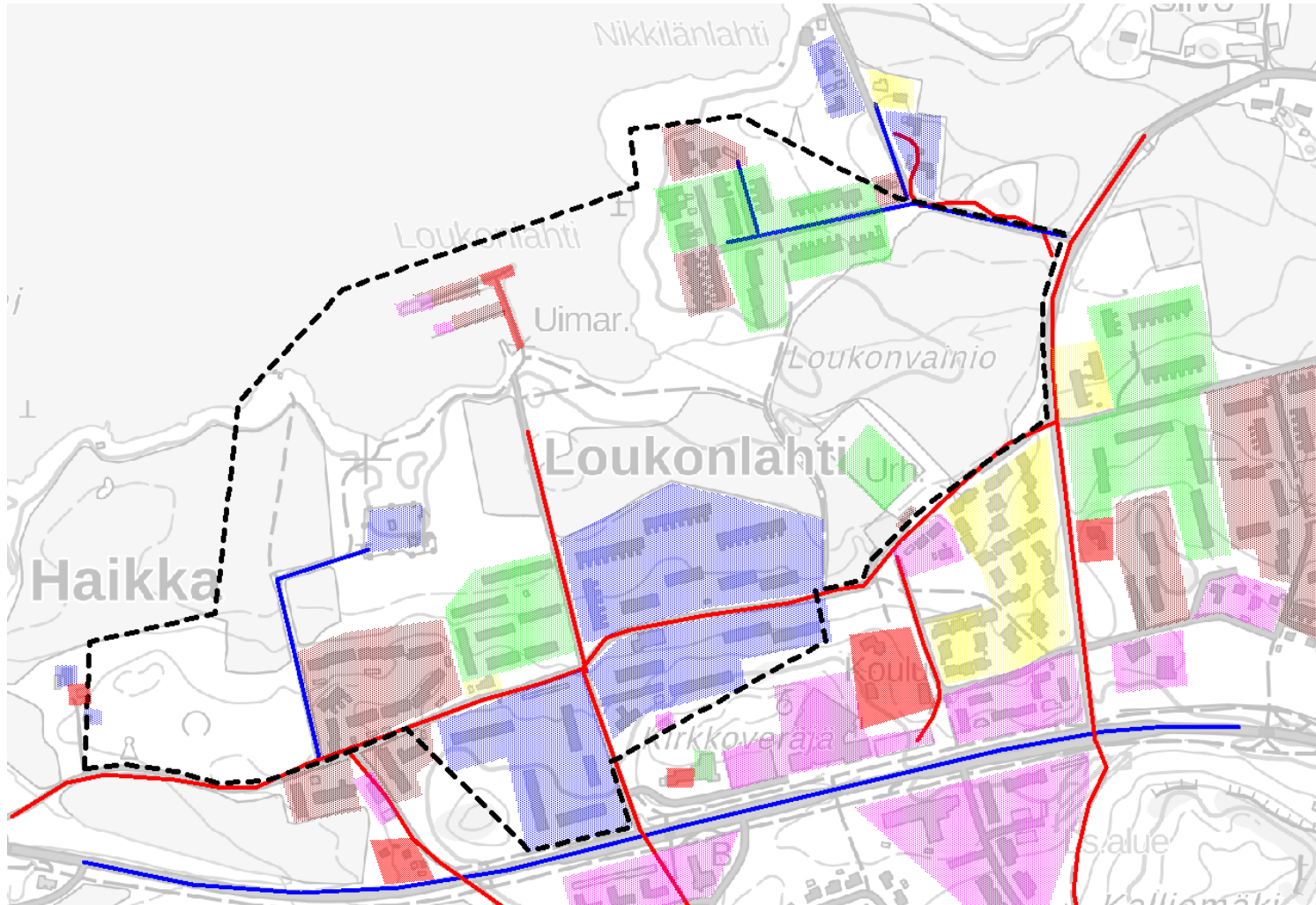
1980-luvulle tultaessa ensimmäisestä rakennuskaavasta oli edelleen toteutumatta useita kortteleita, mm. koilliskulman rivitalokorttelit (203, 204), lounaskulman kerros- ja rivitalokorttelit (216-218), kaakkoiskulman julkisen rakentamisen korttelit ja rannan, venesataman vapaa-ajan kortteli. 1980-luvulla koilliskulman rivitalokorttelit poistettiin kaavasta ja rakennusmäärä siirrettiin kaakkoiskulman julkisen rakentamisen kortteleihin asuinpientaloiksi, jolloin puisto- ja julkisen rakentamisen korttelit supistuivat. Lounaiskulmalla kerros- ja rivitalokorttelit muutettiin maanomistajan aloitteesta rivitalokortteleiksi. 1980-luvun asuinpientalot ja rivitalot eivät enää seuranneet vanhaa koordinaatistoa tai 1970-luvun julkisivuja.

Yhteenveto: Vuoden 1970 Rakennuskaava toteutui tarkastelualueella vain Nopan alkuvaiheessa omistamien alueiden, tarkastelualueen keskiosien kuuden korttelin osalta. Ne keskittyvät Kreetantien ja Kirkkoveräjätien risteyksen ja Loukonlahdentien ympäristöön. Niiden reuna-alueet, kerros- ja rivitalojen sekä julkisen- ja liikerakentamisen korttelit eivät toteutuneet tai toteutuivat merkittävästi muuttuneina vasta myöhemmin. Rakennuskaavaa muutettiin jo 1972 yhden korttelin osalta sekä laajemmin vuosina 1982 ja 1986.

Alkuperäistä suunnitelmaa seuraavat, Nopan omistamat ja rakentamat sekä arkkitehti Pekka Ilveskosken suunnittelemat kerros- ja rivitalokorttelit toteutuivat etupäässä vuosina 1968-1976, viimeiset rakennukset 1981-1982. Alueen rakentaminen jatkui reunakortteleiden osalta aina 1980-luvun loppupuolelle saakka.

Loukonlahden keskeisenä piirteenä voidaan pitää v. 1970 rakennuskaavan mukaista ja Ilveskosken suunnittelemaa yhtenäistä, elementtirakentamista edustavaa rakennuskantaa, johon on saatu vaihtelevuutta pienillä yksityiskohdilla ja vaihtelulla.

Loukonlahden rakennusvaiheet 1967-2020

Sininen rasteri v. 1967-1972

Vihreä rasteri v. 1973-1978

Ruskea rasteri v. 1979-1987

Keltainen rasteri v. 1987-1995

Violetti rasteri 2000-luku

Punainen rasteri = ennen vuotta 1967
rakennetut alueet

Punaiset viivat = ennen vuotta 1967
rakennetut tiet

Sininen viiva = 1967-1972 rakennetut
tielinjat

Kartta: Kulttuuriympäristöpalvelut Heis-
kanen & Luoto Oy, pohja MML 2020.

Nopan ja Ilveskosken Loukonlahti 1985

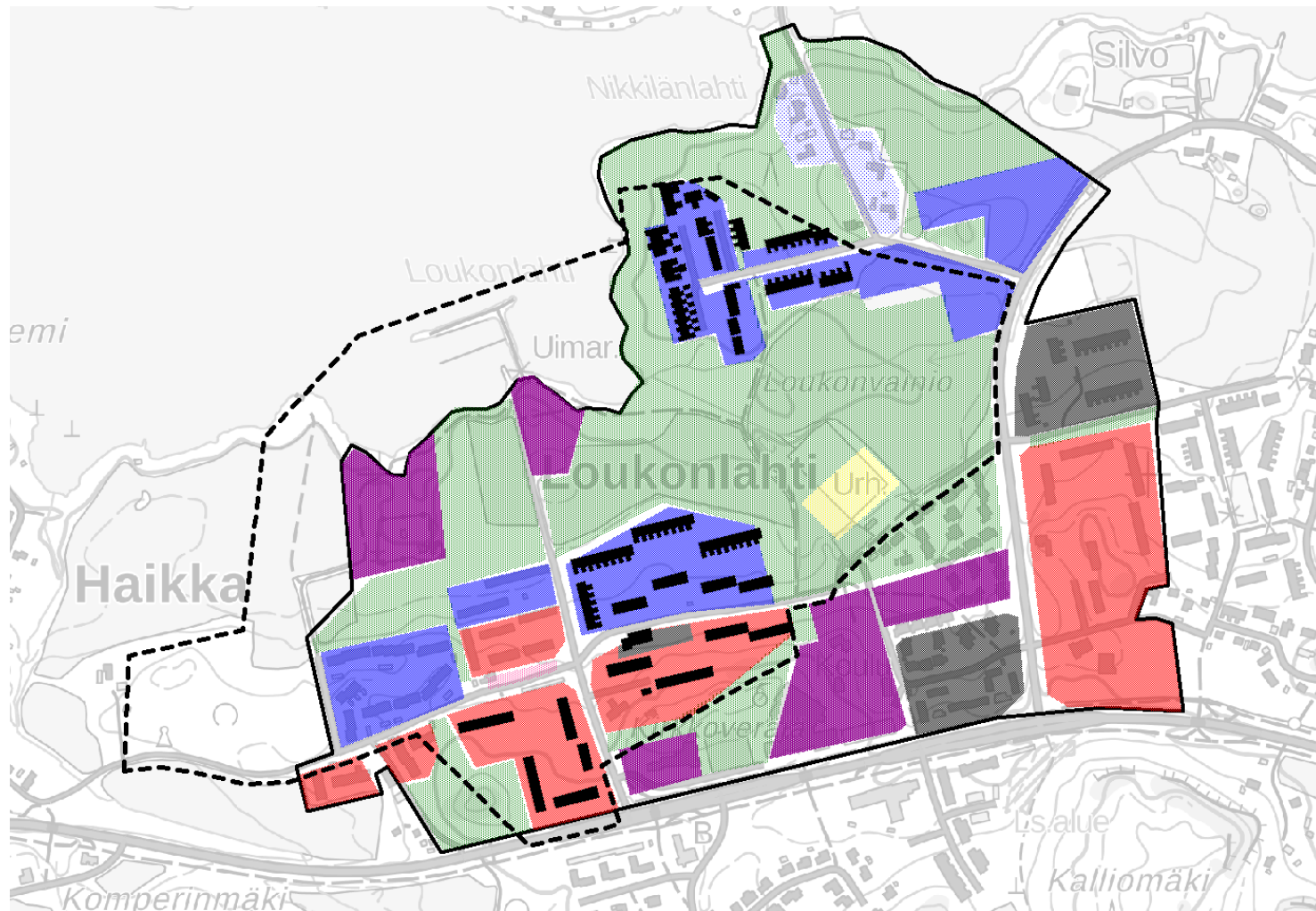
Rakennusliike Nopan maanomistuksen ja vuoden 1967 rakennuskaavan mukaisesti rakentama maisema vuonna 1985, ennen kaavamuutosten tuomia pientaloja. Kolme asuinalueita, lähiötä sijoittuvat Haikan 1800-luvun peltojen ympärille, metsärinteisiin.

Ilmakuvasa oikealla on ensimmäisenä, vuosina 1968-1972 Kreetantien ja Kirkkoveräjätien risteykseen valmistuneet kerros- ja rivitalokorttelit. Vasemmalla etualalla ovat Loukonlahdentien ympärille rakennettu, vain suurempia asuntoja käsittänyt rivitaloalue, joka toteutui pääosin 1970-luvulla, viimeiset rivitalot valmistuivat 1980-luvun alkupuolella.

Kuvassa takana vasemmalla on Nopan kolmas alue, Kreetankujan ja Hannunpolun varrelle keskittyvä kerrostalo- ja rivitalo-

alue, joka rakentui 1970- ja 1980-luvulla. Alueen palveluista toteutui vain pieni liikerakennus Kreetantien ja Kirkkoveräjätien risteyksessä. Vuoden 1967 rakennuskaavan maisemaan porrastuvat periaatteet näkyvät kuvassa hyvin. Kerrostalot sijoitettiin metsäisäisten mäki-alueiden rinteisiin ylittämättä puuston korkeutta ja alarinteeseen ja alaville peltoalueille sijoittuivat koko alueella samoista betonielementeistä rakennetut matalat rivitalot. Alueiden, kortteleiden välit, mäki-alueiden lakialueet ja peltoalue osoitettiin kaavassa puistoalueiksi.

1970 rakennuskaava ja tarkastelualueen toteutuneet korttelit rakennuksina nykykartalla

Vuoden 1970 rakennuskaava

Punainen rasteri= kerrostalokorttelit

Sininen rasteri = rivitalokorttelit

Violetti rasteri= julkinen rakentaminen,
infrarakentaminen

Harmaa rasteri = liikerakentamisen alu-
eet

Vihreä/keltainen rasteri = puistoalueet ja
pallokenttä

Vaaleansininen rasteri = asuinpientalot

Musta katkoviiva = työn tarkastelualue

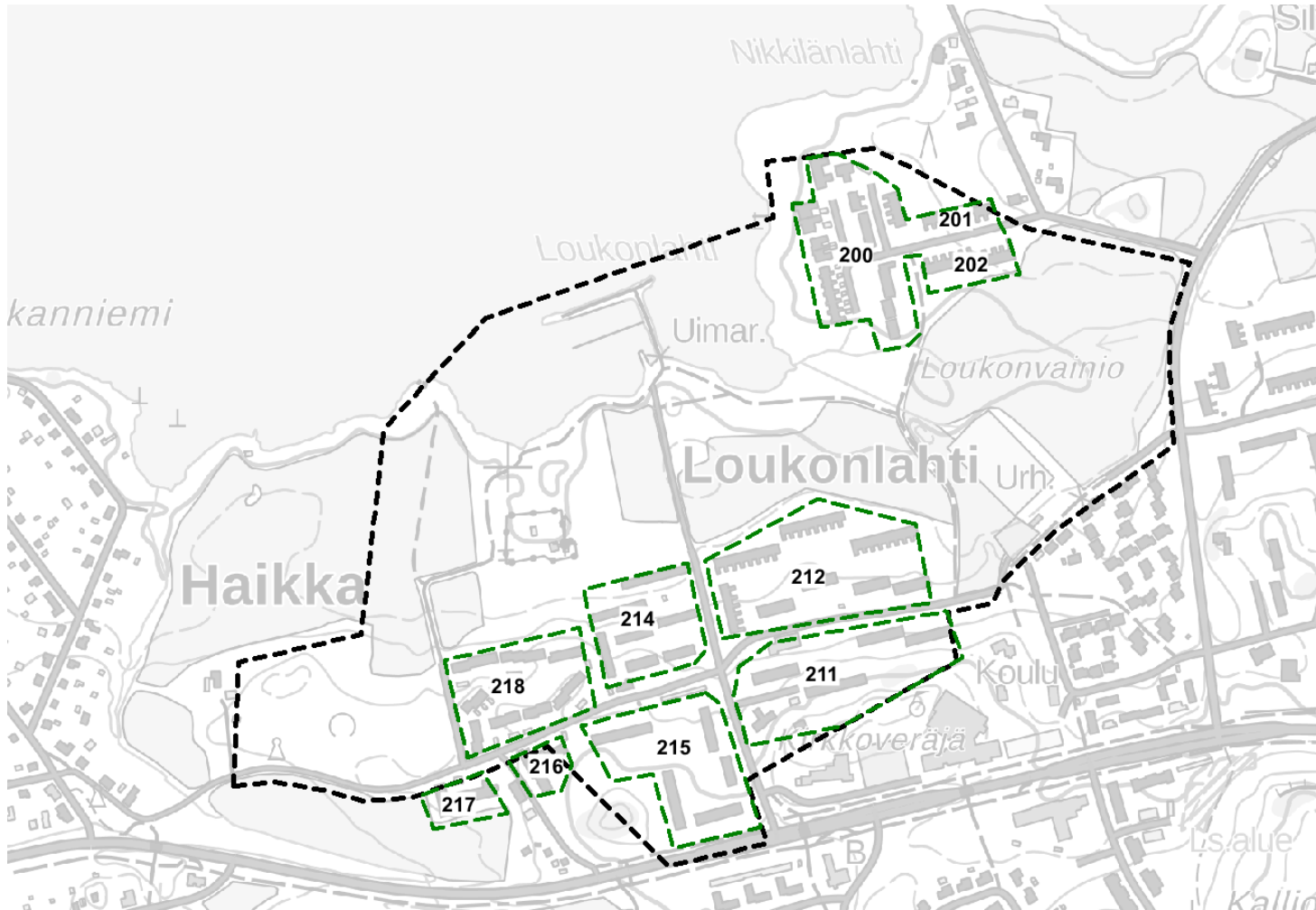
Mustat rakennukset, v. 1970 rakennus-
kaavan mukaisesti toteutuneet korttelit

Luoteiskulman julkisen rakentamisen
kortteliin rakennettiin 1971 vedenpuhdis-
tuslaitos. Se on myöhemmin purettu ja
paikalla on nykyisin linkkimasto.

Kartta: Kulttuuriympäristöpalvelut Heiska-
nen & Luoto Oy, pohja MML 2020.

3 Loukonlahden tarkastelualueen rakennetut ympäristöt

Asuinkorttelit

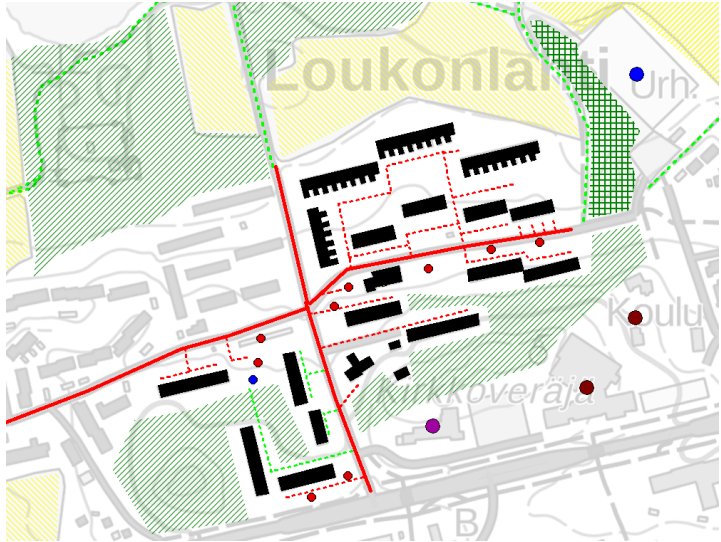

Kartta: Asuinkorttelien numerointi selvitys-alueella. Selvityksen numerointina on käytetty alkuperäisiä korttelinumeroita, nykyinen numerointi poikkeaa niistä. Nykyiset kortteli ja tonttinumeroinnit näkyvät korttelien alla olevissa tontti- ja rakennuskuvauksissa.

Kartasta on jätetty pois tarkastelualueella olevat, rantaan sijoittuvat infran ja vapaa-ajan korttelit, jotka ovat purettu tai eivät toteutuneet.

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy, pohja MML 2020.

3.1 Kerros- ja rivitalokorttelit 1968-1972

- Auerakenteen rungon muodostava katu
- Kiinteistöjen autoliittymät, pihatiet, pysäköinti
- Kevyen liikenteen reitti
- Puistoalueeksi merkitty metsäalue
- Puistoalueeksi merkitty entinen peltoalue
- Puistoksi rakennettu alue
- Palvelut: Urheilukenttä, tenniskenttä, leikkipuisto
- Palvelut: Koulut
- Palvelut: Kaupparakennus
- Palvelut: Seurakuntarakennus

Kerros- ja rivitalokorttelit, rak. 1968-1972

Liikerakennus 1969, lämpökeskus 1969, omakotitalot 1967 ja 2009

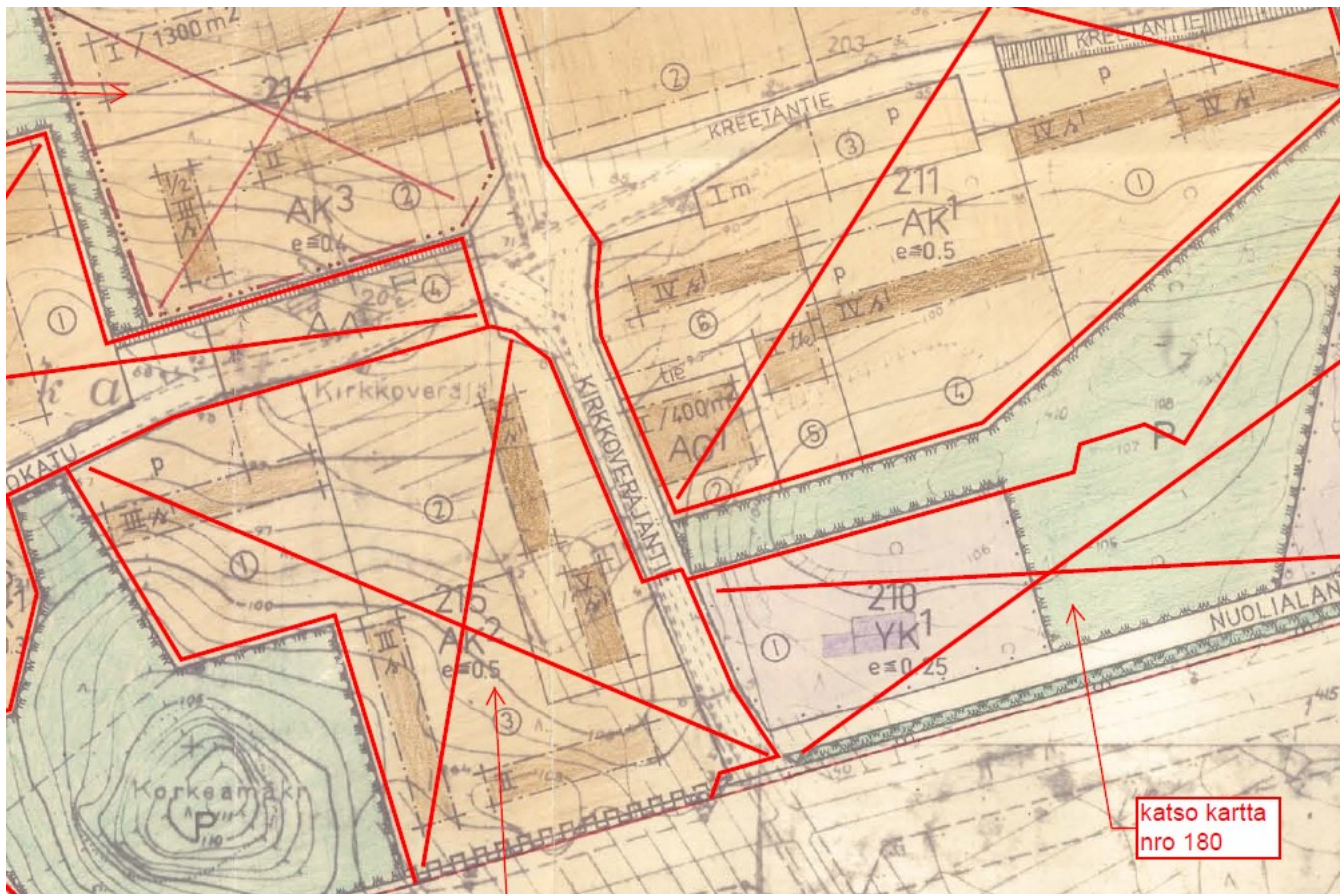
Kuntasuunnitelma 1958, rakennuskaava 1967, ark.tsto Niilo Hartikainen ja Erkki Kantonen

Rakennuttaja: Rakennusliike Noppa Oy

Rakennussuunnittelu: ark. Pekka Ilveskoski, kerrostalot, lämpökeskus ja liikerakennus
1967-1969, rivitalot 1969-1970

Kerrostalokorttelit 211 ja 215

Ote 1970 vahvistetusta rakennuskaavasta. Siinä osoitettiin kerrostalojen sijoittuminen tonteille kortteleihin 211 ja 215. kerrostalokortteleita oli myös kartalla näkyvä kortteli 214, mutta se muutettiin kokonaisuudessaan rivitalokortteliksi jo 1970-luvun alkupuolella. Kerrosmäärään vaikutti rakennusten asema rinteessä, pyrkimyksenä oli pysyä puuston korkeuden alapuolella. Lakialueet jätettiin rakentamatta, puistoalueiksi.

Kartta: Nuolialan rakennuskaava, arkkitehtitoimisto Niilo Hartikainen ja Erkki Kantonen Jyväskylä 11.5.1967, hyväksytty 1970. Pirkkalan kunta.

Suunnittelu ja toteutuminen: Kerros- ja rivitalokortteleita käsittänyt rakennussuunnitelma kattoi maantietä ja metsärinnettä seuraavat asuinkorttelit 211, 215, 212 sekä 214 ja 216-218.

Ensimmäisessä vaiheessa niistä toteutuivat vain risteyksen kortteleiden 211 ja 215 kerrostalot sekä alueen lämpökeskus ja liikerakennus sekä rivitalokortteli 212, jotka toteutuivat rakennuskaavan mukaisesti vuosien 1968-1972 välillä. Risteyksen luoteispuolelle jäävän korttelin 214 kerrostalot muutettiin jo 1970-luvun alussa rivitaloiksi, joita ei suunnitellut arkkitehti Pekka Ilveskoski. Länsipään korttelit 216-218 toteutuivat muuttuneina vasta 1980-luvulla.

Ominaispiirteet: Modernia rakentamista metsässä. Rinteeseen sijoituville kerrostaloille rakennettiin maapenkereet, rakennukset eivät myötäile maastoa. Kahteen metsärinteeseen sijoittuvaan kortteliin rakennettiin rakennuskaavan mukaisesti yhdeksän 2-5 kerroksista kerrostaloa. Metsäisyys säilyi, lakialueet ja rakennusten välit ja pihat jätettiin suurelta osin luonnontilaisiksi metsäalueiksi. Talokohtaiset paikoitusalueet ovat rakennusten yhteydessä, julkisivun edessä tai päädyssä. Rakennuksia ympäröivät kapeat pihat ovat nurmikkoa, jolla kasvaa pääosin luonnonpuustoa.

Arvot ja säilyneisyys: Korttelit 211 ja 215 ovat yleiskaavassa suojeltuja (Ak/s), joka perustuu edelliseen v. 2008 inventointiin. Edellisen inventoinnin jälkeen kerrostaloihin on tehty eriasteisia julkisivusaneerauksia, joissa ominaispiirteet ovat paikoin muuttuneet merkittävästi, vähäisempiä muutoksia ovat värimaailman muutokset. Korttelit ovat osa alkuperäisen rakennuskaavan kokonaisuutta, arvot ovat kaavallisia, historiallisia ja maisemallisia.

3.1.1 Kerrostalokortteli 211

Kerrostalot, liikerakennus ja lämpökeskus, ark Pekka Ilveskoski 1967-1969

Kuntasuunnitelma 1958, rakennuskaava 1967,

Rakentaja: Rakennusliike Noppa Oy

Lounaiskulman Lääkäritalo, ark. Olavi Suvitie 1965

Eteläkulman omakotitalo 2010-luku

Suunnitelmat ja toteutuminen: Metsärinteeseen sijoittuvaan kortteliin erotettiin 1968 Noppa Oy:n omistamat Pirkkanjousi, Pirkannuoli ja Pirkankilpi -nimiset kerrostalotontit. Tonteille rakennettiin rakennuskaavan mukaisesti neljä kolmirappuista, nelikerroksista elementti kerrostaloa arkkitehti Pekka Ilveskosken 1967-1969 laatimilla rakennuspiirustuksilla. Rinteessä oli aikaisemmin Haikan

kartanon työväenasunnon pieni pihapiiri, joka purettiin pois, kun kerrostalot rakennettiin. Korttelin kerrostalot ovat julkisivuiltaan ja tilajärjestelyiltään lähes identtiset, lähinnä pieniä eroja huoneistojen kokovalikoimassa. Asunnot olivat 47 neliön yksiöistä 75 neliön kolmioihin. Lisäksi korttelissa olivat, Ilveskosken samaan aikaan suunnittelema lämpökeskus ja liikerakennus. Rakennukset ovat rinteessä samassa koordinaatistossa. Oma koordinaatistoa seuraavat korttelin

lounaiskulmalla, ennen rakennuskaavaa rakennettu ja yksityisomistuksessa oleva pientalotontti. Ylärinteen ns. lääkäritalon suunnitteli Olavi Suvitie 1965. Ete- läreunalle, lakialueelle rakennettiin 2010-luvulla kaksikerroksinen, puujulkisivuinen omakotitalo.

Ominaispiirteet: Korttelin neljä, omilla tonteilla olevaa nelikerroksista kerrostaloa rakennettiin samoilla piirustuksilla nousevaan metsärinteeseen rakennettujen penkereiden päälle, rinteeseen suuntaisesti. Talojen pysäköinti järjestettiin talojen etu- tai päätypuolelle, lisäksi ensimmäisessä, osin maanalaisessa kerroksessa oli autotallit sekä porrashuoneiden sisäänkäynti. Rakennuksia erottavat luonnontilaisiksi jätetyt metsäalueet. Etupihat jäivät melko köyhiksi, niitä hallitsivat kapeat nurmialueet ja etupuolella pysäköintialueet ja rungon autotallit. Rakennusten julkisivun muodostavat valkoiseksi maalatut ruutuelementit, jota jäsentävät porrashuoneiden korkea pystyikkuna ja räystäään yläpuolelle kohoava hissien konehuone sekä rungosta ulkoneva, vapaakantoiset parvekkeet, jotka porrastavat julkisivun ja katon. Ikkunapuitteet, kuten maanpäällisen kellarinosa autotallien ovet ovat ruskeat. Päädyissä on käytetty kellertävää klinkkeripintaista elementtiä. Tehosteväriä on käytetty parvekkeissa ja pihanpuolella ikkunoiden välisessä betoniurituksessa ruskeaa väriä.

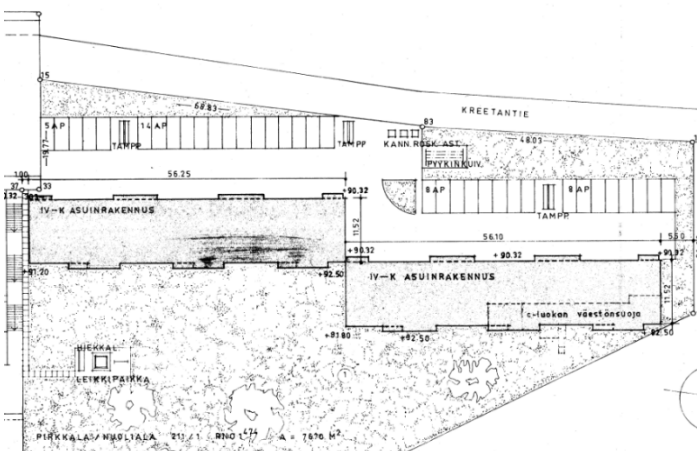
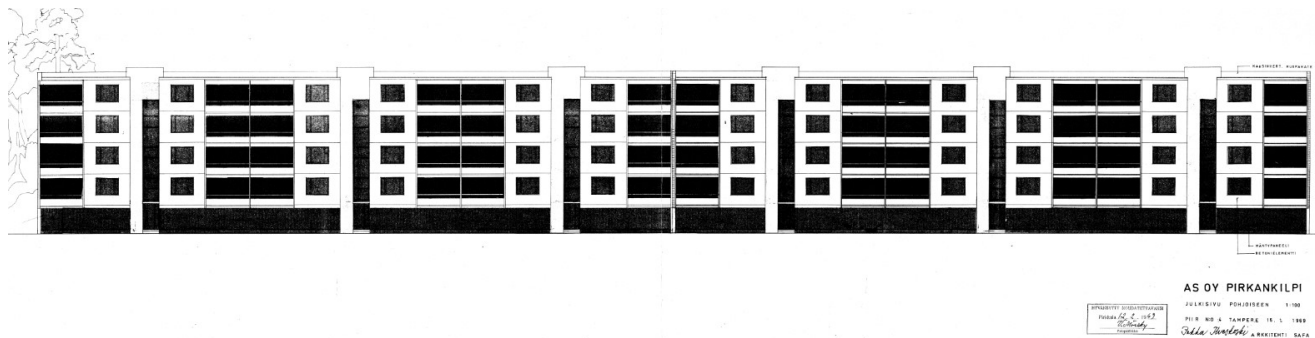
Asuntoja on neljää eri kokoa, 29 neliön yksiöitä, 47 ja 62 neliön kaksioita tai 75 neliön kolmioita.

Kortteli toteutui rakennuskaavan ja Ilveskosken suunnitelmien mukaisesti, rakennukset valmistuivat 1970-luvun alkuvuosina.

Muutokset: Kerrostaloihin on tehty pieniä muutoksia 1980- ja 2000-luvulla, ensin parvekkeiden lasituksia, myöhemmin puuosia on korvattu vinyylillä, katto- muotoa ja ulkoväriä on muutettu. Omakotitalon, ns. lääkäritalon, betoni- ja punatiilijulkisivut on muutettu valkoisiksi rappauspinnoiksi.

Arvot: Kerrostalokortteli 211. Kuntasuunnitelma 1958, rakennuskaava 1970, Ilveskoski 1967-1969. Osa lähiökokonaisuutta. Korttelin 211 toteutus ei kovin hienovarainen, kerrostalot elementtirakentamisen alkupuolelta, niissä on tavanomaisia, ajalle tyypillisiä ratkaisuja. Julkisivuja Ilveskoski elävöitti porrastuksilla, klinkkereillä ja uritetuilla elementillä ja tehostevärillä. Korttelin arvot enemmän asemakaavallisia. Kortteli on kerros- ja liikerakennuksineen säilyttänyt alkupe- räiset, maisemalliset ominaispiirteensä, muodostaen lähiön vanhimman ja näkyvimmän osan.

Kerrostalot, As. Oy Pirkankilpi

Pirkankilpi, rek. 604-402-1-474 kerrostalot, Kreetantie 7

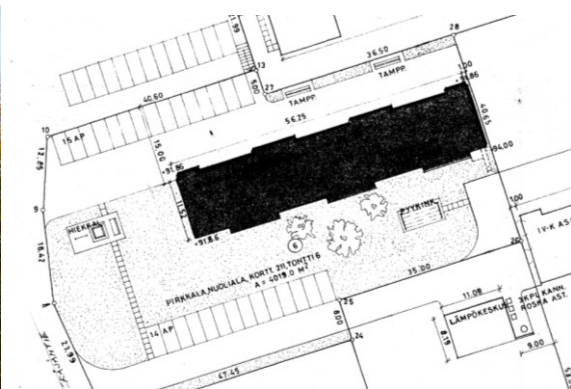
Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1969 **Rakennusvuosi:** 1970

Ominaispiirteet: Pirkankilven kulmista yhteen kytketyissä kahdessa nelikerroksisessa asuinkerrostalossa on molemmissa kolme rappua. Kuuteen rappuun tuli yhteensä 72 huoneistoa, 24 kpl 2h+kk 47 neliötä 24 kpl 2 h + k 62 m ja 24 kpl 3 + k 75 neliötä. Kellarikerroksessa ovat autotallit, sauna, varasto- ja talouskellarit ja väestönsuoja.

Säilyneisyys: Kerrostalon julkisivujen ominaispiirteet ovat säilyneet kohtuullisesti, muutoksia on tehty 1990- ja 2000-luvulla mm. rakennuksen tummien puuosien, ikkunoiden ja autotallien ovien korvaaminen ruskealla puu/alumiini-ikkunoilla ja vinyyliovilla. Ikkunoiden ohella ovet ja katokset ovat uusittu ja parvekkeet lasitettu. Räystään pidentäminen ja parvekeosan korotus ovat muuttaneet alkuperäistä ilmettä. Pihan parkkipaikat on siirretty kadun varteen sekä puustoa on karsittu tontilta.

Arvot: Osa alkuperäistä kerros- ja rivitalokortteleiden asemakaavaa, hallitseva osa maisemaa, kohtuullisesti säilynyt.

Kerrostalo, As. Oy. Pirkanjousi

Pirkanjousi 604-402-1-479 kerrostalo, Kirkkoveräjätie 8

Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1967 **Rakennusvuosi:** 1969

Ominaispiirteet: Pirkanjousen kerrostalo noudattaa korttelin muiden kerrostalojen piirustuksia. nelikerroksisessa asuinkerrostalossa on molemmissa kolme rappua. Rappuun tuli yhteensä 36 huoneistoa, joiden koko oli 1 h+kk 29 neliötä, 2h+kk 47 neliötä 2 h + k 62 neliötä tai 3 + k 75 neliötä. Kellarikerroksessa ovat autotallit 7 kpl, sauna, varasto- ja talouskellarit ja väestönsuoja.

Säilyneisyys: Kerrostalon julkisivujen ominaispiirteet ovat säilyneet kohtuullisesti, muutoksia on tehty 1990- ja 2000-luvulla mm rakennuksen tummien puuosien, ikkunoiden ja autotallien ovien korvaaminen ruskealla puu/alumiini-ikkunoilla ja vinyyliovilla. Ikkunoiden ohella ovet ja katokset ovat uusittu ja parvekkeet lasitettu. Katon räystäään pidentäminen ja parvekeosan korotus ovat muuttaneet alkuperäistä ilmettä.

Arvot: Osa alkuperäistä kerros- ja rivitalokortteleiden asemakaavaa, hallitseva osa risteysmaisemaa, kohtuullisesti säilynyt.

Kerrostalo, As Oy Pirkannuoli

Pirkannuoli 604-402-1-477 kerrostalo, Kirkkoveräjätie 6,

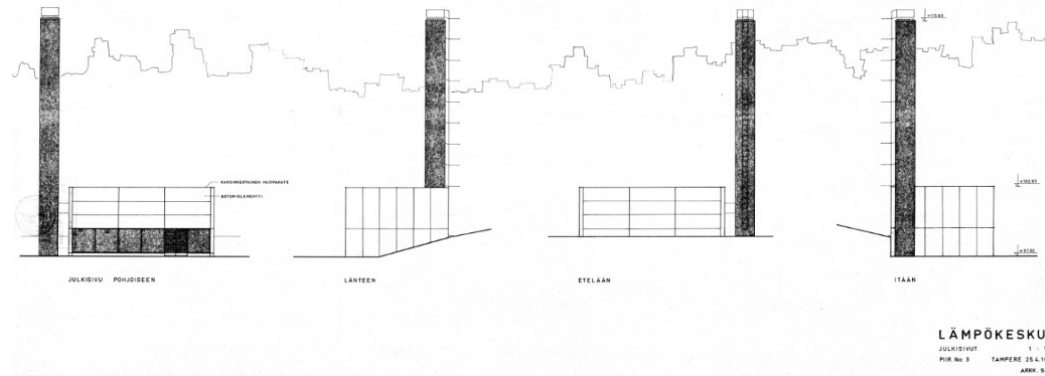
Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1968 **Rakennusvuosi:** 1969

Ominaispiirteet: Pirkannuolen nelikerroksinen kerrostalo noudattaa korttelin muiden kerrostalojen piirustuksia, poikkeuksena oli vain se että siihen tuli neljä rappua, jolloin siihen tuli yhteensä 48 huoneistoa, 16 kpl 2h+kk 47 neliötä 16 kpl 2 h + k 62 neliötä ja 16 kpl 3 + k 75 neliötä. Kellarikerroksessa ovat autotallit 10 kpl, sauna, varasto- ja talouskellarit ja väestönsuoja.

Säilyneisyys: Kerrostalon julkisivujen ominaispiirteet ovat säilyneet kohtuullisesti, muutoksia on tehty 1990- ja 2000-luvulla mm rakennuksen tummien puuosien, ikkunoiden ja autotallien ovien korvaaminen ruskealla puu/alumiini-ikkunoilla ja vaaleanruskealla vinyyliovilla. Ikkunoiden ohella ovet ovat uusittu ja parvekkeet lasitettu. Katon räystäään pidentäminen ja parvekeosan korotus ovat muuttaneet alkuperäistä ilmettä. Ovien katosta uusittu, vanha kuparipelti reunuksessa on säilynyt.

Arvot: Osa alkuperäistä kerros- ja rivitalokortteleiden asemakaavaa, osa maisemaa, kohtuullisesti säilynyt.

Entinen lämpökeskus 1969

Pirkankoivu 604-402-1-478 entinen lämpökeskus 1969 ja omakotitalo 2010, Kirkkoveräjätie 4 b

Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1968 **Rakennusvuosi:** 1969

Muutoksia: Muutettu autotalliksi 2000-luvulla

Ominaispiirteet: Tasakattoisessa rakennuksessa on betonirunko, julkisivun muodostavat kapeat maalatut puolielementit, autotalliovet ovat myöhempää lisäystä.

Säilyneisyys: Rinnetontille rakennettiin Kirkkoveräjätien kortteleiden kerros- ja rivitalokortteleiden lämpökeskus. Rakennus on muutettu tallikäyttöön kun alue siirtyi kaukolämpöön. Rakennuksen ajalle tyypillinen kulmikas muoto ja julkisivuja hallitsevat pitkät betonielementit ovat säilyneet, piipun poistaminen ja lasi-ikkunoiden korvaaminen talliovilla sekä värityksen muutos ovat vieneet rakennukselta lähes kaikki tunnistavat piirteet. Tontin eteläreunalle, metsärinteeseen

päälle, rakennettiin 2000-luvulla puujulkisivuinen ns. perinnetalo, joka poikkeaa mittakaavaltaan, koordinaatistoltaan, materiaaleiltaan ja väreiltään merkittävästi alueen rakennuskannasta.

Arvot: Lämpökeskus on osa Loukonlahden vanhinta rakennuskantaa ja korttelia, muuttuneen rakennuksen rakennus- ja kaava-arvot ovat vähäiset.

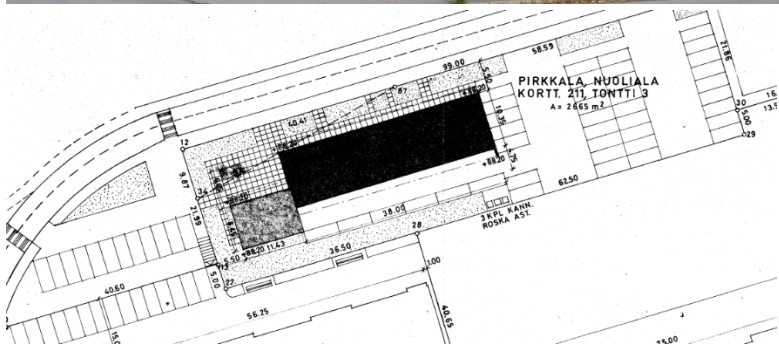
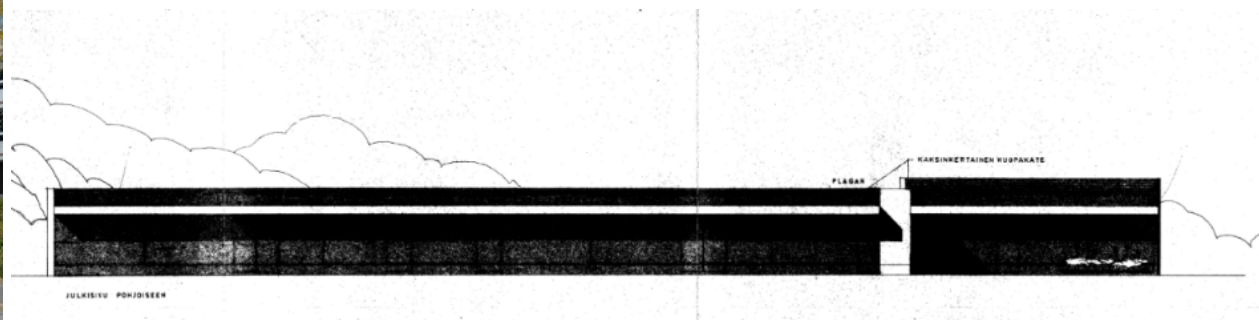
Kuva: Liikerakennus 2020, Kreetantie 9, takana as oy Pirkannuolen kerrostalo.

Liikerakennus 1969

Pirkkankontti 604-402-1-476 liikerakennus, Kreetantie 9

Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1968 **Rakennusvuosi:** 1969

Muutoksia: 1969, 1974, 1991, 1997, 2015

Tielinjojen risteykseen sijoitettu liikerakennus edustaa alueen kaupallisia palveluita. Rakennukseen suunniteltiin pääosaan tilat kahdelle valintamyymälälle, postille, parturille ja baarille sekä kulman sisennykseen pankin tilat. Pienet tilat yhdistettiin ilmeisesti jo rakennusvaiheessa ja rakennuksessa toimi 1969 K- valinta Väli mäki ja Loukonpubi. Kauppatilaa laajennettiin jo 1974 ja ovi siirtyi julkisivun nurkkaan. Sisätiloja muutettiin 1990-luvulla kun pankin tiloista tuli parturi ja baari sekä elintarvike puoli muuttui muitakin palveluita tarjoavaksi Snack&shop myymäläksi. Kauppatoiminta päättyi 2000-luvun alkupuolella. Rakennuksessa on toiminut vuodesta 2015 Training Club Pirkkalan kuntosali ja Tanssistudio Jazzscope.

Ominaispiirteet: Rakennus noudattaa alueen kerrostalojen rakentamistapaa. Paikalla valetusta betonista ja täyselementeistä rakennettu rakennusrunko on selkeän laatikkomainen, tasakattoinen räystäättömän rakennuksen julkisivut olivat suurten lasipintojen ohella ruskeata klinkkeriä, jota nurkkien ja sokkelin ja räystään valkoiseksi maalatut betoniosat kehystivät. Länsipää on valkoiseksi maalattuja betonia. Rakennuksen selkeää muotoa korostaa julkisivua suojaavat laatikkomaiset katokset. Rakennuksen luoteiskulman porrastukseen liittyy betonista valettu suuri kukkalaatikko.

Säilyneisyys: Rakennuksen massoittelu ja piha-alueen jako on säilynyt, tyypillisiä materiaaleja klinkkerit ja valkoiseksi maalattu betoni. Ei alkuperäisasussa, julkisivuun tehtiin muutoksia jo rakennusvaiheessa, myöhemmin muutoksia ovat alkuperäistä raskaamman oloisen katoksen uudet materiaalit. Kapean katoksen alkuperäinen puu-, ikkunaosat sekä kuparipellitys ovat vaihtuneet kattavasti ruskeaan peltiin 2010-luvulla. Kaupan alkuperäinen pääovi on myös muutettu ikkunaksi jo aikaisemmin.

Arvot: Osa alkuperäistä kerros- ja rivitalokortteleiden asemakaavaa, keskeinen osa maisemaa, kohtuullisesti säilynyt. Loukonlahden lähiöiden ainoa liike- tai palvelurakennus, joka toteutui alkuperäisen kaavan mukaisesti. Muodostaa lähiölle kiintopisteen, pienen keskustan.

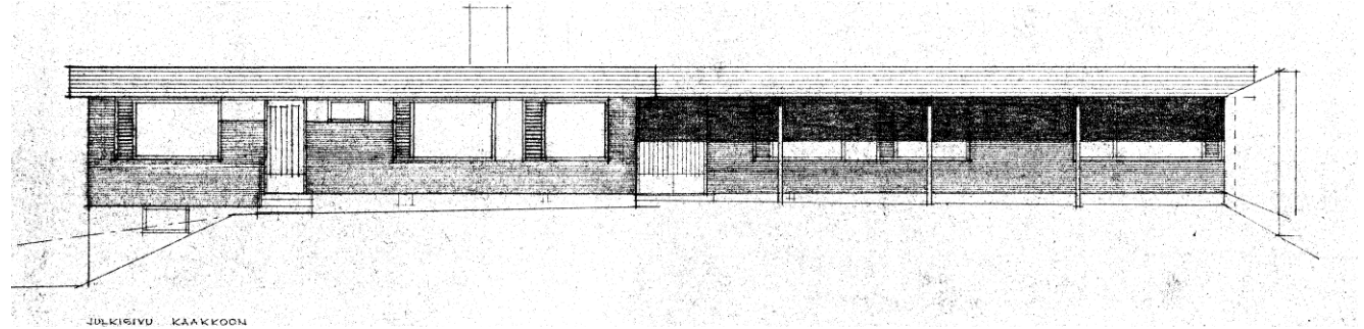
Piha: Liikerakennuksen takana on pieni metsikkö, jossa koivua, pihlajaa, tuomea sekä kookas kuusi sekä nurmirinne. Rakennuksen yhteydessä betonirakenteinen matala istutusallas. Tontti on pääosin asfalttipintaista pysäköintialuetta.

Kuvat: 1970-l Liikerakennuksessa toimi K-valinta ja Loukon pubi, Pirkkala-Seura. Alueelle saapuva Kirkkoveräjätien risteysalue oli alun perin huolitellumpi, kuten kuva kertoo.

Kuva: Kirkkokadulta näkymä Kirkkoveräjätien risteykseen, jossa päätteenä matala liikerakennus. Liikerakennus sijoittuu rinteen kerros- ja rivitalokortteleiden rajapintaan. Tielinja noudattaa vanhaa Pirkkalan kylä- ja agraariajan linjausta.

Lääkäritalo 1965

Iltarusko 604-402-1-475, Kreetankatu 4a

Suunnittelija: "Talo tohtori Laukkanen" ark. Olavi Suvitie 1965 **Rakennusvuosi:** 1966

Asuinrakennus ja lääkärin vastaanotto. Rinteeseen rakennettuun taloon tuli yläkerrokseen lääkärin 73 neliön vastaanottotilat omalla sisäänkäynnillä sekä lääkärin 199 neliön asuintilat. Kellariin tulivat lisäksi autotallit, tekniset tilat, sauna ja uima-allas. Omakotitalo ei kuulu rakennussuunnitelmaan, se rakennettiin juuri ennen suunnitelman laatimista. Laukkanen oli Pirkkalan kunnanlääkäri, asunnon ja vastaanoton yhdistäminen oli perinteinen tapa, ennekuin terveyskeskusten rakentaminen alkoi 1970-luvulla terveydenhuollon kehittyessä.

Säilyneisyys: Rakennus on saneerattu 2010-luvulla. Massoittelu ja aukotus on säilynyt, mutta punatiilijulkisivu ja harmaa betonisokkeli on rapattu tasaiseksi ja maalattu valkoiseksi, tasakaton korkea puupaneloitu räystääs on maalattu tummanruskeaksi.

Arvot: Historiallinen. 1960-luvun modernismi, Loukonlahden asuinalueen yksityinen palvelurakentaminen, ennen rakennuskaavaa rakennettu, oma koordinaatisto. Ominaispiirteistä rakennuksen väritys ja pintamateriaalit ovat muuttuneet merkittävästi. **Piha:** Hyvin vehreällä tontilla (4a) puusto on osin luonnonvaraista haapaa ja koivua. Istutettua kasvillisuutta ovat mm. kookkaaksi ehtinyt okakuusi sekä koristepensaat.

Korttelin 211 pihapiirit

Kerrostalojen rinnepihat: Viheralueet muodostuvat tonteilla kapeista puistomaisista piha-alueista, jotka rajautuvat osin rinteiden metsäsaarekkeisiin. Pitkien rinteiden suuntaisesti sijoitetuissa lamellilamellitaloissa toistuu pohjoispuolen asfaltoitu sisäänkäynti- ja pysäköintipiha ja jyrkkään rinteeseen sijoittuva puistomainen piha-alue, joka vaihtuu paikoin talojen välissä oleviin lähes luonnontilaisiin metsäsaarekkeisiin.

Rinnepihoja on osin pengerretty. Puusto on kotimaista luonnonlajistoa koivu, vaahtera, harmaaleppä, tuomi, yksittäin myös mäntyjä ja kuusia. Muu kasvillisuus on melko niukkaa: havu- ja koristepensaita kuten angervoja ja syreeniä, maanpeitekasvina vuorenkilpi ja yksittäin pennoja. Pensaissa myös piholla on alueella luonnonvarainen saniaisia. Hoitonurmialueet ovat pieniä. Talojen päädyissä ja pengeralueilla sijaitsee pieniä oleskelualueita, keinuja, penkkejä sekä telineet pyykinkuivaamista varten.

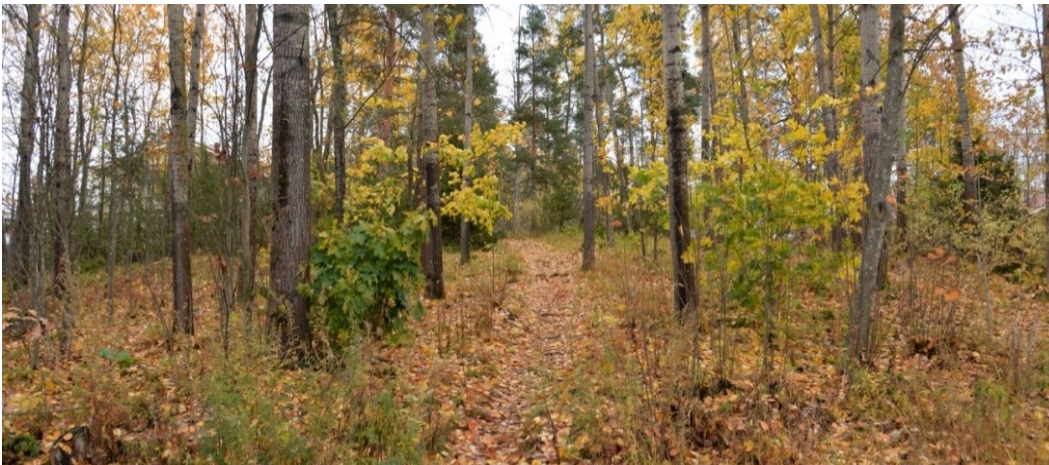

Kirkkoveräjäntieltä kulkee polku rinteiden korkeiden talojen ja koulukeskuksen välissä laskeutuen alas Kreetantielle rinnemetsikön kautta. Luonnonvaraiset metsiköt tarjoavat tonteilta suoran yhteyden luontoon, puusto tarjoaa pihaille suojaa pohjoistuulilta ja rajaa pieniä oleskelualueita. Metsiköt kytkevät pihaat rinteiden vihervyöhykkeeseen ja toimivat vastapainona asfaltoiduille arvoltaan tavanomaisille ja yksinkertaisille etupihoille.

Kuvat: Pirkanjousi As Oy:n pohjoispuolella on pysäköintialue, jonka alla jyrkässä rinteessä lomittain metsikköä ja istutusnurmea.

Kirkkoveräjältä kulkee polku rinteiden korkeiden talojen ja koulukeskuksen välissä laskeutuen alas Kreetantielle läpi korkealla sijaitsevan metsikön. Luonnonvaraiset metsiköt tarjoavat tonteilta suoran yhteyden luontoon, puusto tarjoaa pihalle suojaa pohjoistuulilta ja rajaa pieniä oleskelualueita. Metsiköt kytkevät pihat rinteiden vihervyöhykkeeseen ja toimivat vastapainona asfaltoiduille arvoltaan tavanomaisille ja yksinkertaisille pysäköinti- ja käyntipihoille, joilla ei ole virkistys- tai luonnonarvoja.

3.1.2 Kerrostalokortteli 215

Kuntasuunnitelma 1958, rakennuskaava 1967
Kerrostalot, ark Pekka Ilveskoski 1968-1969
Rakennuttaja: Rakennusliike Noppa Oy 1970-1972

Osin vanhalle rinnepellolle sekä Korkeakallion metsärinteeseen sijoittuvaan kortteliin erotettiin 1968 Noppa Oy:n omistamat Korkeakallio, Korkearinne ja Korkeaharju -nimiset kerrostalotontit. Korttelissa oli aikaisemmin vanha niitty ja pelto sekä 1950-luvulla rakennettu omakotitalo ja Naistenmatkantien risteyksessä 1960-luvun alussa väliaikaiseksi tarkoitettu Esson pieni huoltoasema, myyntikioski, jotka purettiin pois, kun kerrostalot rakennettiin. Rinnekortteliin rakennettiin vuosina 1970-1972 rakennuskaavan mukaisesti maapenkereiden päälle kaksi viisikerroksista, kaksi kolmekerroksista ja yksi kaksikerroksinen kerrostalo. Kolmeen yhtiöön kuuluvat kerrostalot suunnitteli arkkitehti Pekka Ilveskallio.

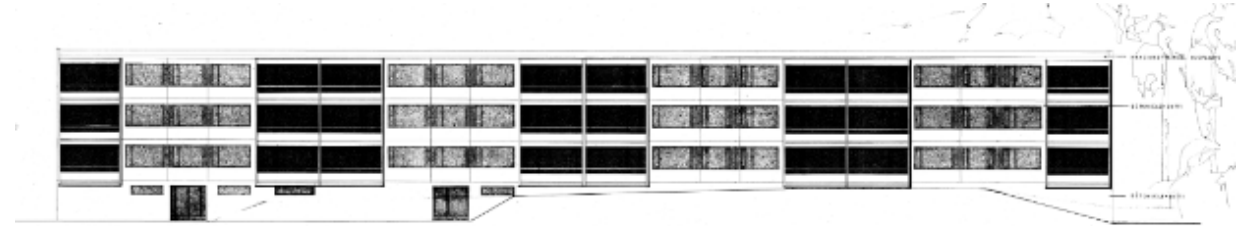
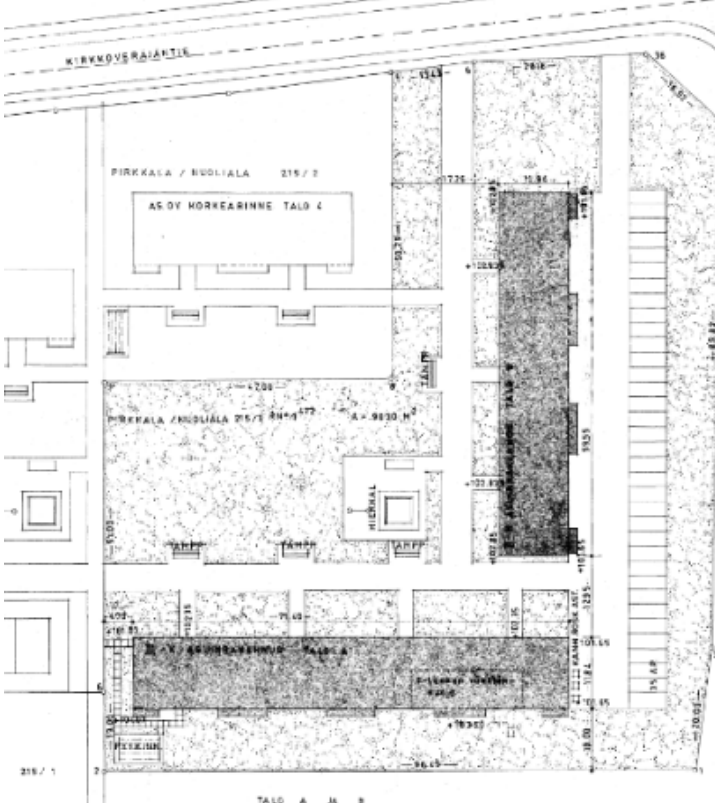
Ominaispiirteet: Ajan elementtirakentamista edustavat kerrostalot olivat julkisivuiltaan identtiset, eroja oli lähinnä kerrosluvussa sekä autotalleissa, jotka jätettiin pois korkeimmista kerrostaloista, niiden julkisivuun vaikutti myös hissien konehuone katolla. Asuntojen koko vaihteli noin 30 neliön yksiöistä aina lähes sadan neliön neliöihin. Suurimmat asunnot painottuivat viisikerroksisiin asuntoihin.

Muutokset: Kerrostaloihin on tehty ulkoasuun vaikuttavia julkisivusaneerauksia. Suurimmat muutokset ovat tehty Korkearinteen kerrostaloihin, joissa rakennukset ovat päivitetty 2000-luvun asuun, mm. rakennusten elementtijako, värit ja kattomuoto ovat muuttuneet. Parhaiten on säilynyt As. Oy. Korkeaharjun kerrostalo.

Arvot: Kerrostalokortteli 215. Kuntasuunnitelma 1958, Rakennuskaava 1967, Ilveskoski 1968-1969. Maisemallisesti keskeinen osa Loukonlahden kerros- ja rivitaloaluetta. Rakennuskokonaisuus, massoittelu, väljyys ja tonttien metsäluonto on säilynyt rakennuskaavan mukaisessa asussa, julkisivuja Ilveskoski elävöitti porrastuksilla, klinkkereillä ja uritetuilla elementillä. Korttelin arvot enemmän asemakaavallisia. Osassa rakennuksia on tehty merkittäviä, julkisivuihin vaikuttavia saneerauksia 2010-luvulla.

Kerrostalo: As.Oy. Korkeakallio

Korkeakallio 604-402-1-472, kerrostalot A ja B, Kirkkoveräjantie 1,

Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1968, rak. 1970, saneeraus 2010-luku

Ominaispiirteet: Korkeakallion matalat kerrostalot on rakennettu kulmittain rajautuen selkeästi luonnontilaiseen metsään. Mäen päällä oleva kerrostalo on kaksikerroksinen, enemmän rinteeseen sijoitettava on kolmikerroksinen. Seitsemään rappuun tuli 48 asuntoa ja valittavana oli seitsemää eri kokoa, 1h+k 35 neliön asunnosta aina 4 h + k 98 neliön asuntoon. Pysäköintipaikkoja varattiin yksi per asunto, niistä 35 sijoittui B talon pihaan ja 14 kellarikerrokseen. Kellarikerroksessa ovat autotallit, sauna, varasto- ja talouskellarit ja väestönsuoja.

Piha: Rakennuksia alempana olevat metsäpiha muodostuu maapenkereiden päällä olevien lamellitalojen sisäkulmaan, jossa oleskelualue, vanhoja mäntyjä ja lehtipuita. Toinen metsäpiha on talojen länsipuolella. Talojen pitkillä sivuilla sisäänkäyntiväylät, joita erottavat selkeät nurmialueet, yksittäin matalia puita ja pensaita. Rappukäytävien edustat ovat betonikivettyjä.

Säilyneisyys: Julkisivumuutoksia. Kerrostalon julkisivujen ominaispiirteet, elementit, pysty- ja vaakajaksojen korostus ovat säilyneet kohtuullisesti, muutoksia ovat 1980-luvulla parvekelasitus ja 2010-luvulla ovien uusiminen ja erityisesti rakennuksen väriytyksen muutos, jossa sokkelin, ikkunoiden välisen elementin pystyprofiilin ja autotallien vaaleanruskea, tummanokranvärinen ja tummanpunainen väri vaihtui yhtenäiseen tummanharmaaseen.

Arvot: Historiallinen, asemakaavallinen. Osa alkuperäistä kerros- ja rivitalokortteleiden rakennuskaavaa, kohtuullisesti säilynyt, värityksen näkyvin muutos.

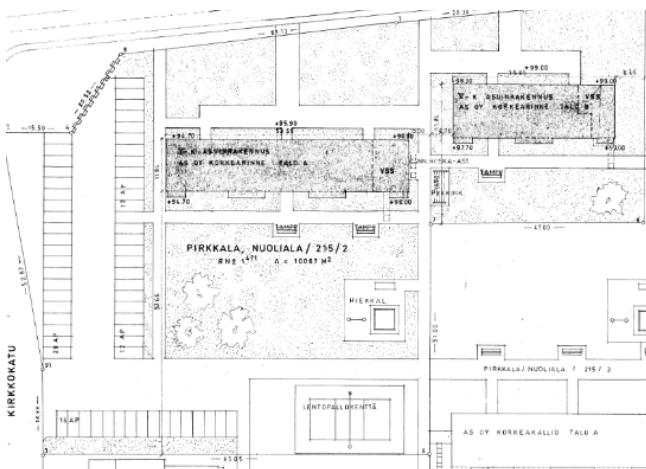
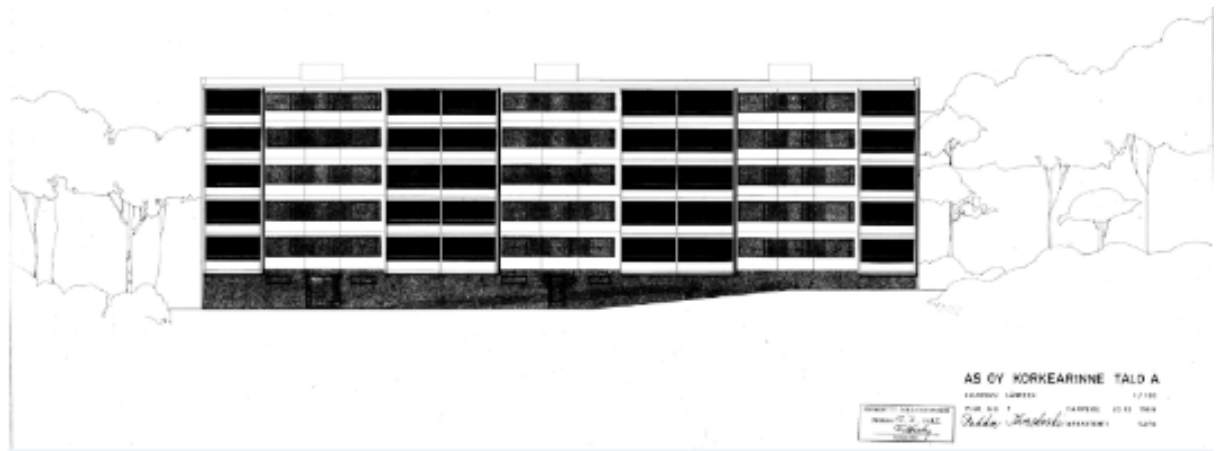
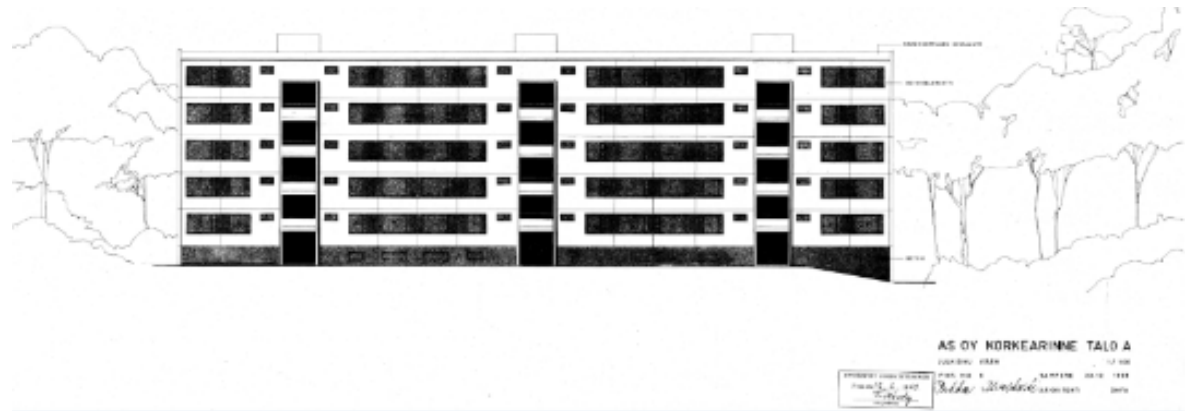

Korkearinne rek. 604-402-1-471, kerrostalot A ja B,
Kirkkoveräjätie 3-5.

Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1969

Rakennettu: 1971, Saneeraus 2010-l

Kerrostalo: As Oy Korkearinne

Ominaispiirteet: Korkearinteen kaksi, vanhaan peltorinteeseen rakennetut viisikerroksiset lamellitalot sijoittuvat lähiön tulotien varteen. Viiteen rappuun tuli 60 asuntoa, jotka olivat yksiöistä neliöihin, painottuvat kuitenkin suurempiin asuntoihin. Pääosa oli 81 neliön kolmioita ja 96 neliön neliöitä. Pysäköintipaikkoja varattiin yksi per asunto, ne sijoituivat tontin luoteis- ja pohjoissivulle. Kellarikerroksessa ovat, sauna, kerhohuoneet, varasto- ja talouskellarit ja väestönsuoja.

Piha: Eduspihoilla nurmi, kookkaat koivut, yksittäisiä pensaita. Autopaikat ulkona, talojen pohjoispuolella. Pihassa tenniskenttä. Pohjoissivun pysäköintipihaan on tehty 1980-luvulla matala autotallirakennus.

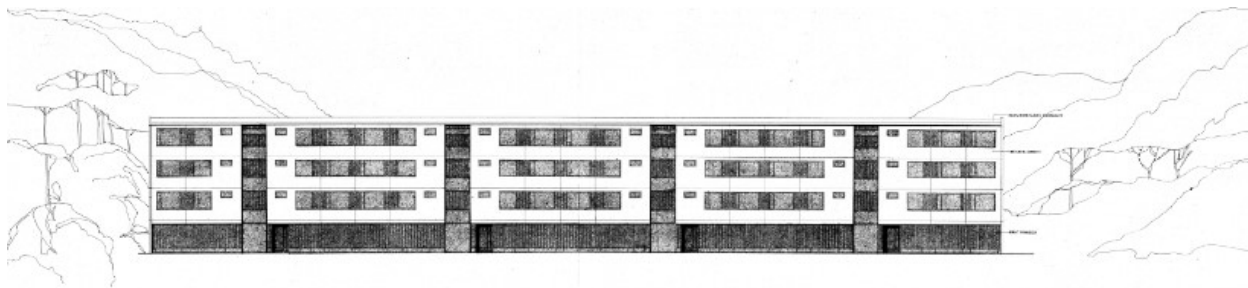
Säilyneisyys: Merkittävästi muuttuneet. Parvekelasit tulivat 1980-luvulla, julkisivujen laajempi saneeraus tehtiin 2010-luvulla, rakennuksen massoittelu on säilynyt mutta saneeraus on poistanut tai muuttanut rakennuksen alkuperäiset ominaispiirteet ja värit, mm. julkisivujen elementtijaon ja horisontaaliset kentät.

Arvot: Kerrostalot, Ilveskoski 1969. Historiallinen, asemakaavallinen. Osa alkuperäistä kerros- ja rivitalokortteleiden rakennuskaavaa. Julkisivut ovat merkittävästi muuttuneet, edustaen 2010-lukua.

Kerrostalo: As Oy Korkeaharju

Korkeaharju 604-402-1-470, kerrostalo, Kirkkokatu 13

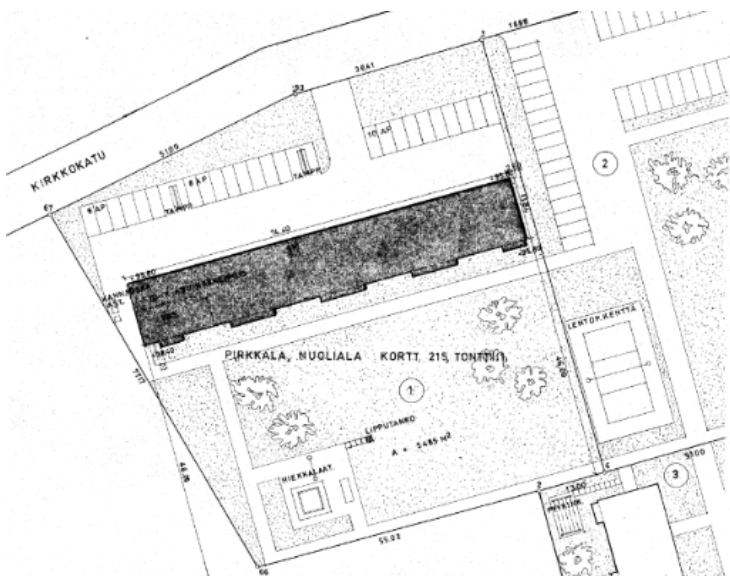
Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1968, Rakennettu 1969

Ominaispiirteet: Loivaan rinteeseen, maanpintaa päälle rakennettu kerrostalo, joka eteläpuolella rajautuu selkeästi luonnontilaiseen metsään. Neljään rappuun tuli 36 asuntoa ja valittavana oli viisi eri asunto eri kokoa, 1h+k 35 neliön asunnosta aina 4 h + k 95 neliön asuntoon, yleisin asuntotyyppi suurempi kaksio. Pysäköintipaikkoja varattiin yksi per asunto, niistä 12 sijoittui talon kellarikerrokseen 24 etupihalle. Kellarikerroksessa ovat autotallit, sauna, varasto- ja talouskellarit ja väestönsuoja.

Piha: Katujulkisivun pysäköinti- ja nurmipiha, pengerretty nurmikaista vaahteroineen ja rinteeseen upotetun talon takapiha etelässä on kapea nurmirinne, joka rajautuu metsikköön. Pyykinhuupestelaitteet länsipäässä, valaisimet pysäköintialueella rakennuksen korjausajalta.

Säilyneisyys: Korttelin kerrostaloista parhaiten säilyttänyt ominaispiirteensä ja väri vaihtelun. Parvekelasit asennettiin 1990-luvulla, aravatalo

Arvot: Osa alkuperäistä kerros- ja rivitalokortteleiden rakennuskaavaa, hallitseva osa maisemaa, kohtuullisesti säilynyt.

Korttelin 215 kerrostalojen pihatyyppi

Korkeakallio 604-402-1-472, kerrostalot A ja B, Kirkkoveräjän-
tie 1

Korkearinne rek. 604-402-1-471 kerrostalot A ja B Kirkkoverä-
jäntie 3-5

Korkeaharju 604-402-1-470, kerrostalo, Kirkkokatu 13

Korkeakallion kaksi lamellitaloa muodostavat kulman, jonne varsinainen piha-alue muodostuu. Talojen paihan sisäsiivuilla sijaitsevat pihatiet ja sisäänkäyntiväylät, joita erottavat selkeät nurmialueet, joissa yksittäin matalia puita ja pensaita. Rappukäytävien edustat ovat betonikivettyjä. Pihan keskelle jää pengerryksen alapuolella sijaitseva luonnonvaraisempi piha, jossa oleskelutilaa, vanhoja mäntyjä ja lehtipuita.

Luonnonvaraisen puuston keskellä on pieni puutarha ja oleskelualue. Rakennusten takapihoilla on tässäkin variaatiossa kapeahko käytävä ja nurmialue, joka rajautuu lännessä aidattuun leikkialueeseen ja luonnonvaraiseen metsikköön.

Korkearinne

Rinnepihatyyppin variaatioita ovat Kirkkoveräjätien 3-5 varren pihat, joissa eduspiha on kapeahko nurmipiha ja takapiha on laajempi osin luonnon kasvillisuutta. Pihat ovat tavanomaisia ja maastoon sijoittaminen ei ole hienovaraista. Pihalla on vanha verkkoaidattu tenniskenttä.

Pihan laatua vähentää edelleen pitkä Kirkkokadun suuntainen autotalli ja pihasta penkereellä erotettu pysäköintialue.

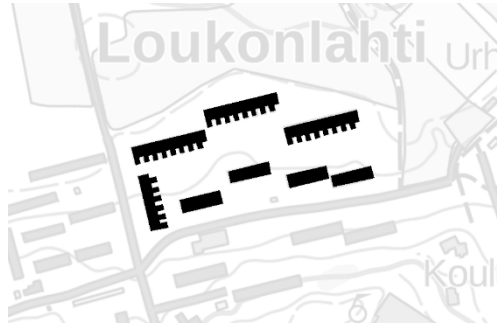

Korkeaharju

Kirkkokadun varrella As Oy Korkeaharjun piha-alue ympäröi pitkää 4-rappuista lamellitaloa etuosan asfaltoituna sisäänkäyntipihana, jota rajaa pengerretty nurmikaista vaahteroineen ja rinteeseen upotetun talon takapiha etelässä on kapea nurmirinne, joka rajautuu metsikköön. Pyykinhuupestelinet länsipäässä, valaisimet pysäköintialueella rakennuksen korjausajalta.

3.1.3 Rivitalokortteli 212

Kuntasuunnitelma 1958, Rakennuskaava 1967, tontti- ja rakennussuunnittelu ark. Ilveskoski 1969/1970

Rakentaja: Noppa Oy 1970-1971

Suunnitelmat ja toteutuminen: Kortteli oli merkitty 1970 hyväksytyssä rakennuskaavassa rivitalokortteliksi, ilman tarkempia rakennuspaikkoja. Loivaan pelto-rinteeseen sijoittuva kortteli rakennettiin arkkitehti Pekka Ilveskosken 1969-1970 laatimin asema- ja rakennussuunnitelmiin. Kahden tontin ja taloyhtiön kahdeksan yksi- ja kaksikerroksista rivitaloa rakennettiin vuosina 1971-1972. Julkisivuiltaan rakennuksen poikkeavat lähinnä siinä, että lyhemmissä autotalli on enemmän upotettu runkoon, kun pidemmissä se on oma rakennusosa julkisivun edessä. Asunnot ovat kaikki 4h+k+s, kooltaan joko 96 tai 106 neliötä. Kortteli toteutui Nopan ja arkkitehti Ilveskosken suunnitelmin, jotka vahvistettiin vasta 1986 rakennuskaavassa (71).

Ominaispiirteet: Matalat, tasakattoiset rivitalot ovat rakennettu valkoisiksi maalatuista betonielementeistä. Puuta on käytetty lähinnä asuntojen pihoja suojaavissa aidoissa, autotallin ja ulko-ovien ovissa. Pääjulkisivujen ikkunoiden välissä betonielementissä on vaakakuviointi, ne olivat alkujaan maalattu vihertäviksi, ikkunat punaisiksi. Rinteen puolella kaksikerroksissa julkisivuissa on ikkunoiden käytetty maalattua puupaneelia. Julkisivuissa on pientä vaihtelua autotallin suhteessa rakennusrunkoon. Asuntojen pihoja suojaavat tummanruskeat, ajalle tyypilliset vaakalaudoitetut aidat.

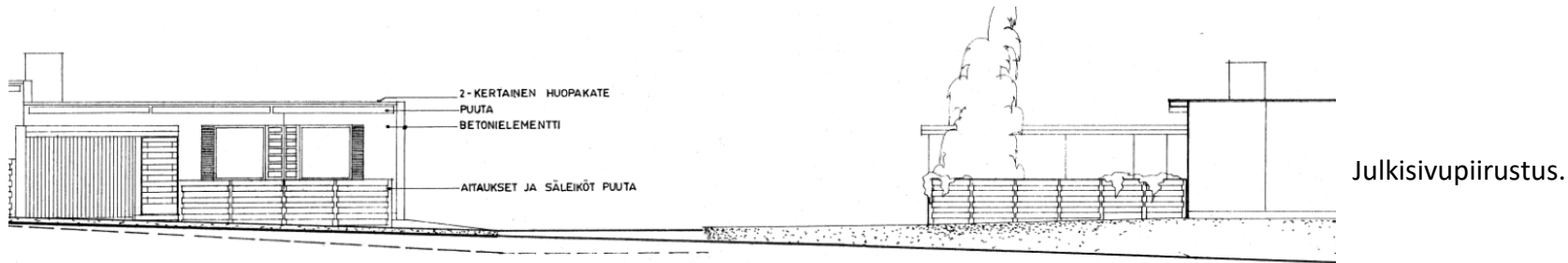
Korttelin keskellä on piha-alue ja kulkuväylät. Yksityispihat on erotettu selkeästi aidoin ja istutuksin. Läntisimmässä pihan osassa on kookasta puustoa, koivuja, pihlajaa ja yksittäin kuusia sekä muutamia pensasryhmiä ja leikkialue. Alueen keskiosa ja itäinen vyöhyke ovat pääosin nurmi- ja urheilukenttää sekä yksittäisiä puita ja pensasryhmiä. Väljä nurmialue sijaitsee myös alueen koilliskulmassa ja idässä alueen reunana on luonnontilaisen kaltainen metsikkö, jonka läpi kulkee pyörätie ulkoilualueelle.

Arvot: Rivitalokortteli 212. Kuntasuunnitelma 1958, Rakennuskaava 1967, asema- ja rakennussuunnittelu Ilveskoski 1969-1970. Keskeinen osa Loukonlahden vanhinta kerros- ja rivitaloaluetta. Yhtenäisen, 1960-luvun lopun rivitalokorttelin suunnitteli arkkitehti Pekka Ilveskoski. Kortteli on edustavin osa rinteeseen porrastettua kerrostalojen ja rivitalojen korttelia. Rakennuskokonaisuus on hyvin säilynyt, yhtenäinen ja edustava.

Väljä ja matala rakennuskokonaisuus on yhtenäisyydessään viehättävä ja näkymiltään vaihteleva rivitalokortteli. Asuntokohtaiset autotallit ja yksityiset pienimittakaavaiset pihat rytmittävät hyvin pitkiä rakennusmassoja. Väljyys säilyttää asunnoista pitkät näkymät. Viherympäristö jakaantuu selkeisiin yksityisiin ja avoimiin yhteisiin piha-alueisiin. Kortteli on keskeinen osa rinteeseen porrastuvaa, alkuperäistä rakennuskaavan kerros- ja rivitalokokonaisuutta.

Muutokset: Itäpuolen eli Pirkanpiirin rivitaloihin on tehty 2010-luvulla kattoihin ja väreihin kohdistunut julkisivumuutos. Pieniä muutoksia ovat kattojen korottaminen, myös julkisivujen värimaailma on supistunut, valkoisten betonielementtien koristevärit muutettu tummanruskeiksi. Kattokorotukset on tehty rakennusten ominaispiirteet huomioiden, mm. muuratut savupiiputkin korotettiin. Pirkanpihan rivitalot ovat säilyneet paremmin alkuperäisasussa.

Huomioitavat ominaispiirteet: elementit, puuosat, aukotus, kattomuodot, ovet, aidat ja värit.

Kuvat: Vasemmalla As Oy Pirkanpiiri, Kreetantie 8 H ja oikealla As Oy Pirkanpiha, Kreetantie 8 A. Jälkimmäisessä on säilynyt vanhempia tehostevärejä ja alkuperäinen kattokorkeus. Korttelin itäpuolen, Pirkanpiirin rivitalot saivat viimeisessä saneerauksessa kattojen korotuksen lisäksi nykyisin suosiossa olevan kaksivärisen asun.

Rivitalo: As Oy Pirkkanpiha

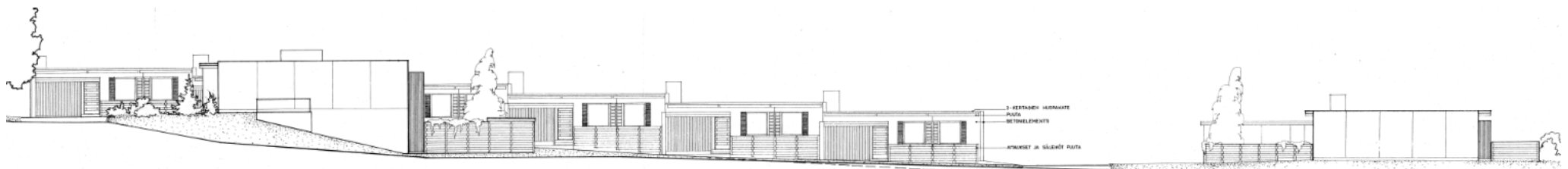
Pirkkanpiha 604-402-1-482, rivitalot, Kreetantie 8

Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1969.

Rakennettu 1970.

Tontille rakennettiin neljän, kuuden ja kahdeksan asunnon rivitalot, A, B ja C. Rakennuksiin tuli 18 neljän huoneen, keittiön ja saunan asuntoa. Asuntojen koot olivat 96 tai 106 neliötä. Rakennusmateriaalina oli betoni ja maalatut täyselementit, aidat ja räystäät olivat puuta. Ruskeaksi maalattujen aita- ja oviosien lisäksi väreinä on käytetty punaista ikkunoissa, vihreää ikkunoiden välien betonielementeissä. Asuntojen suojaisat pihat on rajattu lomalauta-aidoilla. Yhteiset osat nurmipihaa, johon liittyy leikkipaikka ja myöhempi lentopallo/koripallokenttä.

HYVÄKSYTTY BOU DATETTAVASSI
Pirkkala 8.5.1969
Pekka Ilveskoski
Suunnittelija

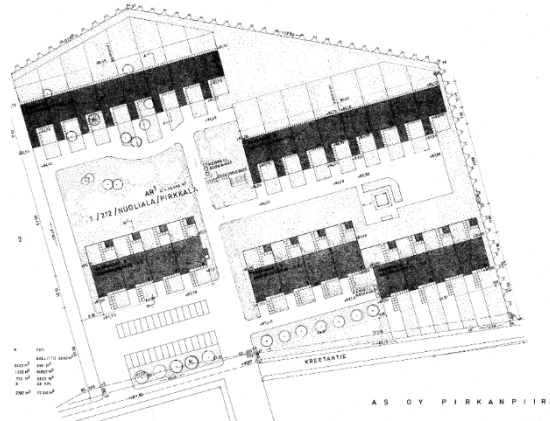
AS OY PIRKANPIHA
JULKISIVU ITÄÄN 1:100
PIIRIN 10 TAMPERE 14.3.1969
Pekka Ilveskoski ARKKISAF A

Rivitalo: As Oy Pirkanpiiri

Pirkanpiiri 604-402-1-481, rivitalot, Kreetantie 6

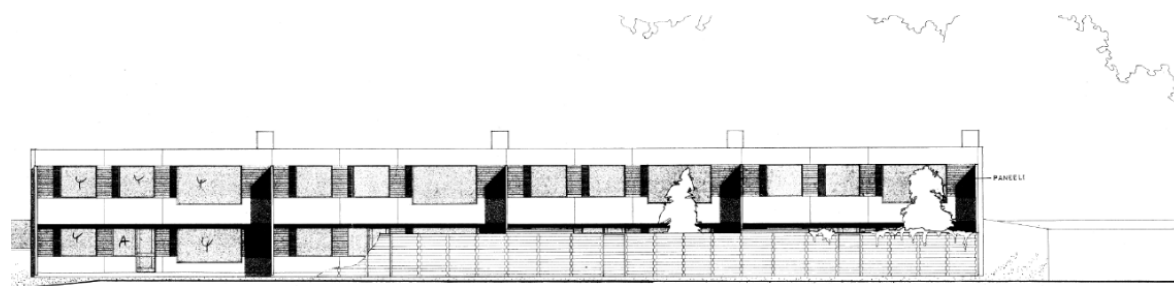
Suunnittelija: Pekka Ilveskoski
1970.

Rakennettu 1971, Julkisivusaneeraus 2016

raus 2016

Tontille rakennettiin kolme neljän asunnon ja kaksi kahdeksan huoneiston rivitaloa, D,E,F,G ja H. Rakennukset porrastuvat vanhaan peltorinteeseen, jolloin osa niistä pohjoispuolelta kaksikerroksia. Asuntoja rivitaloissa on 28, niiden 4h+k+s huoneistot ovat joko 96 tai 106 neliötä.

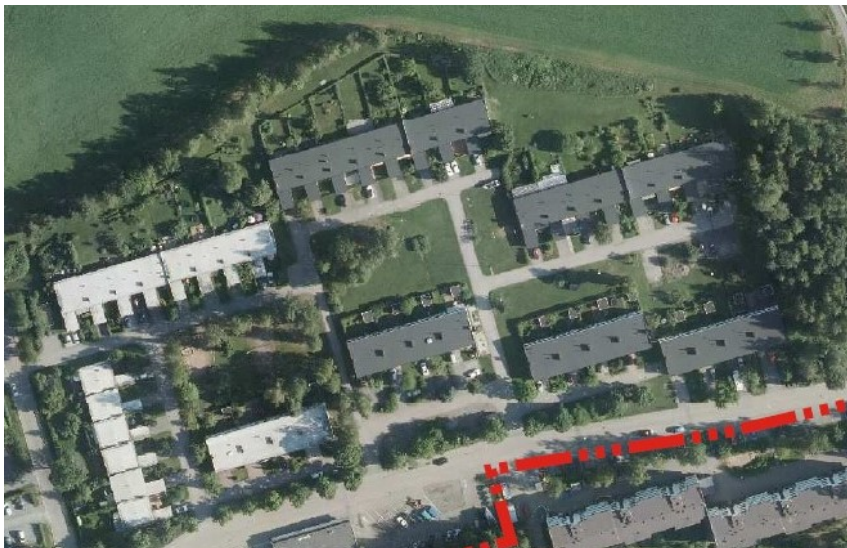

Säilyneisyys: Rakennuksiin tehtiin julkisivusaneeraus 2016, kattoja, julkisivuja ja piippuja korotettiin lisäeristyksen vuoksi, myös ikkunat uusittiin. Taitavasti, arkkitehtuuria kunnioittaen tehty korotus näkyy lähinnä autotallin paksummissa katoissa ja vaakaelementillä korotetuissa päädyissä. Korotuksen lisäksi väritys muuttui yksinkertaisemmaksi, puu- ja koristeosat ovat nyt kaikki tummanruskeita ja elementit valkoisia.

A S O Y P I R K A N P I I R I

JULKISIVU POHJOISEN TALOT F,E,J A D 1:100
PIIR. N° 12 TAMPERE 20. 2. 1970
Pekka Ilveskoski ARKK.SA FA

Korttelin 212 rivitalojen pihatyyppi

Matalien rivitalojen viheralueet muodostavat rakennusten autotallien väliin sijoitetut asuntokohtaiset etupihat, ruskein alkuperäisin loma-aidoin rajatut asuntokohtaiset takapihat sekä rakennusten väliin jäävä väljät puistoalueet As Oy Pirkanpihan ja As Oy Pirkanpiiri välissä. Itäreunalta oikopolku metsikön läpi urheilukentille.

Korttelin keskiosan piha-alue on kulkuväylien rajaama. Yksityispihat on erotettu selkeästi aidoin. Läntisimmässä pihan osassa on kookasta puustoa, koivuja, pihlajaa ja yksittäin kuusia sekä muutamia pensasryhmiä ja leikkialue. Alueen keskiosa ja itäinen vyöhyke ovat pääosin nurmi- ja urheilukenttää sekä yksittäisiä puita ja pensasryhmiä. Väljyys säilyttää asunnoista pitkät näkymät, mutta avoimet nurmialueet ja suljetut pihat eivät muodosta erityistä alueellista yhteenkuuluvuutta. Väljää nurmialue sijaitsee myös alueen koilliskulmassa ja idässä alueen reunana on luonnontilaisen kaltainen metsikkö, jonka läpi kulkee pyörätie ulkoilualueelle.

Loukonlahden omaleimaiset rivitalopihat

Ilveskosken suunnittelemissa 1–2 kerroksisissa rivitaloissa toistuvat omaleimaiset aidoin joko lähes kokonaan tai osin rajatut asuntopihat. Matalien tasakattoisten rakennusten pihoilla on keskeinen merkitys koko alueen luonteelle. Pihojen tasot seuraavat maaston muotoja paikoin jopa asuntokohtaisesti.

Autotallien edusta on pihan julkisin osa, sen laidalla kulkee käynti sisäpihan kautta asuntoihin. Takapihoilta on portteja puistoalueelle. Alueen pohjoisreunan muodostavat pitkänomiset pensasaidoinrajattu pihavyöhyke, jota kapea havu- ja lehtipuiden rivi erottaa pelto- ja niittymaisemasta.

Asuntopihoissa on säilynyt alkuperäinen lomalaudoitus erityisesti takapihoissa ja osin etupihoissa. Ruskea, ajalle tyypillinen lomalauta-aita vaihtelee korkeudeltaan maaston mukaan. Aidatut etupihat ovat säilyttäneet yksityisen luonteensa edustavina ja arkkitehtonista arvoa korostavina eduspihoina. Osassa aidat on purettu, milloin etupihoista on muodostunut puolijulkista tilaa. Sama autotallien rytmittämä etupihatyyppi toistuu edustavana myös Loukonlahden koillisosassa. sulkeutuneet yksityiset takapihat ja puolijulkiset eduspihat sekä julkisempi kulkuväylä ja autopaikat tallien yhteydessä. Suurten pysäköintialueen puuttuminen lisää alueen maisemallista arvoa.

Yksityispihojen kasvillisuus on ajalle tyypillistä: vuorimännyt, katajat, erilaiset koristepensaat, perennat sekä aitaköynnökset, kuten villiviini toistavat rakennusten matalaa ja pieni-muotoista mittakaavaa.

Puustoa pihoilla vähän, puumaiseksi kasvaneita pensaita on runsaasti. Kirkkoveräjätien puolella rivitalot ovat säilyttäneet alkuperäistä väritystään ja kasvillisuuttaan hyvin. Kasvillisuus tekee elementtirakenteiseen arkkitehtuuriin yksilöllisen kerroksen: pihat ovat erilaisia ja katuvarren puut ja suuren pensaat toimivat alueen yksilöllisinä maamerkkeinä.

Kuvat: 1970-luvulle tyypillinen, alkujaan tummalla puunsuoja-aineella tai petsillä käsitelty aita ja koillisen Loukonlahden maastoa myötäisevät etupihat. Matalassa kattomaisemassa punatiiliset piiput saavat yksittäisten suurten puiden rinnalla merkittävän aseman.

Suuria puita alueella ovat mm vaahtera, koivu, okakuusi sekä sembramänty.

Alueen rakennuksille on tyypillistä elementtirakentamisesta huolimatta suuri variointi, joka lisää alueen laatua. Kreetantien varressa talot on upotettu rinteeseen ja autotallit sijoitettu osin rungon sisään, jolloin erillisiä eduspihoja ei ole syntynyt vaan tämä korttelin osa on ratkaisultaan tavanomaisempi. Edessä kulkeva pihatie erottuu Kreetantiestä puusto- ja pensäsvyöhykkeellä. Matalan alueen muutamat yksittäiset suuret puut, kuten kuvan vaahtera, saavat suuren maisemallisen arvon kontrastina matalille rakennusmassoille.

3.2 Rivitalokorttelit 1972-1978

3.2.1 Korttelit 200-202

Rivitaloja ja lämpökeskus 1972-1976, 1982-1985

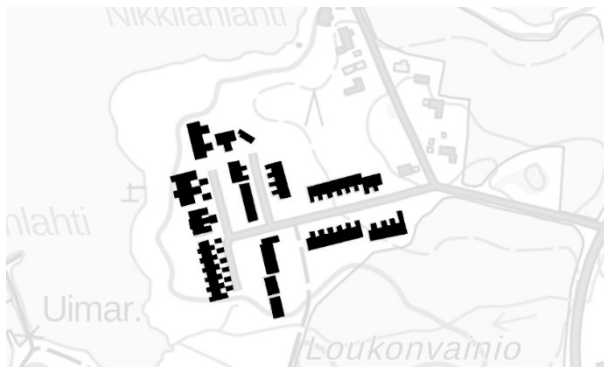
Rakennuskaava 1967/1971, ins. Kalevi Puupponen, Pirkkalan kunta,

Rakennussuunnittelu ark. Pekka Ilveskoski 1971-72, 1975, 1981

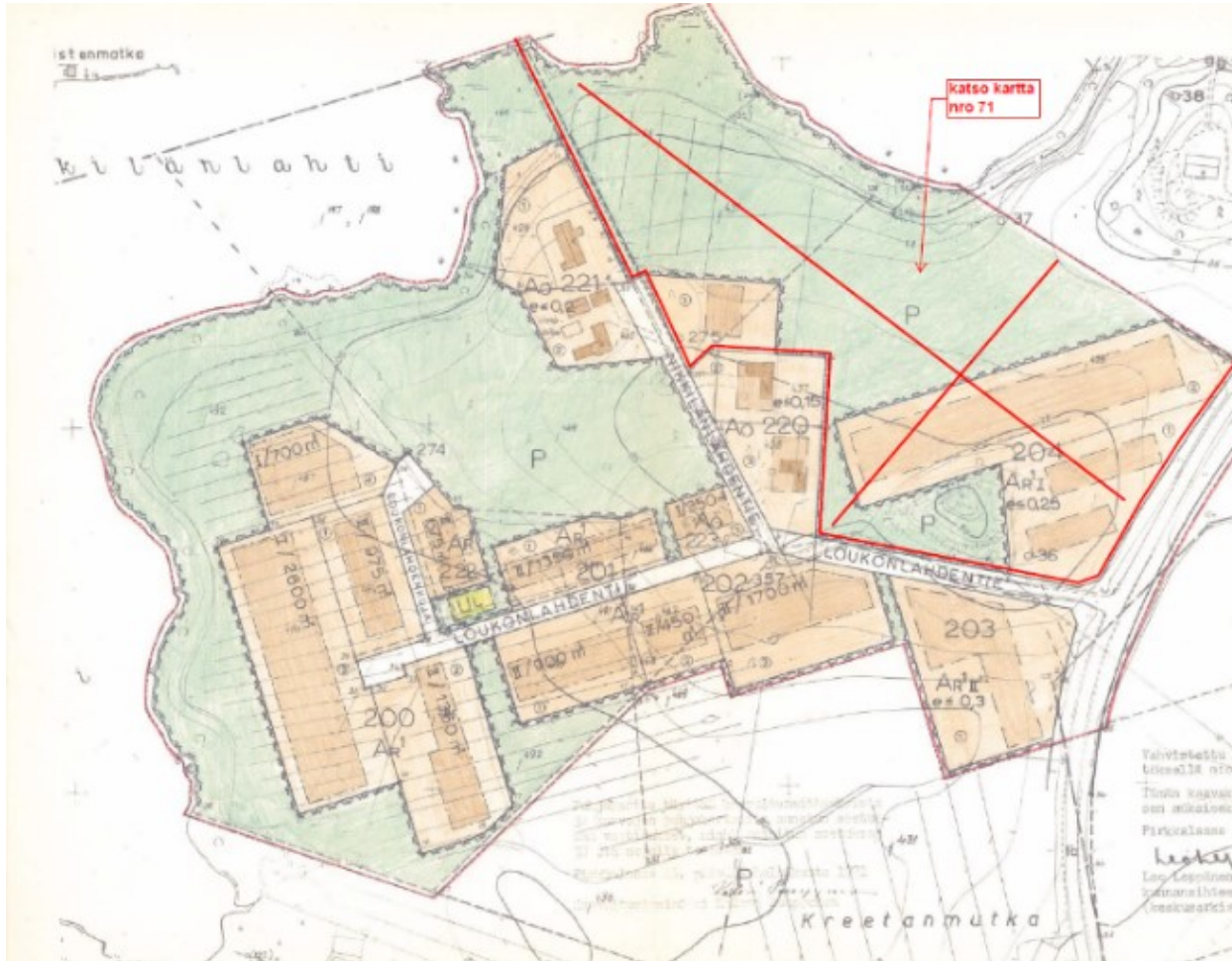
Rakentaja: Rakennusliike Noppa Oy

Rakennuskaavan muutos 1986, toteutumatta jääneet itäpään korttelit muutettiin puisto- ja maatalousmaaksi.

- Aluerakenteen rungon muodostava katu
- Kiinteistöjen autoliittymät, pihatiet
- Kevyen liikenteen reitti
- Puistoalueeksi merkitty metsäalue
- Puistoalueeksi merkitty entinen peltoalue
- Palvelut: leikkipuisto
- Infra: lämpökeskus
- Autotallirakennus

Suunnitelmat ja toteutuminen: Jo vuoden 1967 rakennuskaavan oli merkitty rivitaloalueen kortteleita Loukonlahden itärannalla, loivan metsä- ja peltoalueen reunaan. Tällöin oman asuma-alueen muodostanut alue ulottui idässä aina Pereentiehen saakka. Alueen länsiosan, kortteleiden 200-202 omistajaksi tuli Nopan Rakennusliike Oy ja tontit lohkottiin vuonna 1968. Nopan ja kunnan aloitteesta alueen varsinaisen rakennuskaavan laati helmikuussa 1971 Pirkkalan kunnan suunnittelutoimistossa kaavoitusinsinööri Kalevi Puupponen. Tällöin Nopan rakennussuunnitelmat olivat jo pitkällä ja alueen mm. talotyypit oli määritelty. Rakentamisessa alue oli jatkoa rivitalokorttelille 212. Rannan tuntumaan, tällöin rakennetun Loukonlahdentien varrelle rakennetut korttelit olivatkin poikkeus vuoden 1958 kuntasuunnitelmasta, jossa alue oli osoitettu puistoksi. Loukonlahdentien korttelit muodostavatkin oman kokonaisuuden, asuinlähiön alueen maisemassa. Loivaan rinteeseen rakennettu matalapiirteinen alue sulautuu hyvin maisemaan, eikä muodosta samanlaista maisemaa hallitsevaa elementtiä kuin eteläpuolella oleva, Kirkkokadun-Kreetantien varren kerros- ja rivitalolähiö. Kortteleihin rakennettiin myös vain suurempia asuntoja. Vuoden 1971 rakennuskaava noudatti 1967 pohjakartan linjoja, vain tielinjoja ja rajauksia muutettiin vähäisessä määrin sekä autotallirakennukselle varattu kortteli muutettiin rivitalotontiksi ja lisättiin tontti leikkipuistolle. Alueelle osoitettiin yksi- ja kaksikerroksia rivitaloja, joita laajat, luonnontilaiseksi jätetyt puistoalueet rajasivat. Alueen rakennukset suunnitteli, arkkitehti Pekka Ilveskoski vuosina 1971-1975, kahta myöhemmin rakennettua luoteiskulman rivitaloa lukuun ottamatta. Alue rakennettiin pääosin 1972-1976. Huomattavan suuria asuntoja ja uima-altaita sisältänyt rantakortteli ei toteutunut tällöin kuin osin, ja Ilveskoski piirsi uudet piirustukset 1981, jolloin rivitalojen asuntojen kokoa pienennettiin. Alue oli kokonaisuudessaan ilmeisen onnistunut, koska Ilveskoski muutti sinne 1970-luvulla.

Rakennuskaava 1971. Länsipään korttelit rakennettiin kahdessa vaiheessa, pääosa valmistui vuosina 1972-1976, lounas- ja luoteiskulman rivitalot 1980-luvun alkupuolella. Alueen itäosat, korttelit 203 ja 204 jäivät rakentamatta ja 1986 ne muutettiin rakennuskaavan muutoksella maatalousmaaksi ja puistoalueiksi. Rakentamatta jäi lisäksi korttelin 202 itäosan yksi rivitalotontti.

Lähde: Rakennuskaava 1971,
Pirkkalan kunta, Kalevi Puupponen.

Ominaispiirteet: Loukonlahdentie muodostaa alueen rungon, päätien, josta pienemmät pihakadut lähtevät. Alue hahmottuu hyvin päätielle ja väljää, puisto- maista katualuetta reunustavat erilliset pihatiet, matalat elementtirakenteiset rivitalokorttelit sekä autotallien, kasvillisuuden sekä lauta-aitojen suojaamat eduspihat. Tien päässä symmetria jatkuu, molemmin puolin tietä ovat valkoiset rinteeseen porrastuvat kaksi- ja yksikerroksiset rivitalot. Niiden takana oman tiiviin ja suojaisen kokonaisuutensa muodostavat yksikerroksiset, keltatiiliset rivi- ja paritalot.

Kuva: Alueen päätie, kokoojakatu, Loukonlahdentien maisemaa, näkymä länteen lokakuussa 2020.

Alueen mittakaava, rakennustyyppi ja materiaalit muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Sama muotokieli jatkuu maaston muotoja seuraavissa 1- ja 2-kerroksissa rivitaloissa. Hyvin loivalla kattomuodolla on tavoiteltu horisontaalista vaikutelmaa, jossa sekä rakennusmassat ja kattolinjat seuraavat maaston muotoja. Loukonlahden itärannalle sijoittuva asuinalue noudattaa samaa koordinaatistoa kuin pellon takana olevat rivi- ja kerrostalot. Alueella toistuu harkittu saapuminen kotiin: eduspihat,

oman auton säilyttäminen eduspihan yhteydessä. Vrt. ero keltatiiliseen uudempaan: erillinen pysäköintialue, jonka läpi saavutaan eduspihoille.

Alueen rakennuskanta on laatikkomaista, matalaa ja pienimittakaavaista, rakennusten horisontaalisuutta katkaisevat yksikerroksisten etupuolella olevat autotallit. Yksitoikkoisuutta on vähennetty porrastamalla rivitaloja. Yksi- ja kaksikerroksisissa rivitaloissa päärakennusmateriaalina on käytetty valkoiseksi ja osassa myös keltaiseksi maalattuja betonielementtejä sekä räystäissä, ovissa ja aidoissa ruskeaksi petsattua puuta. Väriä ja struktuuria tuo ikkunoiden välissä olevien

betonielementtien urituskoristelu, jotka ovat maalattu vihreiksi tai ruskeaksi. Kaksikerroksisissa on pieni katos oven suojana ja niissä ikkunoiden välissä on käytetty myös ruskeaksi petsattua puuta. Yksikerroksisissa sisääntulon katoksen muodostaa autotallin katto. Rakennusten vaakalinjoja ja pientä mittakaavaa korostavat lomalaudoitetut lauta-aidat, joita on säilynyt alkuperäisinä osassa pihvoja.

Kuvat: Betonielementtejä, kahitiiltä ja puurakenteita

Arvot: Loukonlahden asuinlähiö, rivitalokorttelit 200-202. Rakennuskaava 1970/1971. Loukonlahdentien varrelle 1972-1976 ja 1981-82 rakennetut rivitalokorttelit muodostavat oman, yhtenäisen kokonaisuutensa, jonka suunnitteli arkkitehti Pekka Ilveskoski ja rakensi rakennusliike Noppa Oy. Rakennuskokonaisuus on hyvin säilynyt, vaihteleva, yhtenäinen ja edustava.

Muutokset: Hyvin säilynyt kokonaisuus. Pieniä muutoksia edustavat lämpökeskuksen piipun purkaminen ja muutamat aita- ja värimuutokset.

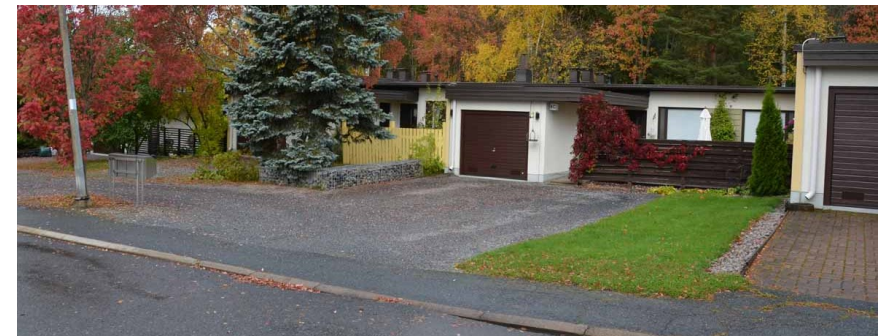
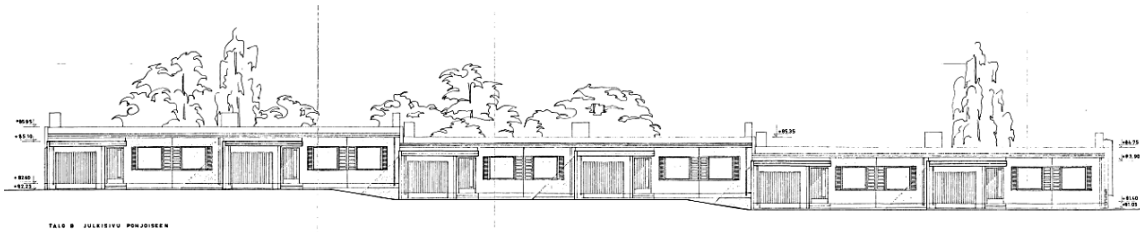
As. Oy Loukonniemi Loukonlahdentie 7-9, Loukonlahdenkuja 2

Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1975, **Rakentaja:** Noppa Oy 1976

Sisääntulotien varrelle, kortteleihin 201 ja 202 sijoittuvat neljä yksi-kerroksista rivitaloa, A, B,C ja D, suunnitteli Pekka Ilveskoski 1975 ja ne valmistuivat seuraavana vuonna. Neljän ja kuuden asunnon rivitaloissa Ilveskoski käytti samoja piirustuksia kuin viisi vuotta aikaisemmin korttelin 212 rakennuksissa. Asunnon koko kasvoi hiukan, rivitaloihin tuli 4h+k+s, uutena oli vielä ruokailuhuone. Rivitalot valmistuivat 1976.

Kuvat: Yllä Loukonlahdentie 9, 7 ja oikealla 8.

Julkisivupiirros pohjoiseen, As Oy Loukonniemi, Loukonlahdentie 7

As. Oy Loukonluoto, Loukonlahdentie 11 ja 10

Suunnittelija: Pekka Ilveskoski 1971

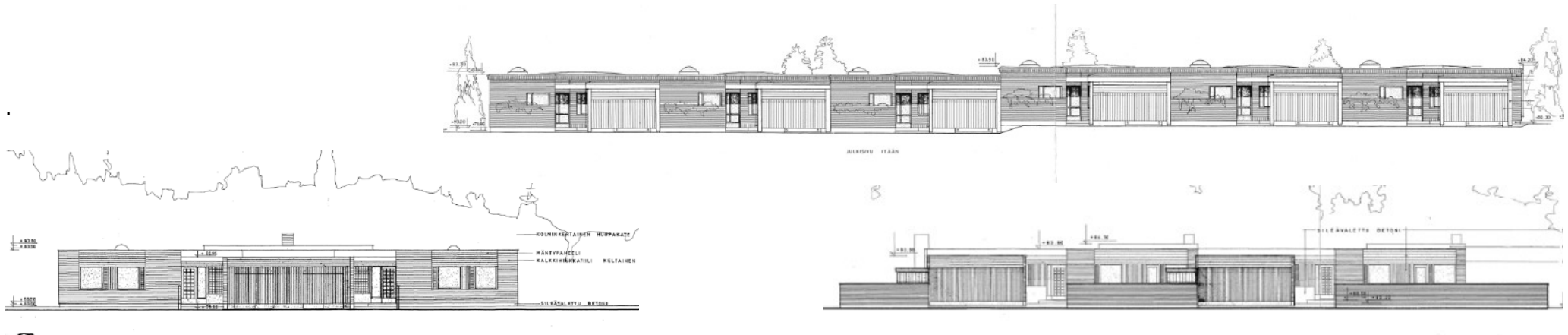
Rakentaja: Noppa Oy 1972-1973

Korttelin 200 kaksi 2-kerroksista rivitaloa ja kolme rinteeseen sijoittuvaa kaksikerroksista paritaloa suunnitteli Pekka Ilveskoski 1971. Rakennuksiin tuli yhdeksän 110:n ja kuusi 155 neliöstä asuntoa sekä toisen pohjoispäätyyn alueen lämpökeskus, jonka yhteydessä oli talonmiehen 55 neliön asunto. Suuremmissa asunnoissa oli myös uima-allas.

Kuvat alla: Loukonlahdentien loppupään kaksi valkoista, kaksikerroksista rivitaloa ja paritalot sijoittuvat symmetrisesti tien molemmin puolin, vasemmalla Loukonlahdentie 11, joka loivaan rinteeseen nousevana on pihan puolelta yksikerroksinen. Rakennuksen poikittaisessa päädyssä olivat alueen lämpökeskus ja talonmiehen asunto. Piippu on purettu pois. Äärimmäisellä oikealla Loukonlahdentie 10:n rivitalo. Rakennukset olivat alueen ensimmäiset, valmistuen vuonna 1973.

As. Oy Loukonranta, Loukonlahdentie 12 ja 13

Suunnittelija: ark. Pekka Ilveskoski 1971, 1980

Rakentaja: Noppa Oy n. 1972, 1982

Piirustukset ja kuvat, Ilveskosken suunnittelemat rivitalot. Rantakorttelin ensimmäiset, paritaloiksi jaetut rivitalot valmistuivat 1970-luvun alkupuolella. Rakentaminen jatkui vasta 1980-luvun alkupuolella, suunnitelmien uudistamisen jälkeen. Etelä- ja pohjois-pään rivitalot valmistuivat 1980-luvun alussa.

Ominaispiirteet: Korttelin 200 länsireunalla, Loukonlahdentien päässä, rannan suuntaisen pihatien varrella jatkui alueen rakentamisen sama tiivis ja matala mittakaava ja julkisivu-jenjäsentely. Loukonrannantien varren yksikerroksiset rivitalot suunnitteli arkkitehti

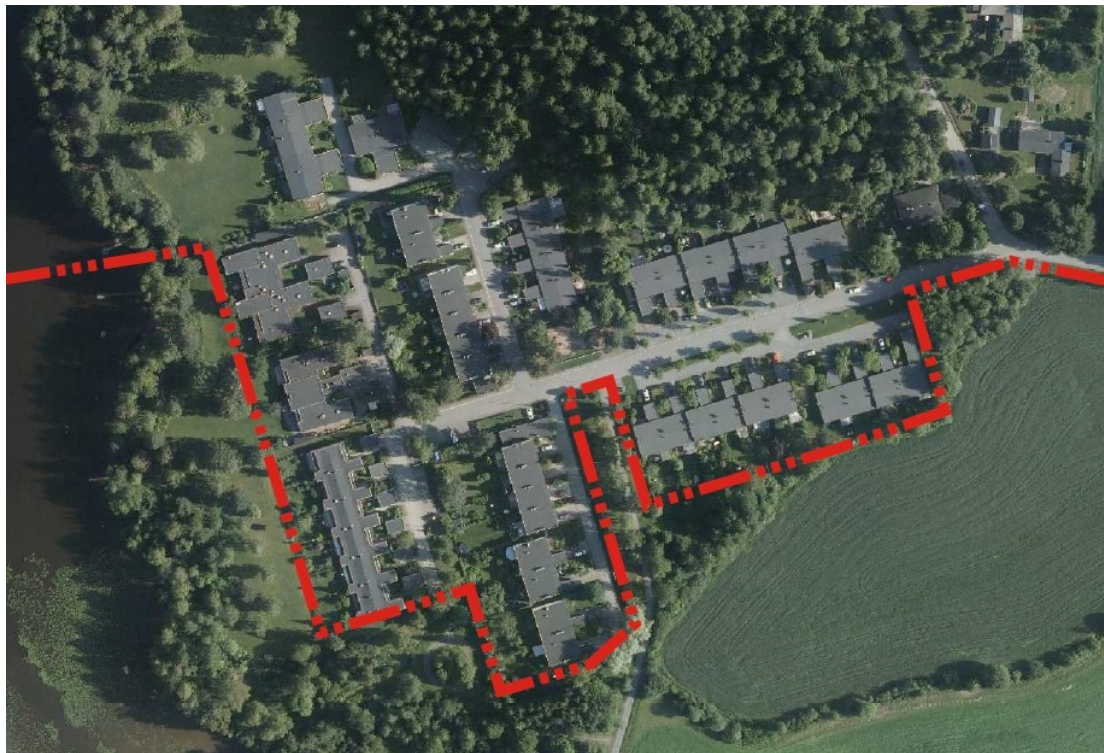

Pekka Ilveskoski 1971 ja 1980. Nyt julkisivumateriaaliksi vaihtui muurattu, keltainen kalkkihiekkatiili, lisäksi käytettiin edelleen tummaa puupanelointia ikkunoita korostamassa. Maalattuja betonielementtejä käytettiin enää eteläosan rivitalon autotalleissa. Pihoja rajaavat aidat muurattiin myös tiilestä.

Suunnitelmat ja toteutuminen: Korttelin länsisivusta toteutuivat ensin 1970-luvun alkupuolella pohjoisosan noin 160 ja 170 neliön asunnot käsittävät kaksi paritaloa. Eteläpään rivitalon paikalle Ilveskosken 1970 suunnittelemat suuret, noin 200 neliön ja myös uima-altailla varustetut kahdeksan asunnon pari-/rivitalot eivät toteutuneet. Ehkä öljykriisi vähensi kysyntää ja tarvetta rakentaa asuntokohtaisia uima-altaita ja suuria asuntoja. Niiden tilalle Ilveskoski suunnitteli 1980 nykyisen kuuden asunnon rivitalon, johon tuli 134 neliötä käsittäviä 5 huoneen asuntoja. Rivitalo valmistui 1980-luvun alkupuolella. Ilveskoski suunnitteli myös samalla vastaavat kahden ja kolmen asunnon rivitalot korttelin pohjoispäähän, joihin käynti on Loukonlahdenkujan kautta. Jostain syystä niitä ei toteutettu, vaan siellä päädyttiin hieman myöhemmin yksinkertaisempiin, enemmän laatikkomaisiin rivitaloihin, jossa asuntokohtaiset autotallit korvasi kahden asunnon katos. Julkisivuina käytettiin muurattujen seinien sijasta kahitiilielementtejä.

Loukonlahdenkuja 3. Oikealla myöhemmin rakennettu autotallirakennus.

Korttelien 200-202, rivitalojen pihatyyppi

Tarkastelualueen koilliskulmalla Loukonlahdentien pihatyyppit toistavat pääosin korttelin 212 pihatyyppiä. Loukonlahdentien varressa rivitalojen edus- ja takapihat on terassoitu rantaa kohti laskevan tien varteen hienovaraisesti ja osa eduspihoista on erotettu alkuperäisellä lomalauta-aidalla.

Keskeisenä erona pihoille on erityisesti lännessä rantavyöhykkeeseen rajautuvien rivitalojen ja paritalojen tiivis, puu- ja tiiliaitojen muodostama katutila sekä suuriin asuntoihin kuuluvat syvät takapiha-alueet, joita alueella säästetty jo iäkäs puusto sitoo yhteen.

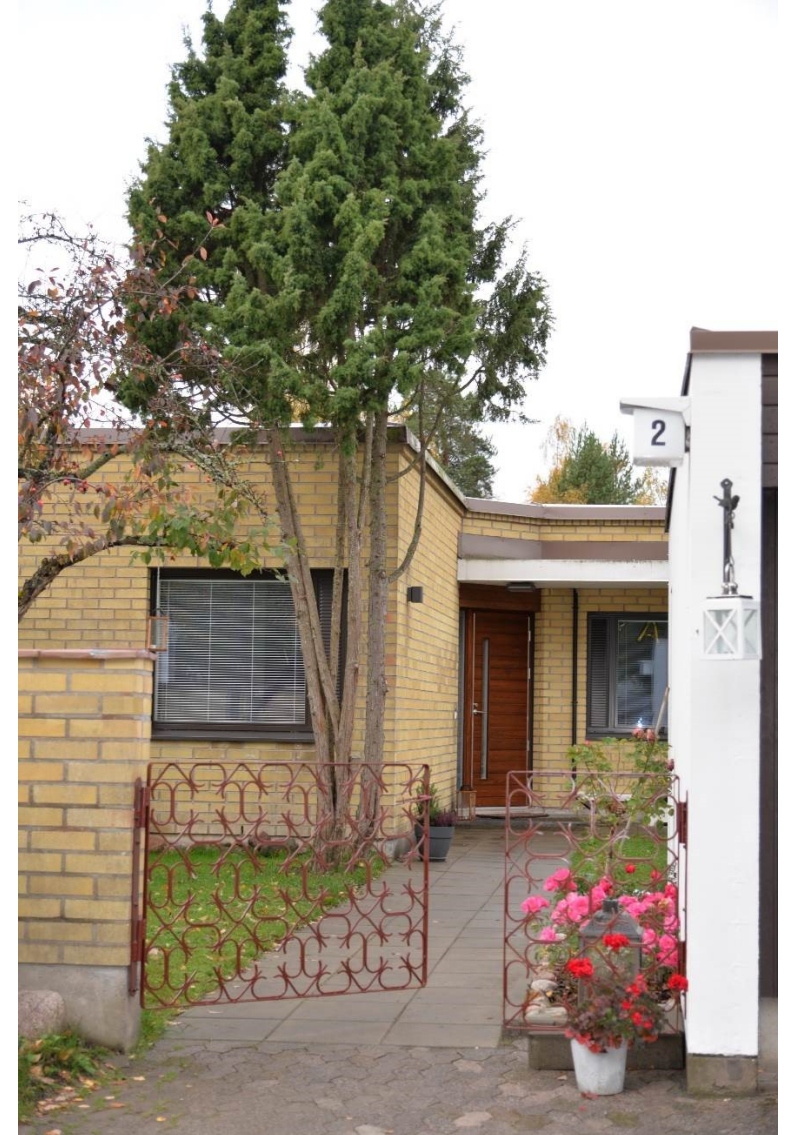
Alue on maisemallisesti suljetumpi kuin Loukonlahden keskuksen loiva ranta-alue selvitysalueella. Tiiviin katutilan synnyttävät sommittelun ja aitojen lisäksi alueella säästetty puusto, sekä ympäröivät alueet.

Pohjoispuolella sijaitsee runsaspuustoinen metsäkumpu, etelässä pihoja ympäröi tiheä puusto- ja pensasvyöhyke sekä lännessä puistomainen rantapenkereen yläosa. Kivikkoinen rantapenger on jyrkähkö ja kasvillisuudeltaan monimuotoinen. Etelälaidalla ojan varsi on rehevää kosteikkoa, rinteessä kuivan lehtomaisen kankaan piirteitä.

Ilmakuva: Pirkkalan kaupunki. Kaava-alueen rajausta punaisella. Asuinkorttelit kuuluvat työn tarkastelualueeseen, mutta eivät kaava-alueeseen.

Kuva: Loukonlahdentien läntisin pihatie pohjoiseen. Tiilimuuri, riippakoivut, iäkkäät männyt ja hopeapajut rajaavat tiiviin pihatien omaleimaiseksi katutilaksi. Koristeelliset metallirakenteiset pihaportit lisäävät alueen omaleimaisuutta. Etupihat ovat luonteeltaan selkeämmin yksityisiä. Istutettu kasvillisuus on seuraava alueen pienipiirteistä mittakaavaa: piholla on katajia, koriste omenapuita, kapeita korkeita tuijia sekä ajalle tyyppillisiä koristepensaita ja perennoja.

3.2.2 Kortteli 214

Kuntasuunnitelma 1958, Rakennuskaava 1967,
Rakennuskaavan muutos 1972, kerros- ja rivita-
lokortteli muutettiin rivitalokortteliksi
Rakennettu 1973-1979, As. Oy Portti ja As. Oy
Veräjä
As. Oy. Portti: ark. tsto. Pertti Neva 1972

Eteläkulman omakotitalo 1990-luku

Suunnitelmat ja toteutuminen: Vuoden 1967 rakennuskaavassa asuma-alueen keskeiselle, Kirkkokadun ja Kirkkoväjäntien risteysalueelle sijoittuvaan kortteliin oli osoitettu rinnetontille kaksi kerrostaloa ja alarinteen tontille rivitalot. Kortteli jäi kuitenkin Nopan hankkimien maa-alueiden ulkopuolelle. Rakennuskaavaa muutettiin jo 1972 maanomistajan aloitteesta muuttamalla kerrostalotontin kaksi kerrostaloa viideksi yksi- tai kaksikerroksiseksi rivitaloksi. Vaikka laskennallinen tonttitehokkuus laski 0,4 :stä noin 0,3:een, muuttui tontti ympäristöään selkeästi tiiviimmin rakennetuksi. Kerrostalotontin viisi rivitaloa ja rivitalotontin kaksi rivitaloa rakennettiin vuosina 1973-1979. Alarinteen rivitalotontin kaksi rivitaloa suunnitteli arkkitehtitoimisto Pertti Neva 1972.

Kaavakartta: Kortteli 214, rakennuskaavan muutos, Pirkkalan kunta, Kalevi Puupponen 1972, vahvistettu 1973.

Ominaispiirteet: Kortteli ja rakennukset poikkeavat naapurikorttelien ja alueen rakentamisesta. Vaikka rakentaminen noudatti naapurikortteleiden koordinaatistoa ja rakennukset porrastettiin rinteeseen, ei tiiviisti rakennetun korttelin rakennukset eivät muodosta maisemassa selkeästi näkyvää elementtiä, korttelin tiemaisemaa hallitsevat kasvillisuus ja parkkialueet. Loukonlahdelle ominainen väljyys sekä Ilveskosken rivitaloissa käyttämä matalan vaakamassan rikkominen porrastuksilla, autotalleilla, erkereillä sekä aidoilla puuttuvat korttelin 214 rivitaloista. Ylärinteen kaksikerroksiset rivitalot ovat porrastettu rinteeseen. Rakennuksissa on julkisivuina keltainen kalkkihiekkatiili ja maalattua vaakapaneelia. Rakennuksiin on tehty niiden ulkoasua muuttavat harjakatot 1980- ja 2010-luvulla.

Veräjä 604-402-1-530, rivitalot 5 kpl, Kirkkoveräjätie 7 Portti 604-402-1-531, rivitalot 2 kpl

Kuvat: As. oy Veräjä, As. oy. Portti ja omakotitalo

Arvot: Rivitalokortteli 214. Kuntasuunnitelma 1958, Rakennuskaava 1970, rakennuskaavan muutos 1972. Alkuperäisestä kaavasta, rakennustavasta ja materiaaleista poikkeava rivitalokortteli sijoittuu keskeiselle paikalle rinteeseen, lähiön risteysalueelle. Rakennuskanta on ajalle tyypillistä. Rakentaminen seuraa viereisten korttelien koordinaatistoa ja porrastusta, joskin huomattavasti tiiviimmin ja julkisivuiltaan tavanomaisemmin.

3.3 Rivitalokorttelit 1983-1987

3.3.1 Korttelit 216-218

Kuntasuunnitelma 1958, Rakennuskaava 1970
AK/AR, Rakennuskaavan muutos 1982, AR

Rakennettu 1983-1987

Kuvat: ylhäällä Kirkkokatu 15, sen paikalla oli Haikan työväenasunto aina 1980-luvulle saakka. Alla Kirkkokatu 14-16, tiejulkisivun muodostavat autokatokset, alkuperäisen suora-
viivaisen koordinaatiston korvasi 1980-luvulla vapaasti, maastoa seurailevat rakennusmas-
sat.

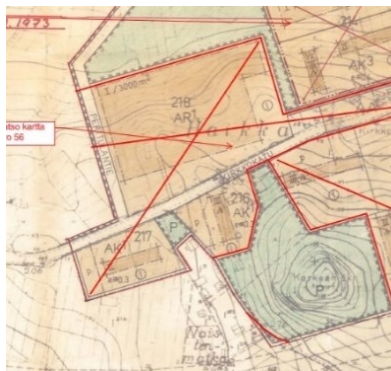

Suunnittelu ja toteutuminen: Korttelit näkyvät v. 1958 kuntasuunnitelmassa. Vuoden 1970 rakennuskaavassa ylärinteen puolelle, eteläpuolen kortteleihin 216 ja 217 oli osoitettu rakennuskaavan porrastetun luonteen mukaisesti kerrostaloja ja pohjoispuolen alarinteen kortteliin 218 rivitaloja. Alue rajautui Haikan kartanon talouspihaan, ollen todennäköisesti entistä, puoliavointa hakamaata. Eteläpuolella tietä oli Haikan työväenasunto. Suunnitellut kerros- ja rivitalokorttelit jäivät 1970-luvulla rakentamatta ja siirtyivät vasta myöhemmin rakennusliike Noppa Oy:n omistukseen. Kerrostalojen kysynnän laskiessa Noppa teki anomuksen korttelin kerrostalojen poistamisesta ja korvaamisesta rivitaloilla. Kaavamuutos hyväksyttiin 1982, kortteleiden yhteenlaskettu rakennusoikeus säilyi samana. Korttelit rakennettiin pääosin 1980-luvulla, niiden tieltä purettiin em. Haikan työväenasunto ns. Haikan torppana tunnettu rakennus.

Kartta: korttelit 216-218, rakennuskaavan muutos, Pirkkalan kunta, suunnittelutoimisto Matti Roivainen 1982

Ominaispiirteet: Satulakattoiset, julkisivuiltaan pesubetoniruutuelementeistä tehdyt rivitalokorttelit erillisine autokatoksineen toteutuivat 1980-luvulla, ja ne noudattavat enemmän ajan rakennustapaa ja materiaaleja kuin vanhempien kortteleiden rakennustapaa.

Kartta: Rakennuskaava 1970.

Arvot: Rivitalokorttelit 216-218. Kuntasuunnitelma 1958, rakennuskaava 1970, rakennuskaavan muutos 1982. Alkuperäisestä rakennustyyppistä, koordinaatistosta ja julkisivumateriaaleista poikkeavat rivitalokorttelit sijoittuvat asuinalueen, rinteen länsikulmalle. Puuston suojaamaa, pienipiirteistä korttelia erottaa vanhemmista kortteleista viheralueet, kortteleilla ei ole näkyvää asemaa osana Loukonlahden asuinaluetta. Korttelit muodostavat alkuperäisestä poikkeavan, mutta omaa aikaansa edustavan ja yhtenäisen rakennuskerrostuman Loukonlahden asuinalueeseen.

3.4 Pientalokortteli 1987-1989

3.4.1 Korttelit 1303,1304,1307,1308

Asuinpientaloja, puistoalue 1987-1989, 1993, pienkerrostaloja 2000-luvulta

Kuntasuunnitelma 1958, Rakennuskaava 1970 YV, YS, AL, Rakennuskaavan muutos asuinkortteleiksi, AP ja AK 1986, 1996, 2000-l

Kartta: pientalojen ja kerrostalojen korttelit vihreällä katkoviivalla

Kuva: 1980-luvun lopulla rakennetut asuinkorttelit Jaakontien varrella. Mäkien väliin sijoittuva alue on suojaisa ja yhtenäinen rakennustavaltaan ja kerrostumiltaan.

Suunnitelmat ja toteutuminen: Alkuperäisessä, vuoden 1970 rakennuskaavassa kerros- ja rivitalokortteleiden väliin, entiseen peltonotkelmaan osoitettiin julkisen rakentamisen tontteja sekä Naistenmatkantie ja Pereentien risteykseen AL-tontti. Korttelit 207 ja 208 eivät toteutuneet ja vuoden 1986 kaavamutoksessa pohjoiskulman korttelit muutettiin pientalojen ja pienkerrostalojen kortteleiksi. Puistoaluetta kavennettiin samalla ja korttelijako ja -numerointi uudistettiin. Julkiseen ja liikerakentamiseen jätettiin tällöin vielä kaksi pienempää tonttia, ne muutettiin 1996 myös asuinkäyttöön. Pereentien risteyksen liikerakennuksen tontti säilyi, joskin pienempänä. Sekin muutettiin 1990-luvulla pienkerrostalojen kortteliksi. Alueen pientalot rakennettiin 1987, luoteiskulman tontti ja eteläpuolen kerrostalokortteli 1990- ja 2000-luvulla.

Rakennuskaava 1970 ark.tsto. Niilo Hartikainen ja Erkki Kantonen

Ominaispiirteet: Kahdessa vaiheessa, 1980- ja 2000-luvulla rakennettu pientalojen ja pienkerrostalojen asuinalue. Pohjoisosan omakotitalojen ja yhteen kytkettyjen omakotitalojen asuinkorttelit muodostavat yhtenäisen, tiiviin kokonaisuuden. Aumakattoisten, yksikerroksisten pientalojen julkisivuissa on käytetty yhtenäisesti keltaista kahitiiltä, eteläosan nuoremmassa pientalokorttelissa on samoin käytetty kahitiiltä, mutta myös muita materiaaleja ja värejä.

Rakennuskaavan muutos, Pirkkalan kunta, suunnittelutoimisto Matti Roivainen 1986.

Arvot: Rakennuskaavan muutos 1986, lähiön julkiselle ja liikerakentamiselle tarkoitettu kortteli muutettiin asuinkäyttöön pääosin 1980-luvulla. Tyyppitaloja, omakotitaloja 1980- ja pienkerrostaloja 2000-luvulta. Yhtenäinen, maisemaan sulautuva kokonaisuus, muodostavat oman ajallisen kerrostuman Loukonlahden asuinalueeseen.

3.5 Puistoalueet, Haikan kartanon ja Loukonlahden lähiön

Tarkastelualueella on kahden eri aikakauden puisto- ja viheralueita, 1800-luvun Haikan ja 1960-luvun lähiön. Ajan suunnitteluun ja rakentamiseen liittyneinä niillä on merkittävä ja kertova rooli maisemassa.

Tummanvihreä rasteri =

vuoden 1970 rakennuskaavassa puistoksi merkityt metsä- ja peltoalueet

Vaaleanvihreä vinoviivarasteri =

rakentamattoman asuinkorttelin muutos puistoksi 1986.

Vihreä neliörasteri = Haikan puisto-, puutarha- ja talouspiha 1925.

1800-luvun puutarhakulttuuria: Tarkastelualueen länsipäässä on Haikan kartanon

raunioitunut ja metsittynyt pihapiiri, johon liittyy kivijalkojen ohella sen puutarhaan ja puistoon liittyntä kasvillisuutta. Alueella on säilynyt poikkeuksellisen kookkaita lehtipuita. Pihapiiriä rajaavat, jo 1700-luvulla peltoina olleet alueet ovat myös säilyneet avoimina.

1960-luvun lähiöiden puistot: Loukonlahden asuinalueen suunnittelussa rakentaminen sijoitettiin alueen metsäisiin mäenrinteisiin ja niihin rajautuvien peltojen ylärinteisiin. Pääosa kaava-alueen pelloista ja metsärinteen lakialueista jätettiin rakentamatta ja merkittiin puisto- ja suoja-alueiksi.

Puisto- ja suoja-alueet olivat jo nähtävissä v. 1958 kuntasuunnitelmassa, jonka pohjalta ensimmäinen rakennuskaava vahvistettiin 1970. Kuntasuunnitelman lähtökohdat, ja termi suoja-alue, pohjautuvat sotien kokemuksiin, joka heijastui sodan jälkeiseen kaava- ja rakennussuunnitteluun, jossa rakennusten ympärille pyrittiin jättämään tilaa ja suojapuustoa pommituksien vaikutusten minimoimiseksi.

Rakennuskaavassa Loukonlahden asuinalue porrastettiin väljästi kolmelle metsäselänteelle, joiden väliin jäi laaja, puistoalueeksi merkitty peltoalue sekä metsäiset lakialueet. Varsinaista puistosuunnitelmaa ei alueille laadittu. Puistoon sijoittui vain suunniteltu pallokenttä ja rantaan venesatama ja uimaranta. Puistoalueen julkisen rakentamisen kortteleista venesatamaan liittyvä vapaa-ajan kortteli jäi rakentamatta, toiseen rantakortteliin rakennettiin 1971 vedenpuhdistuslaitos. Käytöstä poistuneen laitoksen paikalla on nykyisin linkkimasto rakennuksineen.

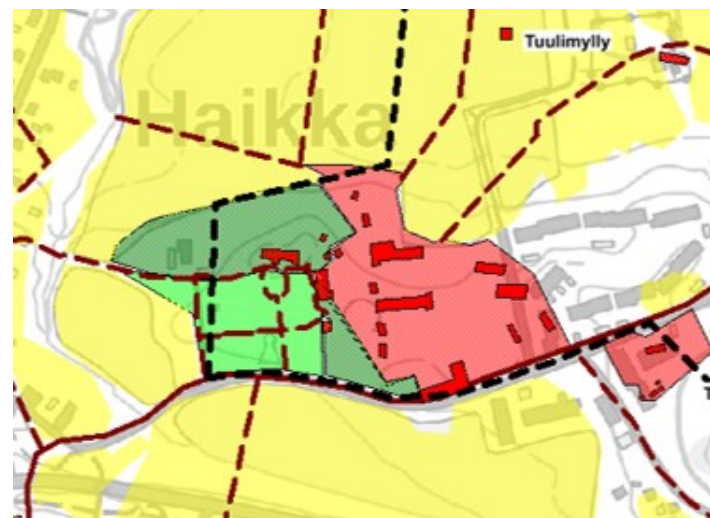
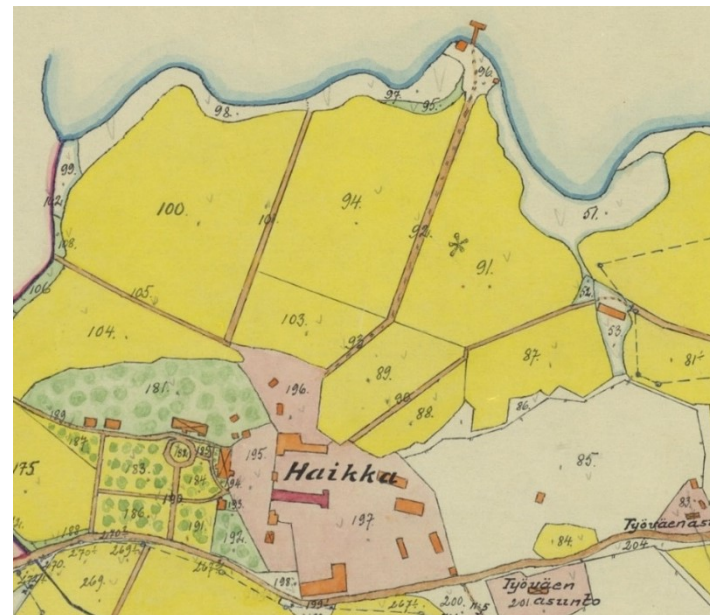
3.5.1 Haikan tilakeskuksen ja puutarhan rauniot

Ote 1920-luvun Haikan tiluskartasta näyttää sen rakennukset, puistot, pihat sekä yhteyden rantaan laiturille. Rakennuksista on säilynyt kivijalkoja. Alakartassa samat tiedot nykykartalle siirrettynä. Hävinneen kartanon kivijalat ja maakellari sijaitsivat metsäisessä saarekkeessa kartanopuiston vanhojen puiden ympäröimänä. Myös reitti kartanoalueelta kartanon laiturille on säilynyt peltojen keskellä kulkevana polkuna. Kartanon vanhaan laivalaituriin liittyy rakennuksen perusta, raput veteen

ja luonnon kivistä koottu rakenne (laiturin pohja, aallonmurtaja) sekä jäänteitä puutarhakasvillisuudesta: tuoksuva tukka, sireenit, siperianhernepensas sekä maisemallisesti tärkeä vanha tammi.

Kuva: Haikan kartano 1940-I, Pirkkala-Seura

Haikan kartano- ja talouspihan raunioita

Haikan kartano on säilynyt lehtipuuvaltaisessa metsässä selkeinä, näyttävinä jäänteinä. Maastokäynnillä vuoden 1925 kartan mukaiset rakennukset löytyivät maastosta pääosin. Rakennuksista kertovat kivijalat ovat pääosin karkeatekoisia, kylmämuurattuja. Nuorempia materiaaleja, betonia ja tiiltä ei löytynyt juurikaan. Talouspihan luoteiskulmassa on niistä rakennettu kellarirakennus sekä navetan ja kasvihuoneen yhteydessä on betoninen vesisäiliö. Talouspihassa 1896 rakennetun Navetan itäpäässä oli ilmeisesti karjakeittiö, jonka jäänteissä oli paremmin käsiteltyä kiveä ja tiilijäänteitä. Alueen pääosin karkeatekoiset kivijalat ja pengerrykset viittaavat vanhempaan aikaan, 1800-luvun alkupuolelle.

Vasemmalla navetan itäpääty, parempaa kivityöstöä ja tiilijäänteitä.

Kuvat yllä: Kartanon ja sen lähirakennusten vanhempia kivijalkoja mm. kellarin romahtanut kivijäänne. Vasemmalla päärakennuksen n. 8x25 metriä kivijalkaa, lisäksi ovat säilyneet uunin pohjat sekä itäpäädyn kasvihuoneosan kivijalkaa ja pohjoispuolen pengermuuria. Kivijalka on lähinnä erikokoisista luonnonkivistä koottu, ei kiven työstöjälkiä. Sokkeli on ilmeisesti ollut rapattu. Oikealla kartanopi-han sivurakennuksen muodostaneen suuren asuinrakennuksen 10x25 m. kivijalkaa.

Haikan puistoa

Haikan puutarhan jäänteitä on lähinnä puusto: suuret tammet, metsälehmukset sekä pihtakuuset. Metsäiseksi muuttuneen saarekkeen kasvillisuus on monimuotoista.

Rakennusten kivijalkoja on useita ja suuri tiilirakenteinen kellari on säilynyt.

Haikan laiturin jäänteet, polkuyhteys

Rantamaiseman arvokohta on Haikan kartanon laiturin kivirakenteet ja rantarakennuksen kivijalka portaineen. 1940-luvun alussa tila toimi Naisten vapaaehtoisena työkeskuksena, jonka dokumenttielokuvassa rannassa sijaitti vielä aumakattoinen hirsirakennus. Rantaviiva on säilynyt lähes samana Pyhäjärven 1962 alkaneen sääntelyn vuoksi. Vedenkorkeuteen ovat vaikuttaneet Nokianvirran perkaukset 1750-1770-luvuilla. Pyhäjärveä Pyhäjärven vedenpinnan vaihtelua on seurattu 1878–1995. Vaihtelu on kuitenkin ollut maltillista suurimmillaan 1,5 m, poikkeuksena 1899 tulva, jolloin nousu oli 264cm.

Loukonlahden rantaosuudella, Haikan kartanon ympäristössä ja Haikan kartanon rantalaiturin yhteydessä sijaitsee suuria maisemallisesti tärkeitä puita, jotka ovat mahdollisesti luonnonsuojelulain tarkoittamia suuria maisemapuita tai kehittymässä sellaisiksi.

Rantareitillä sijaitsee mäntyjä ja Haikan laiturin tuntumassa suuri tammi. Matonpesupaikan tuntumassa sijaitsee yksittäinen kookas mänty.

Tilakeskusta rajaavat avoimet pellot ja maisemaa seuraavan vanhan maantien linjaus

Peltoalueet rajautuvat nykyisin useaan peltolohkoon, jotka rajaavat asuinalueen ja rannan erillisiksi vyöhykkeiksi. Pellot ovat edelleen käytössä.

Yläkuvassa näkymä rannasta Haikan metsäsaarekkeeseen, alla näkymät satamaan vievältä koivukujalta etelään ja alinna itää kohti urheilukenttiä. Vasemmalla alhaalla näkymä etelään rantapolulta istutetun mäntymetsäalueen laidalta.

Kuvat: Nykyinen kevyen liikenteen väyläksi muutettu Kirkkokatu on maiseman kulttuurihistoriallisesti arvo-
kas vanha tielinja sekä maiseman raja. Pieneläntie on
toinen vanha reitti etelään, joka myös näkyy 1925 kar-
tassa polkuna.

Yllä Kirkkokatu kohti itää Haikan kulmalta, vasemmalla
alla Pieneläntie etelään, taustalla näkyy vanha maisem-
an kiintopiste Korkeamäki.

Haikan tilan kadonneen pihatien ja maantien risteyk-
sessä sijaitsee myös historiallinen tapahtumapaikka, jo-
hon Pirkkalan miehet kokoontuivat talvi-, jatko- ja lapin-
sotaan lähtiessä.

3.5.2 Loukonlahden asuinalueen puistot

Vuoden 1958 kuntasuunnitelmassa ja 1970 hyväksytyssä rakennuskaavassa puistoalueiksi osoitettiin laajat alueet, mm. metsärinteen lakiosat ja pääosa Haikan kartanon rantapelloista. Niille ei kuitenkaan laadittu omaa puistosuunnitelmaa. Puistoalueelle rakennettiin 1970-luvun lopulla pallokenttä, sen yksikerroksinen ja puujulkisivuinen huoltorakennus 1980-luvulta. Ilmeisesti sen rakennustöiden yhteydessä sen luoteiskulmaan rakennettiin pulkkamäeksi maakumpu, jolla kasvaa muutama mänty. Rantaan rakennettiin Loukonlahden venelaiturit ja uimaranta.

Kartta: Rakennuskaava 1970. Kaavassa osoitetut ja edelleen voimassa olevat puistoalueet jäivät pääosin luonnontilaan, metsä- ja peltomaisemiksi. Osa pellosto metsitettiin jo 1950-luvulla, pääosa jäi maatalouskäyttöön. Kuva alla: Rakennettu kumpu pallokentän laidalla, taustalla näkyy Loukonlahden rantapeltoa, taustan tuorerehupaalirivistö kertoo edelleen maisemassa jatkuvasta maataloustoiminnasta.

Kuvat yllä: Maiseman ja Kirkkoveräjätien lähiön selkärangan muodostavan harjanteen lakialueet jätettiin puistoiksi merkityiksi metsäalueiksi. Vasemmalla tarkastelualueen eteläreunan harjua ja sitä seuraava polku kerrostalokorttelin 211 eteläpuolella. Oikealla harjun korkein kohta, Korkeakallion hyvin tasainen

lakialue tarkastelualueen lounaiskulmalla, korttelissa 215. Se oli ainoa nimetty paikka tarkastelualueella 1750-luvun kartassa.

Kuva vasemmalla: Puistoalueelle, rantaan sijoittui myös vedenpuhdistuslaitoksen oma kortteli. 1971 valmistuneen laitoksen toiminta päättyi 1990-luvulla. Paikalla on nykyisin linkkimasto. Vedenpuhdistuslaitoksen altaaseen liittynyt, kuvassa vasemmalla näkyvä tasakattoinen, tiili- ja puujulkisivuinen huoltorakennus on säilynyt, itse allas on täytetty. Laitos sijoittui metsitetyn pellon yhteyteen.

3.6 Arkkitehdit

Rakennuskaava 1967, arkkitehtitoimisto Niilo Hartikainen ja Erkki Kantonen

Loukonlahden (Nuolialan rakennuskaava) valmistui 1967 arkkitehtitoimisto Niilo Hartikainen ja Erkki Kantonen laatimana. Rakennuskaavassa määritettiin alueen rakentamisen keskeiset ominaispiirteet, kerros- ja rivitalokorttelien porrastus rinteeseen, joka korostaa luonto- ja peltomaiseman topografiaa. Rakennuskaava hyväksyttiin pienin muutoksin 1970. Korttelien rakennustyyppien lisäksi kerrostalojen rakennuspaikat osoitettiin jo suunnitelmassa. Rakennuskaava pohjautui 1958 laadittuun kuntasuunnitelmaan. Uusia rakennusalueita oli vain Loukonlahdentien lähiön lisääminen suunnitelmaan. Arkkitehdit Erkki Kantonen ja Niilo Hartikainen suunnittelivat mm. Jyväskylän Ylioppilaskylän asemakaavaa ja sen rakennuksia. Heidän suunnittelemansa ja vuonna 1968 valmistunut hotelli Summasaari Saarijärvellä kuuluu Keski-Suomen maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin.

Kerros- ja rivitalokorttelit 211, 212, 215, 200-202 arkkitehti Pekka Ilveskoski 1968-1981

Arkkitehti Pekka Ilveskoski (1931-1987) vastasi Loukonlahdessa rakennusliike Nopan rakentamien kolmen lähiön, keskeisten korttelien ja rakennusten suunnittelusta vuosina 1968-1981. Kerros- ja rivitalojen ohella Ilveskoski suunnitteli korttelien lämpökeskukset sekä pienen liikerakennuksen. Ilveskoskella oli arkkitehtitoimisto Tampereella, myöhemmin hän muutti suunnittelemaansa rivitaloon Loukonlahdentielle. Ilveskosken suunnittelemissa rakennuksissa ovat Tampereella mm. Poliisitalo 1963, Tesomajärven koulu 1967, Nekalan seurakuntatalo 1968, Särkänniemen akvaario-planetaario 1969, Näsinneulan näkötorni 1971, Sara Hildénin taidemuseo yhdessä Asko Rasinperän kanssa 1979 ja Hervannan ammattioppilaitos 1986. Loukonlahden lisäksi Pirkkalassa hänen suunnittelemissa rakennuksissa ovat mm. Talo Palmroth 1968, Suupankuja 8–10, ja 12–14, 16–18., Pirkkalan peruskoulu 1968/1975 ja Pirkkalan lukio 1973. Loukonlahden ohella Ilveskoski suunnitteli 1977 rivitaloja Peltolammin lähiön yhteen kortteliin.

Kortteli 211, Lääkäritalo: Arkkitehti Olavi Suvitie 1965

Olavi Suvitie oli tamperelainen arkkitehti. Hän työskenteli Tampereen kaupungin palveluksessa 10 vuotta, ja sen jälkeen hänellä oli oma arkkitehtitoimisto Taito Uusitalon kanssa. Valtaosa hänen suunnittelutyöstään oli koteja ja kouluja tamperelaisille. Näkyvimvät hänen suunnittelemansa rakennukset ovat vesitorneja. Niitä hän on suunnitellut Tampereelle kolme: Tesoman vesitorni, Hervannan vesitorni ja Peltolammin vesitorni. Lisäksi hän on suunnitellut Tesoman kirkon.

3.7 Typologia, 1960- ja 1970-luvun ominaispiirteet

Rakentamisen 1900-luvun kerrostumia, puusta ja tiilestä elementteihin. Kuvassa Loukonlahti vuoden 1973 vaiheilla, ensimmäiset kerros- ja rivitalokorttelit ovat rakennettu. Taustalla alkuperäisestä suunnitelmasta muutetun korttelin 214 rakentaminen on aloitettu. Etualalla Nuolialan koulurakennukset 1910-, 1920- ja 1950-luvulta sekä 1960-luvulla rakennettu Pirkkalan uusi päätie, Naistenmatkantie. Taustalla vedenpuhdistuslaitos. Pekka Tarvonen, Pirkkalan kunta/Pirkkala Seura

Kaksi päätyyppiä:

Yhteinen piirre tyypeille on sommittelu koordinaatistoon, horisontaalisuus sekä pitkät näkymät kohti vesistöä pohjoiseen.

1. Edustavat matalat rivitalot loivan rinteiden avoimessa maisemassa: pitkät 1-2-kerroksiset tasakattoiset rivitalot aidatuin edus- ja takapihoihin.
2. Tavanomaiset korkeat puustoiselle rinteelle sijoitetut kerrostalot: jyrkkään rinteeseen sijoitetut elementtitalot.

Loukonlahti 1970-luvulla, kerrostalokorttelit 211 ja 215 ja rivitalokortteli 212,
jotka rakennusliike Noppa rakensi ja arkkitehti Pekka Ilveskoski suunnitteli. Kuva: Pirkkala-Seura.

Kuva: Loukonlahti 2020, korttelit 211 ja 212 pohjoispuolelta.

Rivitalotyyppin ominaispiirteet Loukonlahdessa: korttelit 202-202 ja 212

- Yhtenäinen koordinaatisto ja suurkorttelit: alueen mittakaava rakentuu pitkistä matalista rakennusmassoista sekä kytkettyjen autotallien ja aitojen avulla syntyvistä eduspihoista. Korkeammilla aidoilla on erotettu myös varsinaiset asuntokohtaiset pihat.
- Rakennusmassojen sovittaminen loivaan rinteeseen maastoa seuraten, pitkät näkymät.
- Avoimet puolijulkiset ja julkiset nurmipihat, käyntiväylät ja leikki- ja liikunta-alueet
- Yhtenäiset materiaalit ja muotokieli:
matalat sokkelit, betonielementti julkisivut/ keltainen tiili ja niiden valkoinen tai vaalea väritys, ikkunalinjassa koristeutus (vihreä/ruskea), ruskeat ja punaruskeat ikkunapuitteet, sisäänkäynnin katos, jossa näkyvissä alapalkit
- Kattomuodolla on tavoiteltu horisontaalista vaikutelmaa, jossa sekä rakennusmassat ja kattolinjat seuraavat maaston muotoja.
- Vaakalinjojen korostaminen tummanruskeiksi petsatuin lauta-aidoin
- Kasvillisuus: Alueelle on jätetty runsaasti alkuperäistä puustoa. Piholla säilynyt aikakaudelle tyypillistä kasvillisuutta, kuten matalia suuria pensaita (esim. marjakuuset, katajat, sysshortensiat, riippapihjalat)
-

Kerrostalotyyppin ominaispiirteet Loukonlahdessa: korttelit 211,215

- Sijoitus rinteeseen penkereelle
- Rajautuminen lähes luonnontilaisiin metsikköihin
- 2-5-kerrosta, maantasossa autotallit, 4 asuinkerrosta (puiden korkeus)
- betonielementit, parvekevyöhykkeet rungosta ulosvedettyinä, umpipäädyissä klinkkeripinnoitus, pihapuolen elementeissä ikkunoiden välissä koristeutus tehosteväreineen
- aikakaudelle tyypillinen ikkuna, ruskea puite ja tuuletusikkuna, ikkunauhavaikutelma tumman puupaneelin avulla
- erilliset pysäköintialueet, usein julkisivun puolella, osana katujulkisivua

Rivitalokorttelit 212, 200-204

Pitkät näkymät ja sovittaminen maastoon

- rivitalomassat on nivelletty maastoa seuraten asuntokohtaisesti
- 2-kerrokset rivitalot on toteutettu upotettuina rinneratkaisuina
- rinteeltä näkymä Pyykinharjulle ja Näsinneulalle

Kuvat: Korttelin 212 rivitaloja, yllä alkuperäisessä asussa paremmin säilyneet länsipään rivitalot, alla itäpään rivitalot, joiden yläpohjan lisäeristys on toteutettu taitavasti pienellä, elementtijaossa näkyvällä korotuksella. Korotuksen yhteydessä savupiippuja jatkettiin, jolloin alkuperäinen suhde säilyi pääpiirteissään.

Rytmi ja väritys: valkoiset betonielementit, tehostevärit, petsi/tumma puunsuoja, kytketyt autotallit ja autojen säilytys etupihdoilla, aidoin suljetut pihat

Kortteleissa ei ole lainkaan erillisiä pysäköintialueita. Alueen sisäiset ajoväylät ovat samalla kävelyteitä. Kun vaakaikkunanauhat korostavat rakennusmassojen horisontaalisuutta, rytmittävät aidat pihat asuntokohtaisiksi. Pihoilta on portit yhteispihalle.

Vasemmalla: Korttelin 212 jälkeen rakennetu korttelit 200-202 noudattavat samoja materiaaleja ja ominaispiirteitä. Uutena oli osassa rivitaloissa keltaisesta kahitiilestä muuratut julkisivut.

Kerrostalokorttelit 211 ja 215

Leimalliset betonielementit

- Kerrostaloissa toistuu ajan elementtirakentamisen piirteet: valkoiseksi maalattu betoni, johon liittyy tehostevärillä korostettu uritettu profiili, standardi-ikkuna, erottuva maantasokerros, päädyt vähäeleisiä ja tasakattovaikutelmaan pyrkiminen (piilotettu loiva lasku)
-

Puisto- ja viheralueet

Sijainti rannan tuntumassa ja rinteessä, vaihtelu:
puistoksi osoitettujen metsien rajaamat alueet ja reitit/
sekä avoimet alavat tilat

Erityinen vesimaisema, veneily, uinti ja virkistysreitit rannassa

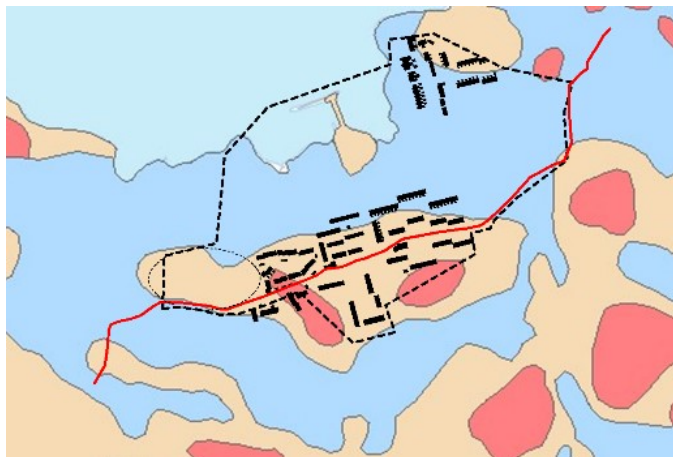

4 Kulttuurihistorialliset ominaispiirteet ja arvot kaava-alueella

Pirkkalan nauhataajaman kerrostumia:

1800-luvun kartanoraunio ja -pellot sekä 1970-luvun kerros- ja rivitalolähiö 1700-luvun tielinjan varrella

Tarkastelualueen kulttuuriympäristön historiallisia ominaispiirteitä ja arvoja ovat Haikan kartanon pihapiirin ja puiston rauniot kallio- ja moreeniharjanteen länsipäädystä sekä sen Pyhäjärven rantapeltojen avoimet osat. Toisen ominaispiirteen ja arvon muodostavat Loukonlahden asuinalueet, Pirkkalan ensimmäiset aluerakentamista toteuttavat kerros- ja rivitalolähiöt. Ne sovittiin, porrastettiin vuonna 1970 hyväksytyssä Nuolialan rakennuskaavassa taitavasti vanhaan maisemaan, pääosin saman harjanteen rinteesen kuin kartano. Rantapeltojen koilliskulmalle rakennettiin toinen asuinlähiö, rivitaloja käsittävä alue matalan moreenialueen alarinteesen samoin periaattein. Kolmas lähiö rakennettiin tarkastelualueen kaakkoispuolella olevalle mäki-alueelle. Lähiösuunnittelussa maisemarakenne jäi pitkälti ennalleen ja vanhemman kulttuuriympäristön, maatalousmaiseman pellot säilyivät pääosin ennallaan, pääosin viheralueiksi osoitettuina. Kulttuuriympäristöjä yhdistää maisemarakenteen ohella sitä 1700-luvulta alkaen seurannut tielinja.

Molempien, Haikan kartanon raunioiden ja pellojen sekä Loukonlahden lähiön maisemaan nojaavan suunnittelun ominaispiirteet ovat keskeisiltä osiltaan säilyneet tunnistettavina ja kertovina, muodostaen edustavan osan Pirkkalan ja sen nykyisen taajamarakenteen historiallisia kerrostumia. Alkuperäiset ja keskeiset ominaispiirteet ja näkymät tulisi huomioida tulevissa maankäytön suunnitelmissa.

Maaperäkartta: Tarkastelualueen historialliset piirteet maaperäkartalla. Vanha, edelleen käytössä oleva tielinja punaisella, länsipäädssä Haikan 1800-luvun kartanoalueen rauniot pisteiviivalla. Mustalla merkityt Loukonlahden 1970- ja 1980-luvun lähiörakentaminen, eteläisivulla Kirkkoveräjätien kerros- ja rivitalolähiö ja koilliskulmalla Loukonlahden rivitalolähiö. Pohjakartta: GTK.

4.1 Haikan kartano, puisto ja pellot

Haikanniemen keskiaikaisen kylän taloista muodostettiin 1600-luvulla Haikan ratsutila. Nykyiselle paikalle vanhan maantien varteen kartanoksi kutsuttu suurtila siirtyi ilmeisesti 1800-luvun alkupuoliskolla. Haikan jakaminen alkoi 1920-luvulla. Tampereen rajan lähellä olevan kartanon maille rakennettiin 1930-luvulla Haikan, 1940-luvulla Killon pientaloalueet sekä 1970-luvulla Loukonlahden kerros- ja rivitalolähiöt. Kartanon tilakeskus purettiin 1940- ja 1950-luvulla. Sen pihapiirin rakennusten, puiston ja puutarhan metsittyneet jäänteet, vanhat kivijalat sekä osa pelloista ovat säilyneet osana Loukokonlahden asuma-aluetta ja Pirkkalan taajamarakennetta. Vanhimmat pellot, jo kartanopaikkaa edeltävät, sijoittuvat kartanoraunion ympäristöön. Lähiömaisemaan liittyvät pellot ovat nuorempia, 1800-luvulta. Niillä on enemmän arvoa 1960-luvun lähiösuunnittelun virkistys- ja suoja-alueina kuin historiallisina peltoina.

Kuva, Haikan laiturille vievää polkua kartanon pihapiirissä

Historialliset ja maisemalliset piirteet:

- Tilakeskuksen ja puutarhan rauniot ja jäänteet
- Haikan laiturin jäänteet, tieyhteys kartanolle
- Tilakeskusta ja lähiötä rajaavat avoimet pellot ja maisemaa seuraavan vanhan maantien linjaus
- Talvi- ja jatkosotaan lähdön paikka ja muistomerkki

Kartta: Haikan v. 1925 puistot, rakennukset ja reitit nykykartalla. Rakennukset ovat säilyneet kivijalkoina. Musta katkoviiva on tarkastelualueen raja. Pohjakartta MML2020.

4.2 Loukonlahden lähiöt, 1970-luvun kerros- ja rivitalokorttelit sekä viheralueet

- Pirkkalan kuntasuunnitelma 1958, Nuolialan rakennuskaava 1967 ark.tsto. Niilo Hartikainen ja Erkki Kantonen, kolme asuinlähiötä käsittävä rakennuskaava vahvistettiin 1970
- Kerros- ja rivitalokortteleiden lisäksi kuntasuunnitelmaan pohjautuvassa rakennuskaavassa osoitettiin julkisen ja liikerakentamisen kortteleita sekä laajat viheralueet. Loukonlahden asuinalueiden väkiluvuksi suunniteltiin 3000 asukasta, Maaseutumaisen Pirkkalan väkiluku oli tällöin noin 5000.
- Suunnittelu ja rakentaminen liittyy ajan ilmiöihin: kaupungistumiseen, rakentamisen teollistumiseen, rakennusliikkeiden kasvuun, autoliikenteen kehitykseen, kehitysksoon ja suunnitteluun. Taustalla oli läheisen Tampereen kaupungin voimakas kasvu ja taajamarakenteen laajeneminen. Loukonlahden kanssa samaan aikaan rakennettiin Tampereella keskustan ulkopuolelle vastaavat mm. Peltolammin, Multisillan, Hervannan, Kaukajärven, Tesoman, Kaarilan ja Lentävänniemen lähiöt. Loukonlahden rakentaminen oli myös jatkoa kartanon maille rakennetuille Haikan ja Killon pientaloalueille, jotka olivat syntyneet 1930- ja 1940-luvulla läheisen Tampereen lentokonehtaan tarpeisiin.
- Loukonlahden suunnittelussa ja toteutuksessa on tunnistettavissa ajan ominaispiirteitä ja lähiöihanteita: kokonaissuunnittelu, autoilun tarpeet, hajakeskittäminen, keuhkokaavio, metsäkaupunki ja teollinen rakentaminen ja materiaalit
- Vaikka suunnittelussa varattiin tontteja julkiselle ja liikerakentamiselle, ajatuksena oli, että Loukonlahden asuinalueet tukeutuvat palveluissa kuntakeskukseen.
- Suunnittelussa vahva funktionalismin piirre, rakennustyyppien ja toimintojen erottelu, rivitalo-, kerrostalo-, julkisen-, infran ja liikerakentamisen korttelit, liikenteen, sisäsyötteen katuverkko, auton vahva näkyvyys katutilassa, autotallit, parkkialueet ja autotalot
- Rinnekortteleita viheralueella. Rakentaminen, kolmen lähiön kerros- ja rivitalokorttelit, porrastettiin väljästi alueen moreenirinteisiin, runkokadun ympärille, asuinortteleita rajaavat metsäiset lakialueet ja lähiöiden välinen pelto jätettiin pääosin rakennusten ja kortteleiden puisto- ja suojavyyhykkeeksi
- Suoraviivainen koordinaatisto, rakennukset rinteeseen suuntaisesti tai poikittain, kerros- ja rivitalojen porrastaminen rinteeseen

Kuvat: Kirkkoveräjätien kerrostalokortteli 211 ja rivitalokortteli 215

- Autoilun tarpeet ja keskittäminen, kerrostalojen parkkipaikat ja -tallit osa rakennusten ja katujen julkisivua, rivitaloissa asuntokohtainen pysäköinti, rakennuskaavassa osoitetut pysäköintitalot eivät toteutuneet
- Tie, metsä- ja maatalousmaisemaa, 1960-luvulla aikaisempaa rakentamista edustivat Haikan autoitunut pihapiiri, pellot, vanha tielinja, yksittäiset asuinrakennukset ja Nuolialan koulutontti
- Loukonlahden rakentaminen alkoi 1968. Kirkkoveräjätien asuinalueen ensimmäiset rakennuskaavan mukaiset asuinkorttelit valmistuivat vuoteen 1972 mennessä, Loukonlahdentien asuinalue rakennettiin vuosina 1972- 1976 ja 1981-1982. Kolmannen, Kreetankujan lähiön rakentaminen alkoi 1970-luvun jälkipuolella.
- Rakentamisesta vastasi pääosin rakennusliike Noppa Oy ja suunnittelusta arkkitehti Pekka Ilveskoski
- Kunnan ensimmäinen maankäyttösopimus, aluerakennuskohde ja kerros- ja rivitalotaloalue, Pirkkalan nykyisen modernin nauhataajaman alku
- Pirkkalan maantie, nykyinen Kirkkotie-Kreetantie-Pereentie, näkyy tielinjana jo 1750-luvun kartoissa. Siitä tuli Kirkkoveräjätien lähiön rakentamisen lähtökohta, sen poikittainen runkotie. Tie muutettiin kevyen liikenteen väyläksi korttelien ulkopuolella, säilynyt hiekkapintaisena Haikan kartanon rauniomaisemassa.

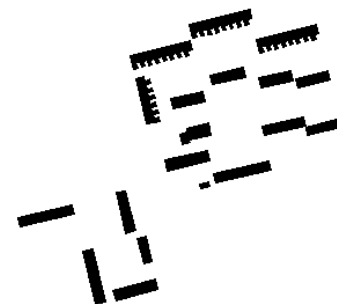
Kuva: vanha, lähiön kevyen liikenteen väyläksi muutettu maantie Haikan kartanon kohdalla

- Vuonna 1970 hyväksytty rakennuskaava toteutui vain osittain. Keskeiset kerros- ja rivitalokorttelit sekä liikerakennus Kreetantien ja Kirkkoveräjätien risteyksessä (korttelit 211,212,215) sekä Loukonlahdentien varrella (200-202) ovat rakennettu rakennuskaavan mukaisesti rakennusliike Noppa Oy:n toimesta ja arkkitehti Pekka Ilveskosken suunnittelemana vuosina 1968- 1981. Rakennuskaavan Kirkkoveräjätien lähiön länsi- ja itäkulman asuin-, liike- ja julkisen rakentamisen kortteleihin tehtiin kaavamutoksia jo 1970-luvulla ja laajemmin 1980-luvulla. Korttelit toteutuivat asuinkortteleina sekä rakennustyypeiltään ja koordinaatistoltaan alkuperäisestä muuttuneina 1970- ja 1980-luvulla.

Rakentamisen ominaispiirteet, 1960- ja 1970-luku

- Moderni rakennusperintö, aluerakentaminen, maankäyttösopimus, elementti- ja teollinen rakentaminen, torninosturit, Noppa Oy ja arkkitehti Pekka Ilveskoski
- Pääosin vaaleita kerros- ja rivitaloja, ajan tehostevärit, valettu betoni, puoli- ja täyselementit, pintoina harjattu maalipinta tai klinkkerit. Osassa rakennuksia julkisivuissa on käytetty keltaista kahitiiltä muurattuna. Rakennusten puuosat, mm. räystäät, autotallin ovet ja aidat olivat tummaksi petsattua tai puunsuojakäsiteltyä puuta. Omat korttelit rivitaloille ja kerrostaloille, maaston ja maiseman mukaisesti.
- Tasakatot, räystäättömyys, matala julkisivujen rytmitys- ja porrastus autotalleilla, pihojen rajausta puu- ja tiiliaidoilla
- Kerrostalot suunnitteluajalle, 1960-luvun jälkipuoliskolle tyypillisiä, moni-ilmeisiä ja edustavia, taloudellisesti toteutettuja maapenkereen päälle metsäpihoineen, rivitalot selkeästi laadukkaampia ja julkisivuiltaan vaihtelevia, yhtenäinen ja sfuoraviivainen rakentamisen koordinaatisto
- Väljä sijoittelu, rakentaminen porrastuu rinteeseen, ylhäällä metsärinteessä 2-5 kerroksiset kerrostalot, alempana peltorinteessä 1-2 kerroksiset rivitalot, rakentamisen korkeutta säätelä puuston korkeus. Kerrostalojen pihojen hallitsee autojen ohella metsäluonto
- sisäsyötteinen katuverkko, autotallit ja parkkialueet osa ajan rakentamisen julkisivua ja näkymiä
- 1960-luvun tasa-arvoajattelu, piilotettu hierarkia, kerros- ja rivitalojen julkisivuissa ja materiaaleissa eivät erotu asuntojen koko, samojen elementtipintojen takana oli asuntoja aina yksiöistä seitsemän huoneen ja uima-altaan asuntoihin. Suurimmat asunnot sijoittuivat rivitaloihin, Loukonlahdentien asuinlähiöön.

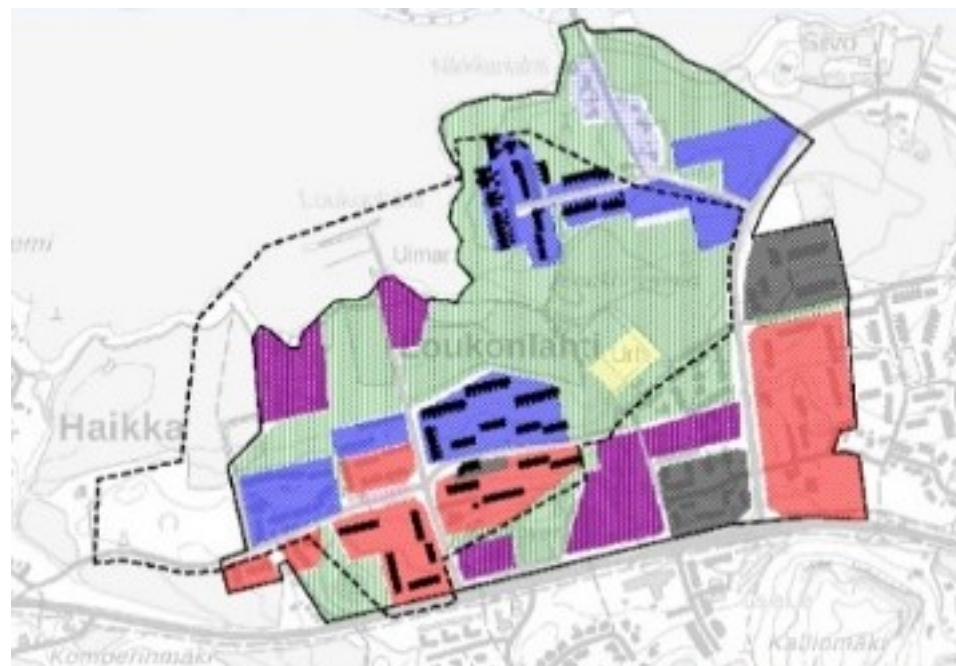
Kuvat: kerros- ja rivitalojen materiaaleja 1968-1981, maalatut betonielementit, kahi-tiili, tumma puu ja klinkkeri. Ikkunoiden ja elementtien pystyurite-
tuissa pinnoissa käytettiin tehostevärejä, joita on vain paikoin säilynyt.

Toteutuminen ja säilyneisyys:

- Rakennuskaava 1967, rakentaminen alkaa 1968, kaava vahvistetaan pienin muutoksin 1970
- Ensimmäiset, Rakennusliike Noppa Oy:n omistamat, rakentamat ja arkkitehti Pekka Ilveskosken suunnittelemat kerros- ja rivitalokorttelit, Kirkkoveräjätien ja Loukonlahdentien asunalähiöt toteutuivat vuosina 1968-1981 rakennussuunnitelman mukaisesti
- Rakennuskaavaa muutetaan länsi-, itä- ja koillisreunan rakentamattomissa kortteleissa vuosina 1972, 1982, 1986 Rinnettä korostavat kerrostalokorttelit korvataan rivitalokortteleilla, myös materiaalien ja koordinaatiston muutos
- Rakennuskaavan julkisen ja liikerakentamisen kortteleista toteutui vain pieni liikerakennus Kirkkoveräjätien ja Kreetantien risteyksessä, rantakorttelin vedenpuhdistuslaitos sekä tarkastelualueen eteläpuolella kaavaa edeltänyt koulualue. Muut julkisen rakentamisen korttelit jäivät rakentamatta ja korvattiin alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen asuinrakentamisella 1980- ja 1990-luvulla. Myös rakennustyyppi ja koordinaatisto muuttuivat.

- Tarkastelualueen suunnittelu ja rakentaminen tapahtui kortteleittain, ollen ajallisesti kerrostunutta ja yhtenäistä, tarkastelualueella edustettuina ovat 1970- sekä 1980-luvut. Alueen vähäistä täydennysrakentamista edustavat lähinnä kaksi omakotitaloa, jotka ovat rakennettu myöhemmin kortteleihin 214 ja 211.
- Lähiöiden viher-, puisto- ja suoja-alueiksi jätetyistä pelto- ja metsäalueista alueista ei tehty omaa suunnitelmaa, puistoalueet jäsentymättömiä ja rakentamattomia, pääosin vanhoja peltoja ja metsäalueita. Suunnitelmaan sisältynyt pallokenttä toteutettiin 1970-luvulla
- Vanhimpien kortteleiden kerros- ja rivitaloihin on tehty 2000-luvulla eriasteisia julkisivusaneerauksia, muutoksia ovat mm. elementtijaon, väriytyksen ja kattojen muutokset.
- Alueen asuinkortteleiden asemakaavalliset piirteet, aluejako, rinnekorttelit ja puistoalueet ovat säilyneet pääpiirteissään ja tunnistettavina
- Alkuperäiseen suunnitelmaan pohjautuvat, Ilveskosken suunnittelemat kerros- ja rivitalokorttelit muodostavat rakennusmuutoksista huolimatta ajallisesti ja materiaalisesti tunnistettavan sekä aluetta hallitsevan ja näkyvimmän ominaispiirteen

Kartta: 1970 vahvistettu rakennuskaava, kerros- ja rivitalo sekä julkisen ja liikerakentamisen rakentamisen korttelit värein eroteltuina nykykartalla, katkoviivalla merkityn tarkastelualueen rakennuskaavan mukaisesti toteutuneet rakennukset on merkitty mustalla. Rakennukset suunnitteli arkkitehti Pekka Ilveskoski ja rakensi rakennusliike Noppa Oy. Kartta: MML2020.

Rakennuskaava 1970: Punainen rasteri= kerrostalokorttelit, sininen rasteri = rivitalokorttelit, violetti rasteri= julkinen rakentaminen, infrarakentaminen, harmaa rasteri = liikerakentamisen alueet, vihreä/keltainen rasteri = puistoalueet ja pallokenttä

4.3 **Kulttuurihistorialliset arvot, arvokartta**

Tarkastelualueella on Pirkkalan sekä laajemminkin Tampereen taajama- ja lähiöaikaan liittyviä asutushistoriallisia, maisemallisia ja rakennushistoriallisia arvoja.

Haikan kartano, puutarha ja pellot, 1800-luku

Haikan keskiaikainen kylä ja 1600-luvulta ratsutila edustavat taajamamaisemaa edeltänyttä kylien- ja suurtilojen agraarimaisemaa

- 1800-luvun tilakeskus säilynyt raunioina ja jäänteinä, kivijalkoja sekä vanhoja puistopuita
- kartanopihaan ja lähiöön liittyviä avoimia peltomaisemia ja tielinja 1700- ja 1800-luvulta

Loukonlahden lähiöt, rakennuskaava 1970, rakennukset 1968-1981

Loukonlahti on Pirkkalan vanhin aluerakennuskohde, osa Pirkkalan ja Tampereen taajama- ja lähiöhistoriaa. Loukonlahti on osa Haikan kartanon maille syntyneitä asuinalueita ja nykyisen Pirkkalan nauhataajaman vanhin modernin ja teollisen rakentamisen rakennuskerrostuma.

Haikan ja taajaman rakennuskerrostumat:

- Haikan pientalojen asuinalue 1930-luku
- Killon pientalojen asuinalue 1950-luku
- Loukonlahden kerros- ja rivitalolähiöt 1970- ja 1980-luvut

Vuoden 1970 rakennuskaavan mukaisesti, arkkitehti Pekka Ilveskosken vuosina 1968-1981 suunnittelemat ja Noppa Oy:n rakentamat rinteeseen porrastetut Loukonlahden kerros- ja rivitalokorttelit ja rakennukset muodostavat maisemassa yhtenäisen, näkyvän, edustavan ja hyvin säilyneen kokonaisuuden, jota rajaavat selkeästi rakennuskaavan ominaispiirteisiin kuuluvat viheralueet.

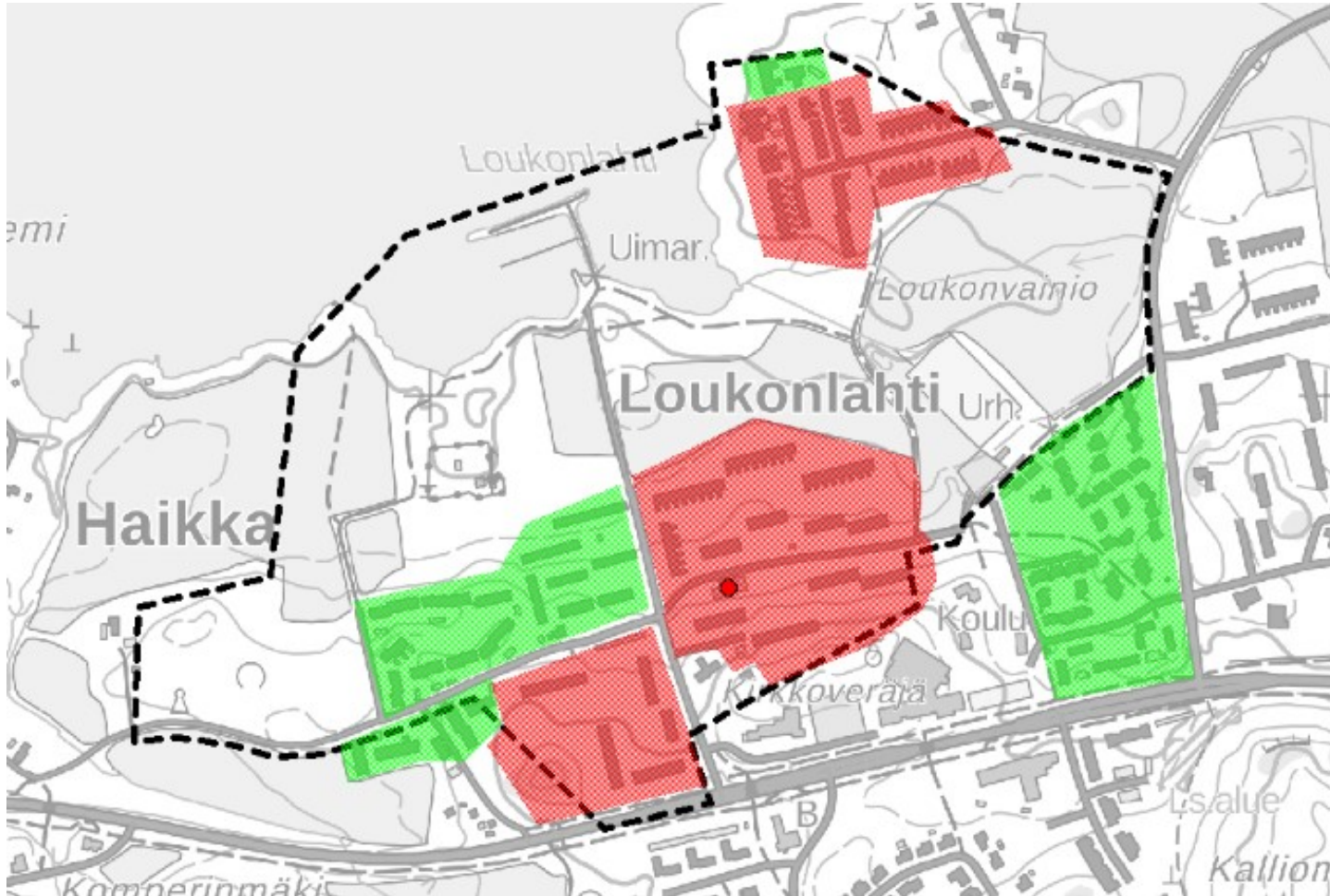
Kaupunkirakenteen ominaispiirteet:

- Kahden asuinlähiön, kortteleiden 211,212,215 ja 200-202, kerros- ja rivitalokorttelit sekä niitä rajaavat metsä- ja puistoalueiden muodostama kokonaisuus on ajallisesti, materiaalisesti ja arkkitehtonisesti hyvin yhtenäinen, aikaansa edustava. Kortteleissa ja puistoalueissa toteutuivat alkuperäisen rakennussuunnitelman suunnitteluperiaatteet ja teollisen rakentamisen ominaispiirteet.
- Loukonlahden asuinlähiöt ovat Pirkkalan ensimmäinen aluerakennuskohde ja maankäyttösopimus. Alueen rakentaminen liittyy Tampereen kasvuun ja lähiörakentamisen alkuvaiheisiin.
- Asuinkortteleihin liittyvä pieni liikerakennus on paikallinen maamerkki ja ainoa liikerakennus, joka toteutui rakennussuunnitelman mukaisesti.

Rakennuskannan ajallinen yhtenäisyys ja säilyneisyys

- **Nuolialan rakennuskaava:** arkkitehtitoimisto Niilo Hartikainen ja Erkki Kantonen Jyväskylä 1967. Pirkkalan kunnanvaltuusto 1968 ja KHO 1970.
 - 1970-luku: Arkkitehti Pekka Ilveskosken suunnittelemat kerros- ja rivitalokorttelit ovat suunniteltu ja rakennettu Noppa Oy:n toimesta vuosina 1968-76 ja 1981-82. Alkuperäiseen, vuonna 1970 hyväksytyyn rakennuskaavaan perustuvat korttelit muodostavat materiaalisesti ja koordinaatistoltaan yhtenäisen kokonaisuuden. Tasakattoisten rakennusten ja aitojen julkisivumateriaaleina käytettiin pääosin maalattuja betonielementtejä, lisäksi klinkkereitä, kahitiiltä ja petsattua puuta.
 - 1980-luku: Nuoremmat ja alkuperäisestä muuttuneet kerrostumat rakennettiin alueen reunoille 1970- ja 1980-luvulla tehtyjen kaavamuuotosten pohjalta eri suunnittelijoiden toimesta. Korttelit perustuvat alkuperäiseen suunnitteluun, mutta ne poikkeavat käyttötavoiltaan, koordinaatistoltaan, väljyydeltään, julkisivuiltaan ja rakennustyypeiltään vanhemmista, muodostaen kuitenkin kortteleina oman, ajallisesti yhtenäisen kokonaisuuden.

Kartta: Rakennuskannan ajallinen yhtenäisyys ja säilyneisyys

Punainen rasteri = Yhtenäinen v. 1970 rakennuskaavan mukaisesti ja vuosina 1968-1981 Ilveskosken rakennussuunnitelmien mukaisesti rakennetut alueet. Alkuperäinen korttelirakenne, ympäristö ja rakennuskanta on säilynyt. Asemakaavallisesti ja arkkitehtonisesti arvokas kokonaisuus.

Punainen piste = rakennuskaavaan liittyvä liikerakennus.

Vihreä rasteri = pääosin vuosina 1973-1989 rakennetut nuoremmat ja alkuperäisestä rakennuskaavasta muutetut korttelit.

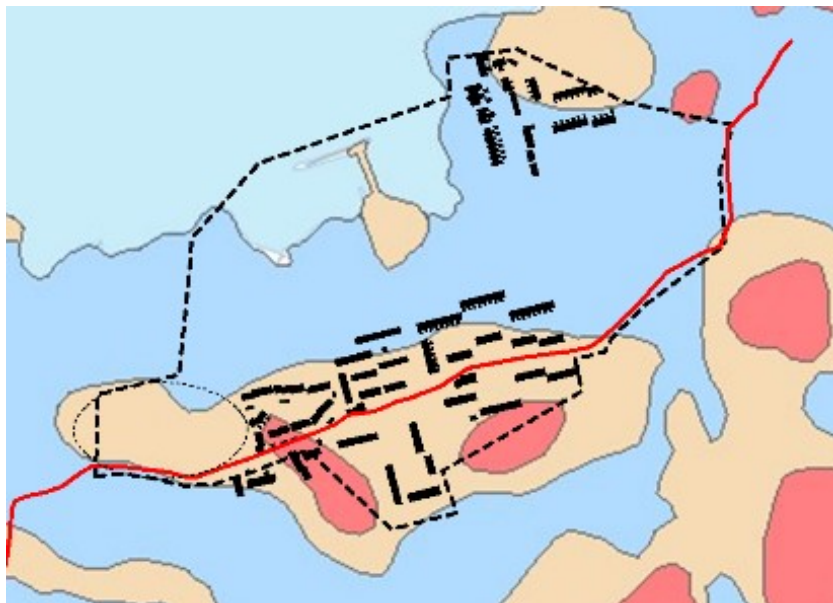
Musta katkoviiva = tarkastelualue

Paikallinen identiteetti

Alueen historia

- Pirkkalaan suuntautunut maantie seurasi harjannetta jo 1750-luvulla. Haikan kartanoalue siirtyi rannasta nykyiselle paikalle, vanhan maantien varteen 1800-luvulla ja tarkastelualueen pellot raivattiin. Harjanteen rinteessä, kerros- ja rivitalokortteleiden paikalla oli Haikan kolme pientä työväenasunnon pihapiiriä. Haikan kartanosta erotetulla Nuolialan koulutontilla on säilynyt 1910- ja 1920-luvun koulurakennukset. Maatalouden piirteet, Haikan pellot, ovat säilyneet osin Loukonlahden lähiön viheralueina.
- Haikan kartanon 1800-luvun laaja pihapiiri purettiin jo 1940- ja 1950-luvulla, sen kivijalat ja metsittynyt puisto, lähipellot ja laituri ovat säilyneet tarkastelualueen länsikulmalla.
- Vanhaan maisemaan sovitettut Loukonlahden 1970-luvun asuinalueet ja korttelit muodostavat hallitsevan osan alueen nykyistä rakennettua identiteettiä. Haikan peltomaisema on säilynyt suurelta osin osana kartano- ja lähiömaisemaa.

Rakennuskaavan suhde luontoon ja topografiaan

- Viheralueet ja alueen vanha käyttö oli keskeisessä roolissa. Rakentaminen seurasi maisemarakennetta, kolmen kerros- ja rivitaloalueen väliin jäi puistoksi jätetty peltoalue, kortteleita rajasivat metsäalueet.
- Tarkastelualue on säilynyt omana, luonnon/puistoalueiden rajaamina ja selkeästi erottuvana kokonaisuuksina.
- Kerros- ja rivitaloalueet ovat porrastettu metsärinteeseen, korostaen näin maaston muotoa. Lakialueet ja alueiden väliset metsäiset ja peltoalueet alueet on jätetty puisto- ja suoja-alueiksi. Metsäisyys leimaa myös kerrostalojen pihoja, rinnettä seuraavat kerrostalot eivät ylitä puuston korkeutta.

Kartta: Maisemaa seuraavat rakennuskerrostumat maaperäkartalla. Punainen viiva on maisemaa seuraava vanha, 1700-luvun tielinja, katkoviivasoikio on Haikan kartanon 1800-luvun raunioalue, mustat rakennukset ovat tarkastelualueen 1967-1989 rakennetut kerros- ja rivitalot.

Alueen asema kaupunkimaisemassa, keskeiset näkymät

- Oma kokonaisuus, Loukonlahden 1960- ja 1970-luvun asuinalueet, Kirkkoveräjätien ja Loukonlahdentien korttelit, lähiöt, rajautuvat pääosin alkuperäisen rakennuskaavan mukaisesti Haikan vanhoihin peltoalueisiin sekä metsävyöhykkeisiin. Kirkkoveräjätiennuoremmat korttelit, pääosin 1980-luvulla rakennetut reuna-alueet jäävät pääosin erilleen vanhemmista kortteleista. Uudempi, 2000-luvun rakentaminen sijoittuu selkeästi alueiden eteläpuolelle, 1960-luvulla rakennetun Naistenmatkantien varteen.

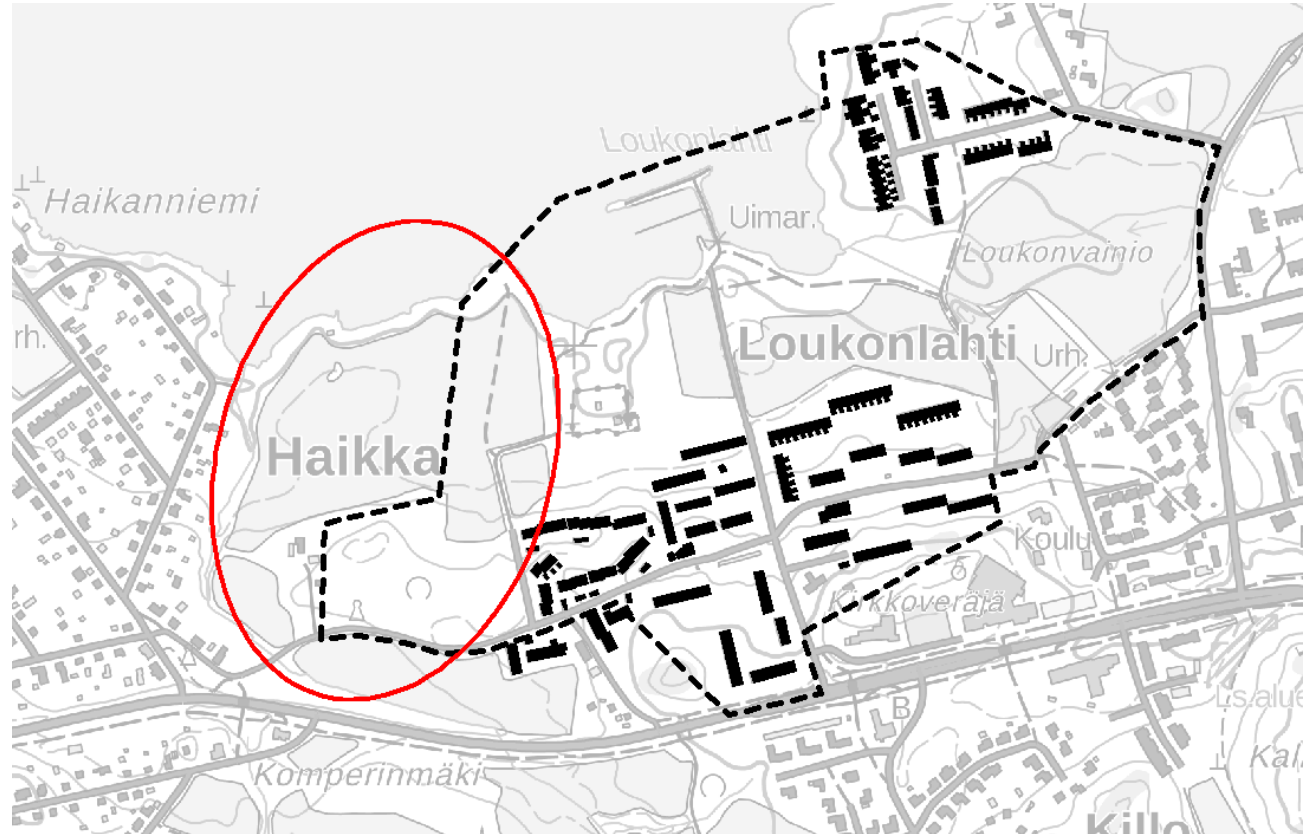
1970-luvun kerros- ja rivitalokorttelit maisemassa ja näkymissä

Kartta: Punaisella rasterilla maisemallisen ydinalueen muodostava Loukonlahden alkuperäisen rakennuskaavan, Kirkkoveräjätien vuosien 1968-1972 asuinkorttelit, jotka porrastuvat näytävästi rinteeseen, rajautuen viheralueisiin. Punaiset viivanuolet osoittavat keskeisiä näkymäsuuntia ja visuaalisia yhteyksiä, näkymät kohteeseen ja sen näkymät vesistöön. Katkoviiva kuvaa keskeistä, vanhaan tielinjaan, nykyiseen kokoojavyylään liittyvää näkymää, joka on jo osin puuston kasvun vuoksi katkennut. Alueen sisällä porrastus näkyy runkoteiden varilla, joskin väljyys, puustoisuus ja liikenteen rakenteet, mm. parkkipaikat peittävät merkittävässä määrin kokonaisuuden havainnointia. Porrastus ja rakennustyyppien käyttö näkyy parhaiten risteyksessä, Kreetantien varrella. Koilliskulmalle sijoittuvat Loukonlahdentien 1970-luvun rivitalokorttelit sulautuvat maisemaan, eivätkä muodosta maisemallista elementtiä. Samoin lounaiskulman nuoremmat rivitalokorttelit eivät muodosta maisemassa näkyvää elementtiä.

Kartanoalue maisemassa

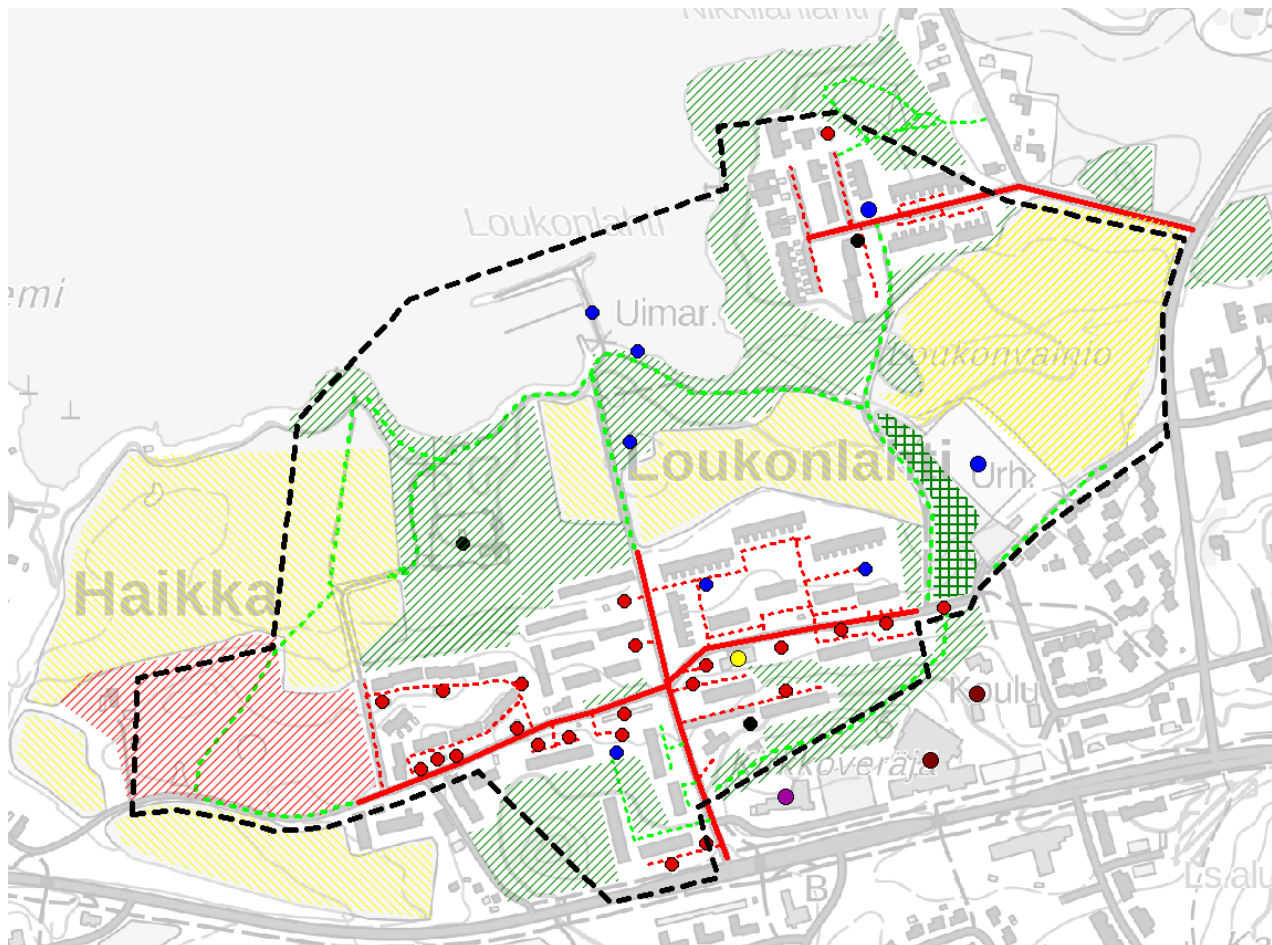
Kartta: Punaisella soikiolla merkitty Haikan 1800-luvun kartanoalueen jäänteet lähipeltoineen ja historiallisine tielinjoineen muodostaa oman, selkeästi rajautuvan ja historiallisen kerrostuman ja paikan taajamamaisemaan. Kuten 1960-luvun lähiöllä, Haikan kartanomaisemaan kuului näkyminen ja näkymät, yhteys kartanolta Pyhäjärvelle ja päinvastoin. Maakunnalliseen arvoalueeseen kuuluvan alueen rauniot, pellot ja vanha maantien linjaus tulisi säilyttää ja huomioida maankäytössä.

Vihersuunnittelu, puistot, kevyen liikenteen väylät

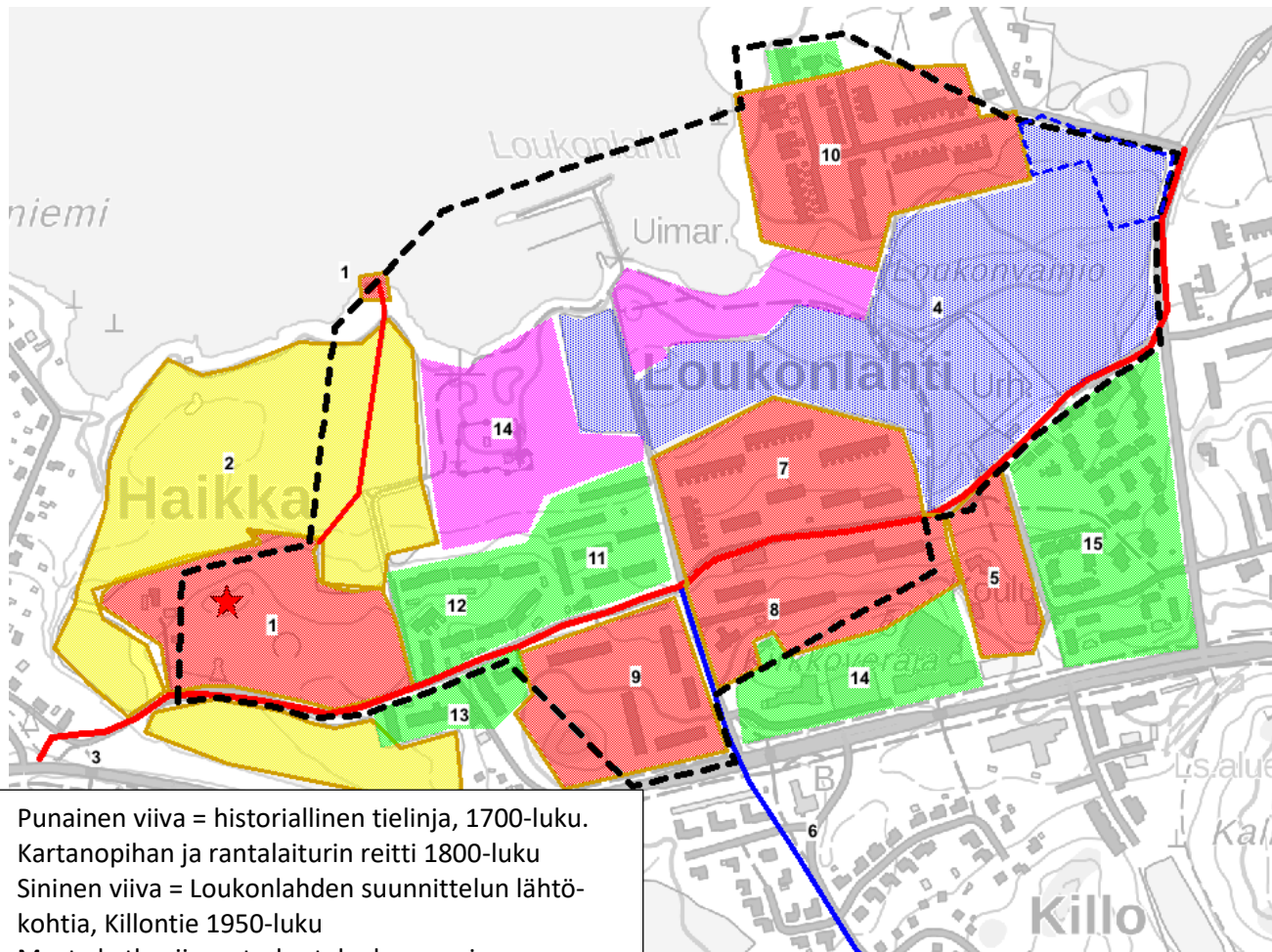
- Puisto- ja suoja-alueiksi osoitettiin harjun lakialueet ja Haikan laajat rantapellot. Varsinaista puistosuunnitelmaa ei laadittu. Nykyisin osin käytössä ja osin metsittyneille pellolle rakennettiin pallokenttä 1970-luvulla sekä rantaan uimaranta ja venesatama 1980-luvulla. Sen vapaa-ajan julkiset rakennukset jäivät rakentamatta.
- Kerrostalot: Metsärinteisiin rakennetut kerrostalojen pihat jäävät parkkialueita lukuun ottamatta pääosin luonnontilaisiksi, nurmikenttiä on vain kapea kaistale talojen ympärillä.

Kartta: Aluerakennekartta 2020. Lähiöiden suunnittelu-
piirteinä oli ensimmäisessä rakennuskaavassa toi-
mintojen selkeä erottelu, rakentaminen, asuminen,
liikenne ja puistot sijoitettiin omille alueille. Puisto-
alueita edustavat keltaisella merkityt Haikan karta-
non entiset pellot ja vihreällä olevat metsittyneet
alueet ja luonnonmetsät. Viheralueisiin liittyvät pal-
lokentän, venelaiturin ja uimarannan ohella vihreällä
katkoviivalla kevyen liikenteen väylät sekä luonnon-
polut. Punaisella ovat Haikan metsittynyt raunioalue
sekä lähiöiden sisäsyötteinen liikenneverkko, viivalla
runko- ja pihatiet sekä pisteillä pysäköintialueet. Vi-
heralueet ovat säilyneet pääosin alkuperäisessä laa-
juudessaan.

4.3.1 Kartta, arvot ja muutoskestävyys

Historialliset ominaispiirteet ja vuoden 1970 rakennuskaavan asemakaavalliset ja rakennetun ympäristön arvoalueet

Punainen viiva = historiallinen tielinja, 1700-luku.
Kartanopihan ja rantalaiturin reitti 1800-luku
Sininen viiva = Loukonlahden suunnittelun lähtökohtia, Killontie 1950-luku
Musta katkoviiva = tarkastelualueen rajaus

Punainen ja keltainen rasteri: I luokan alueet
1-2. Haikan kartano ja pellot, 5. Nuolialan vanha koulualue ja 7-10. Loukonlahden asuinalueen vanhimmat, vuoden 1970 rakennuskaavan mukaisesti toteutetut korttelit, Noppa Oy/ark. Pekka Ilveskoski
Kestävät huonosti muutoksia, vain vähäisiä ja ominaispiirteet huomioiden, asema maisemassa huomioitava

Sininen rasteri ja katkoviiva: II luokan alueet. 4. peltoalue, rakennuskaavan viheralue, rakentamaton rivitalokortteli
Kestävät muutoksia, alueen rakentamisen historialliset ominaispiirteet huomioiden

Violetti rasteri: III luokan alueet. 14. metsittyneitä peltoalueita, alkuperäisen rakennuskaavan julkisen rakentamisen kortteleita ja viheralueita
Kestävät muutoksia, alueen rakentamisen historialliset ominaispiirteet huomioiden

Vihreä rasteri: ei luokitusta. 11-15. yhtenäisiä, Loukonlahden asuinalueen nuorempia ja alkuperäisestä suunnitelmasta muuttuneita kortteleita
Kestävät muutoksia, ominaispiirteet huomioiden

Rakennetun ympäristön arvoalueet, kohdenumerointi

KOHDE	SUOSITUS
1. Haikan kartanon 1800-luvun asuin- ja talouspihan, puiston, laiturin rauniot ja jäänteet sekä tieyhteys rantaan. Kartanon portilla talvi- ja jatkosotiin lähdön paikka ja sen muistomerkki. Asutus- ja puistohistoriallinen.	Säilytetään, rauniot ja yhteys rantaan. Puistoinventointi, puistosuunnitelma, esim. opastaulu, rauniopuisto. Kartanopihan itäreuna kestää jossain määrin muutoksia, täydennysrakentamista. Selkeä rajapinta säilytettävä.
2. Haikan talouskeskuksen vanhoja, <1750-luvun peltoja. Maisemahistoriallinen	Säilytetään avoimena. Itäreuna kestää jossain määrin muutoksia, täydennysrakentamista. Selkeä rajapinta säilytettävä.
3. Vanha, maisemarakennetta seuraava Pirkkalan maantie, nyk. Kirkkokatu-Kreetantie-Pereentie, tielinjana jo 1700-luvun kartoissa. Haikan kartano siirtyi sen varteen 1800-luvun alkupuolella. 1960-luvulla tie oli Kirkkoveräjätien lähiön rakentamisen lähtökohta, sen poikittainen runkotie. Tielinja muutettu kevyen liikenteen väyläksi korttelien ulkopuolella, säilynyt hiekkapintaisena ja perinteisenä Haikan kartanon rauniomaisemassa. Historiallinen.	Historiallinen tielinjaus. Tielinjan nauhamainen luonne ja suhde harju/peltomaiseen tulisi huomioida tietä ja ympäristöä koskevissa suunnitelmissa. Vanhempi asu nähtävissä Haikan kartanomaiseman yhteydessä.
4. Haikan/Nuolialan kylän vanhoja niittyalueita 1750-luvulla, Haikan peltoa 1800-luvulla, 1970 rakennuskaavan rakentamattomia puistoalueita ja urheilukenttä. Historiallinen, maisemahistoriallinen, osa 1970 rakennuskaavaa.	Historiallisen avoimen tilan ja puistokäytön huomiointi, täydennysrakentamisessa selkeä rajapinta 1970-luvun kortteleihin 200-202 ja 212, täydennysrakentamisen ohella esim. urheilupuisto ja sitä palvelevia rakenteita. Mahdollisesti rakennuskaavan rakentamattomien rivitalokortteleiden toteuttaminen.
5. Nuolialan koulun vanha tontti, koulurakennukset 1910- ja 1920-luvuilta, koulun asuntola 1950-luku. Sivistys- ja rakennushistoria, rakennuskerrostumat, Loukonlahden vanhin rakennettu ympäristö	Rakennukset ja pihapiiri tulisi säilyttää
6. Kirkkoveräjätie, linjaus 1950-luku, tie vanhalta maantieltä Killon asuinalueelle. Historiallinen, aluerakentamisen lähtökohta.	Ei suosituksia

KOHDE	SUOSITUS
7. Rivitalokortteli 212, 1969-1970, rakennuskaava 1970, ark. Pekka Ilveskoski, Noppa oy, Asemakaavallinen, rakennus- ja arkkitehtuuriarvoja, maisemallinen. Osa kokonaisuutta.	Alueen korttelirakenteen, viherympäristön ja rakennusten ominaispiirteet ja maisemallinen asema tulee pyrkiä säilyttämään. Selkeä rajapinta mahdolliseen ympäristön täydennysrakentamiseen.
8. Kerrostalokortteli 211, liikerakennus, lämpökeskus, 1968-1970, ark. Pekka Ilveskoski, Noppa Oy, rakennuskaava 1970. Asemakaavallinen ja maisemallinen. Osa kokonaisuutta.	Alueen korttelirakenteen, viherympäristön ja rakennusten ominaispiirteet sekä asema maisemassa tulee pyrkiä säilyttämään.
9. Kerrostalokortteli 212, 1969-1971, ark. Pekka Ilveskoski, Noppa Oy, rakennuskaava 1970. Asemakaavallinen ja maisemallinen. Osa kokonaisuutta. Lounaiskulman kalliomäki, maiseman vanha kiinnekohta, Korkeakallio näkyy nimenä jo 1750-luvun isojakokartassa.	Alueen korttelirakenteen, viherympäristön ja rakennusten ominaispiirteet sekä asema maisemassa tulee pyrkiä säilyttämään.
10. Loukonlahdentien rivitalolähiö. Rivitalokorttelit 200-202, 1972-1982, ark. Pekka Ilveskoski, Noppa Oy, rakennuskaava 1970. Asemakaavallinen, rakennus- ja arkkitehtuuriarvoja. Oma kokonaisuus, rivitalolähiö.	Alueen korttelirakenteen, viherympäristön ja rakennusten ominaispiirteet tulee pyrkiä säilyttämään. Korttelia rajaavaa puistovyöhykettä säilytettävä riittävänä rajapintana.
11. Rivitalokortteli 214, rak. 1972-1978, ark. Pentti Neva, maisemallinen, kaavamuuotos 1972, jossa v. 1970 rakennuskaavan kerros- ja rivitalokortteli muutettiin tiiviiksi rivitalokortteliksi.	Ei suosituksia

KOHDE	SUOSITUS
12. Rivitalokorttelit 216-218, 1980-luku. Kaavamuutos 1982, jossa v. 1967 kerros- ja rivitalokorttelit muutettiin rivitalokortteleiksi. Maisemaan sulautuvalla korttelilla oma koordinaatisto, ei vastaa alkuperäistä suunnitelmaa. Muodostavat oman kerrostuman Loukonlahden lähiöön.	Ei suosituksia.
13. Rivitalokorttelit 216-218, 1980-luku. Kaavamuutos 1982, jossa v. 1967 kerros- ja rivitalokorttelit muutettiin rivitalokortteleiksi. Maisemaan sulautuvalla korttelilla oma koordinaatisto, ei vastaa alkuperäistä suunnitelmaa. Muodostavat oman kerrostuman Loukonlahden lähiöön.	Ei suosituksia
14. Metsittyneitä, entisiä Haikan 1800-luvun peltoalueita, 1970 rakennuskavassa puistoja ja julkisen rakentamisen kortteleita. Vain infran (vedenpuhdistuslaitos) kortteli toteutui, nykyisin paikalla on linkkimasto.	Täydennysrakennusalueet, huomioidaan tarkastelualueen historiallinen, korkean ja matalan rakentamisen periaatteet, porrastuminen rinteeseen. Uudisrakentamisen tulee muodostaa oma kerrostumansa Loukonlahden asutushistoriaan.
15. Asuinkorttelit 1980- ja 2000-luku. Maisemaan sulautuvia omakotitaloja ja pienkerrostaloja, kaavamuutos 1986, jossa v. 1967 julkisen rakentamisen, puiston ja liikekorttelit muutettiin asuinkortteleiksi. Tyyppitalot, yhtenäinen kokonaisuus, muodostavat oman ajallisen kerrostuman Loukonlahden lähiöön.	Ei suosituksia

4.3.2 Yleiset suositukset

Loukonlahden asuinalueiden korjaus- ja täydennysrakennussuunnitelmissa tulee huomioida alueen käyttö- ja suunnitteluhistoria, rakennuskanta, ominaispiirteet ja maisema. Keskeinen osa rakennettua kulttuuriympäristöä ovat Haikan kartanoalueen jäänteet ja Loukonlahden 1970 rakennuskaavaan perustuvat, arkkitehti Pekka Ilveskosken suunnitelmat kerros- ja rivitalokorttelit.

Rakennuskaavan (1970) asemakaavalliset ominaispiirteet: rinne- ja puustoa seuraava porrastettu rakenne, väljyys, metsäluonne, asema maisemassa, kortteleita ja asuinalueita rajaavat ja yhdistävät puistoalueet sekä kortteleiden asema maisemassa tulee huomioida suunnitellessa alueen uudisrakentamista.

Täydennys- ja uudisrakentamisessa tulee huomioida alueen rakentamisen periaatteet, topografia, mittakaava, alavien ja korkeampien alueiden rakentamisperiaatteet sekä vihervyöhykkeen rooli kortteleiden ja tonttien rajaajina sekä rakennuskorkeuden määrittäjinä.

Alueen ominaispiirteitä ovat asemakaavan ohella rakennuskerrostumat, alkuperäiset 1970-luvun korttelit ja 1980-lukua edustavat muutokorttelit. Seuraavaksi rakennettavan kerroksen, 2020-luvun tulee muodostaa oma ajallinen ja yhtenäinen kokonaisuutensa ja kerrostumansa.

Suunnittelun lähtökohtana tulisi olla rakentamisen ominaispiirteiden ohella vuoden 1970 rakennuskaavan toteutumattomat osat sekä viheralueiden keskeinen rooli. Niiden osittainen hyödyntäminen esim. urheilupuistona tukisi 1970-luvun suunnitteluperiaatteita.

Selkeät rajapinnat uuden ja vanhan välillä. Kokonaisuuksia, kortteleita, ei yksittäisiä uudisrakennuksia.

Rakennukset: Alkuperäisten ja ajallisten ominaispiirteiden vaaliminen, rakennusten julkisivumateriaalit, aukotus, värit, kattomuodot ja pihat

5 Lähteet

Kirjallisuus:

Hankonen Johanna, Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta, Tampere 1994

Kerrostalo 1880-2000, Arkkitehtuuri, korjaustekniikka, korjaaminen, Tampere 2006

Koivuniemi, Nokian ja Pirkkalan historia, Forssa 1994

Paavilainen, Sinikka, Työtöt, tytöt isänmaan palveluksessa 1941-1945, Helsinki, Minerva, 2010.

Standertskjöld Elina, arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1960-1980, Viro 2011

Inventoinnit, selvitykset

Pirkkalan moderni rakennusperintö, Rakennetun ympäristön selvitys 2008, Mia Hinnerichsen, Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Tampereen keskustan ulkopuolisten 1960- ja 1970-luvun asuinalueiden inventointi ja arvottaminen, Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen, Maankäytön suunnittelu, 2010 Pöyry Environment Oy, <https://www.tampere.fi/liitteet/t/5odo289cn/lahioidenarvottaminen.pdf>

Asuinalueiden inventointi ja arvottaminen (1960- 1980 -luvut), Saukonmäki, Kaarilan aukio, Haukiluoma ja Linnainmaa, Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen, Maankäytön suunnittelu, 2010 WSP Finland Oy, <https://www.tampere.fi/liitteet/a/5xRpMCGCD/asuinalueidenarvottaminen6080luvut.pdf>

Asuinalueiden inventointi ja arvottaminen (1940- 1960 -luvut), Hipposkylä, Rantaperkiö, Rahola, Järvensivu, Taatala ja Rautaharkko Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen, Maankäytön suunnittelu, 2011 FCG Finnish Consulting Group Oy, <https://www.tampere.fi/liitteet/t/5odo289cn/lahioidenarvottaminen.pdf>

Arkistoaineisto:

Tarkastelualueen rakennus- ja muutoskaavat sekä -luvut 1960-, 1970- ja 1980-luvuilta, Pirkkalan kunnanarkisto

Nuolialan rakennuskaava, arkkitehtitoimisto Niilo Hartikainen ja Erkki Kantonen 11.5.1967. Pirkkalan kunnanvaltuusto hyväksyi sen 1968 ja KHO syyskuussa 1970.

Pirkkalan kuntasuunnitelma 1958, Tampereen liikennealueen seutusuunnitteluliitto, Pirkkalan kunnanarkisto

Historialliset kartat ja ilmakuvat:

Haikan isojakokartta 1753, KA

Nuolialan isojakokartta 1770, KA

Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805, SKS 1989

Pitäjänkartta 1903, KA

Haikan tiluskartta 1925, KTJ/MML

Peruskartat 1953, 1961, 1975, 1980, 1989, 1998, 2020 MML

Tilus- ja lohkomiskartat 1966 ja 1978, KTJ/MML

Ilmakuvat vuosilta 1946, 1956, 1966, 1974, 1987, 1995, 2011 . Aineisto on ladattu Tampereen kaupungin dataportaali -palvelusta 02.10.2020

lisenssillä Creative Commons Attribution 4.0.

Viistokuvat 1985 ja 2020, Pirkkalan kunta

Verkkolähteet:

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Työ kutsuu tyttöjämme, 1941-43 dokumenttielokuva, finna.fi

Pirkkala-Seura ry, <https://www.pirkkala-seura.fi/wanhat-valokuvat/asuinalueet/loukonlahti-nuoliala/>